

Lipsius, Justus

Ivsti Lipsi[i] Epistolarvm Selectarvm Centvria ... Miscellanea

Bd.: 1

Antverpiae (1605)

4 Epist. 111#Beibd.3

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10352214-5

Copyright

Das Copyright für alle Webdokumente, insbesondere für Bilder, liegt bei der Bayerischen Staatsbibliothek. Eine Folgeverwertung von Webdokumenten ist nur mit Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek bzw. des Autors möglich. Externe Links auf die Angebote sind ausdrücklich erwünscht. Eine unautorisierte Übernahme ganzer Seiten oder ganzer Beiträge oder Beitragsteile ist dagegen nicht zulässig. Für nicht-kommerzielle Ausbildungszwecke können einzelne Materialien kopiert werden, solange eindeutig die Urheberschaft der Autoren bzw. der Bayerischen Staatsbibliothek kenntlich gemacht wird.

Eine Verwertung von urheberrechtlich geschützten Beiträgen und Abbildungen der auf den Servern der Bayerischen Staatsbibliothek befindlichen Daten, insbesondere durch Vervielfältigung oder Verbreitung, ist ohne vorherige schriftliche Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek unzulässig und strafbar, soweit sich aus dem Urheberrechtsgesetz nichts anderes ergibt. Insbesondere ist eine Einspeicherung oder Verarbeitung in Daten systemen ohne Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek unzulässig.

The Bayerische Staatsbibliothek (BSB) owns the copyright for all web documents, in particular for all images. Any further use of the web documents is subject to the approval of the Bayerische Staatsbibliothek and/or the author. External links to the offer of the BSB are expressly welcome. However, it is illegal to copy whole pages or complete articles or parts of articles without prior authorisation. Some individual materials may be copied for non-commercial educational purposes, provided that the authorship of the author(s) or of the Bayerische Staatsbibliothek is indicated unambiguously.

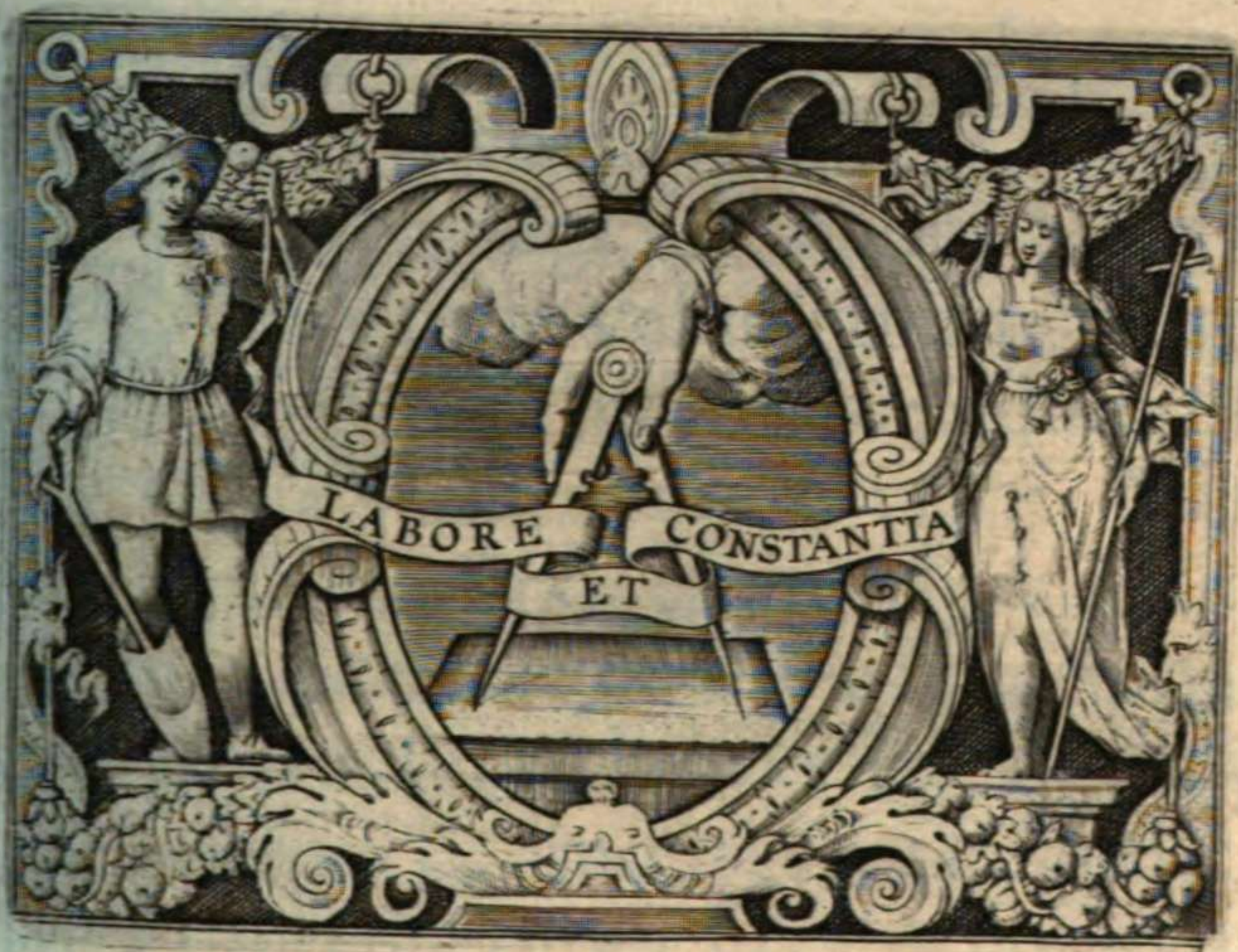
Unless provided otherwise by the copyright law, it is illegal and may be prosecuted as a punishable offence to use copyrighted articles and representations of the data stored on the servers of the Bayerische Staatsbibliothek, in particular by copying or disseminating them, without the prior written approval of the Bayerische Staatsbibliothek. It is in particular illegal to store or process any data in data systems without the approval of the Bayerische Staatsbibliothek.

IVSTI LIPSI

74

13

EPISTOLARVM
SELECTARVM
CENTVRIA PRIMA
MISCELLANEA.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Ioannem Moretum.

MD. LCC. V.

Cum Privilegiis Casareo & Regio.

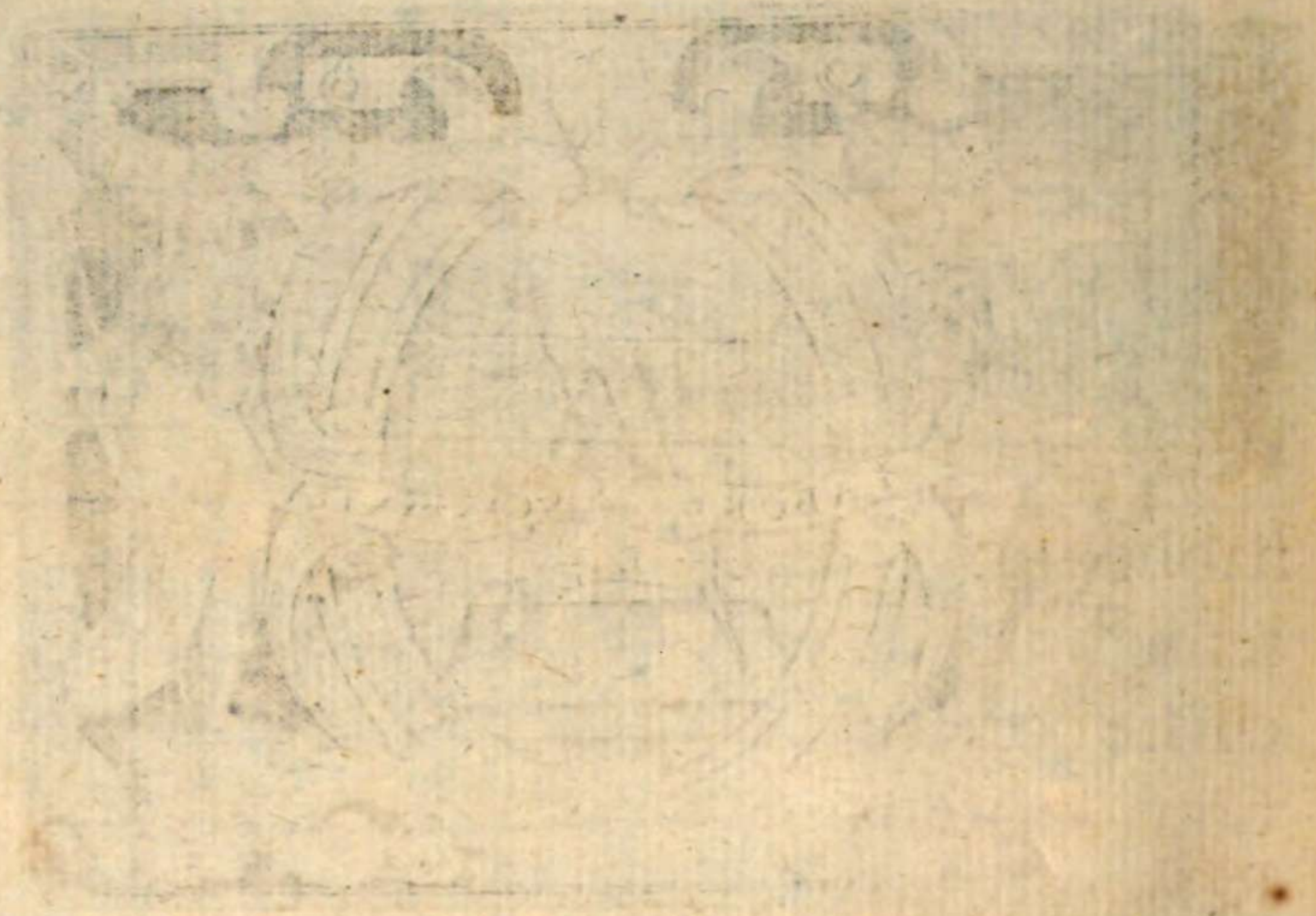
1841 1731

EPISTOLARVM

SELECTARVM

CENTVRIA PRIMIA

MISCELLANEA

ADVENTIA

DE REGINA BLANDINA

Apud Iohannem Moretum

1731. 1731.

Gen. I. 1731. 1731.

AD PRÆTOREM,
CONSULES,
ET
SENATVM REIP.
VLTRAIECTINÆ.

Viri Nobiles, Viri Prudentes,

PISTOLAS meas aliquot, quas his diebus collegi, & errantes redegì sub vnum huius Centuriæ velut signum, visum mihi in lucem dare: idque sub tutelâ nominis vestri. Causam habui duplicem. Prior est, quia lucem aliquam tenui huic, & per se obscuræ scriptioni, conciliare conatus sum à luce vestrà: quorum antiqua, potens, & amœna vrbs splendet inter Belgicæ primas: vósque in eâ, per prudentiam & virtutem. Causa altera. quòd beniuolentia vestra huc me impellit & comitas, quâ publicè ac priuatim insigni semper in me fateor esse vfos. Omitto amicitias, quæ mihi cum plerisque vestrorum ciuium artæ: sed pedem numquam in urbem vestram posui, quin clara mihi signa semper exhibueritis eximij cuiusdam

iufdam adfectus & cultus. Cum honore & amore venientem excepiftis, hærentem habuiftis, abeuntem dimififtis. Quo meo merito? nullo, fateor: fed folo impulfu beneficæ & humanæ naturæ. quæ velut fato aut Genio, inter adfitas omnes gentes, propriè eft veftra. Quod eò maius beneficium interpretor; quia tam munes fuiftis, in re & verbis hactenus immunem. Id autem ne vltra fim, verborum ecce faltem & fcripti munus hoc capite: Epiftolas inquam meas, nouum & veterem ingenij partum. nouum difpofitu, compofitu veterem. fed partum profectò infirmum aut informem: & quem, per diuturni hoc morbi tedium, nec fingere nec polire mihi mens, quémque abieciffe veriùs videor, quàm peperiffe. Vos ei tutores, imò patres aduoco: tangite, tollite expositam hanc prolem: & in primis auctoritatis veftræ fcuto defendite, contra maligni liuoris dentem. Ita deus vos & veftram vrbem ciuiliū hac bellorum flammâ aliquando eripiat, quâ vndique nunc eftis cincti. Lugd. Bat. Id. Nouemb.

LECTOREM MEVM

SALVERE IVBEO.

En tibi Epistolas nostras, mi Lector, sed in parte: & eam ipsam partem, nō mentior, trepidè emissi, & quodammodo volens nolens. Volentem me sanè volentia tua facit. cuius fauoris aura suauiter adhuc mihi spirat: nolentem, ipsum argumentū. Primum, quia id tenue: nec famæ ab eo magna spes aut seges. Epistolas enim meras damus: id est, diales nostras nugas, iocos, lusus, & cū amicis garritus. Quid serium hīc magno opere, aut cultum? quin epistolę esse desinunt, si nimis tales. Ordinem aut dilectum in materiā, curam aut limam in stilo, quispiam exspectat? à me frustra: quia in blandiente illā heresum, vt epistolas sub manu nasci debere censeam, & sub acumine ipso stili. Atque adeò (dicam verè) bis non scribo, bis vix eas lego. Profluunt mihi ex liquido quodam canali pectoris: & vt animus aut corpus meū est cū scribo, ita illæ. Victor meus solitus dicere, indices ei semper valetudinis nostræ meas litteras, etiam cū indices non essent. Benè. languent enim illæ, excitantur, dolent, gaudent; calent, frigent mecum. Vt verbo dicam, affectus animi corporisq̃ue mei in hāc tabellā. Quòd si quēdā in his serię, tamen pauce: & præponderat, vereor, leuiorum multitudo. Nam nullas esse, falsò dixerim. quia interdum intercurrunt totæ, & ex professo tales, philologæ aut philosophæ, & salubriū aut docentium præceptorum. Consulimus, monemus, cauemus, apud iuentutem præfertim: quam cura mihi semper ad vtilia, non solum ad amœna ducere, & animo ac robore ponere supra vulgum. Quas ipsas si paullo diligentius scripsi, & velut percolui digniori quadam sermonis veste: nihil, credo, peccaui. quia hoc quoque sine curā meā magnā, sine ambitu. cuius manus facilè mentem sequitur: & cū impleuit eam materies grandior, chartam mihi vltro verba. Famam igitur siue laudem sperē hīc haud magnam. atque adeò infamiam quā nō timeam, cū oculos siue ad æuum hoc flexi, siue ad rem ipsam? illud quidem, proum ingerere calumnias vtraque manu; hanc, natā accipere toto sinu.

Detegimur enim in epistolis, & subiicimur oculis penè nudi. Nosse me, aut alium vis? epistolas lege, quæ depingunt. Ingenij mei, adfectus, iudicij, imò & vitæ, non vana imago istic. Alibi fucus & simulatio habitat: hîc candor, hîc veritas, & non nisi natiuus ille color. Quî simulet in subitâ illâ, & sæpè calidâ, scriptione animus? non potest. quî apud amicum, & se alterum? non vult, non debet. Reuera enim deprehenditur aut emicat, priusquam se componat: nec velum ei ducere succurrit, quo tam citò, & apud tales, se tegat. Protrahit igitur hominem maximè hæc scriptio: & ideò iudicijs calumnijsque exponit. De te tuisque memoras? quod carpant reperient, ut vanum, aut iactabundum. De alijs? hîc quoque, quod carpant. Illi in laudes nimis pronus videbere, alij in reprehensiones: huic ad superbiam vergere, alteri in adulationem proclinare. Denique in publicâ & ciuili re, sub cineribus qui occulti ignes? Pietatis mihi rem alibi tange: apud hanc aut illam partem peristi. Reges aut status: cadauer es & funus. Atqui hæc in epistolas sæpè intercurrent necesse est, aut illæ ne currant. In quibus omnibus etsi nos (quantum prudentia quidem mea tulit) temperauimus: tamen vereor ut temperet sibi à me quoque intemperies quorundam. Voces iam audio, & prævideo. quid ad me? ego à verâ culpâ tantum abesse me scio, quantum carptores illos à verâ laude. Improuidè fortasse alibi aliquid dictum emisistij illi oculi reperiât: at nihil impiè aut malignè. Hoc testor, hoc profiteor. mali iuris, mali moris ille, quisquis aliam mentem mihi affinget ex suâ mente. Nec hoc te lædat, quòd vnum aut alterum alibi læsi: apertè, fateor, nec tamen nominatim. Se ille quicumque est prius prodat & accuset necessum est, quàm me. Cur autem non liceat? Pestes & vitia hæc hominum detegi, ex usu hominū est: etsi non apertè ipsos. Peti se illi sentiant, alij suspicentur. In hoc tamen quoque, sicut in ceteris, siquid peccatū: post eimendabitur. quia nunc vnicum hunc librum, velut in gustum, damus, & periculi faciendi causâ. Emitto, inquam, hanc Centuriam, aut præmitto veriùs, ex Epistolari meâ legione, tanquam ad incerta itinerum exploranda: & si nulli aut pauci hostes, fidenter omnes copias producam in hunc Famæ campum. sin laquei & insidiæ; quiescam, & tenebo me iure in fidis silentij castris. Tu ô bone, faue, ama, fauentem, amantem.

E P I S T O L A R V M

S E L E C T A R V M

C E N T V R I Æ I.

M I S C E L L A N E Æ.

A	ABRAHAMO Ortelio epi- stola	liij.	Francisco Raphelengio	xxxv.
	Adolpho Metkercho	xciiij.	Francisco Raphelengio Francisci Filio	lxxvij, lxxxij.
	Alexandro Ratloni	xij, xxxij.	G.	
	Amico cuidam	lxij.	Gabrieli Roelandio	xlviij.
	Andreae Dudithio	xcij.	Gaspari Schuermanno	xliij.
	Andreae Schotto	xlvi.	Georgio Benedicti	lxxij.
	Augerio Gisleno Busbequio Cæsa- ris Legato	xiix, lxij.	Georgio Ratallero Præsidi Ultra- iect.	xxv.
B.			Gerarto Falkenburgio	iiij.
Bonauenturae Vulcanio		lxv.	Godschalco Steevvechio	xli.
C.			Gulielmo Breugelio	vij.
Carolo Clusio		xlviij, xcj.	Gulielmo Cambdeno	xxiiij.
Consulibus & Senatui Antuer- piensi		lvj.	H.	
Cornelio Prunio		lix.	Hadriano vander-Burchio	lvij.
Cornelio Valerio		j.	Henrico Ranzouio	lxxxviij.
D.			Henrico Viltio	lv, xcviij.
Dominico Lampsonio		lx.	Hieron. Berchemio	xxj.
E.			J.	
Errico Memmio		lxxxviij.	Iacobo Cuiacio	lxviij, lxxxvj.
Euerardo Pollioni		xvj, xlvj,	Iano Douſæ	iiij, xv, xxiij,
lxxxiix.			lxxj, xcviij.	
F.			Jano Grotio	xviij.
Florentio Thinnio		xc.	Iano Grutero	xciiij.
Francisco Bensio		liij.	Iano Gulielmio Lubecensi,	xj,
Francisco Modio		xxviij.	xxxix, lxviij, lxxiiij.	
			Iano Hauteno	l.
			Jano	

Iano Lernutio	x, xiiij, xx,	P.	
	xxxiiij, xl, li, lxxxvi.		
Joachimo Camerario	lxxv.	Paulo Busio	lxxxix.
Ioanni Ionstono Scoto	xxxviiij.	Paulo Melisso	lxxxiiij.
Ioanni Moerentorfio	lxxij.	Petro Egmondo	c.
Ioanni Rotario	xcix.	Petro Pythæo	vij.
Joanni Sambuco	xxxvj.	Philippo Lanoyo Nobiliss. iuueni	
Ioanni Viuiano	xlix.		xxij.
Josepho Scaligero Iuli F.	vj.	R.	
Josia Mercero	xxxij.	R. Pinæo	lxxxv.
	L.	Rolando Vincelio	lxxx.
Leuino Torrentio	lxiiij, xcviij.	S.	
Lernutio & Gifelino	xxviij.	Stephano Pighio	v.
	M.	T.	
Marco Antonio	liij.	Theobaldo Teelingio	xxix.
M. Valerio Collino	xcv.	Theodoro Cantero	xlj. lxxxiiij.
Martino Antonio Delrio	xiiij.	Theodoro Leevvio	xix,
Martino Lydio	lviiij, lxix, lxxxix.		xxvj, xxxj, xxxviij, xliij, lxj,
	N.		lxviij.
Nicolao Biesio Cesareo Medico		V.	
xxx.		Victori Gifelino	ij, ix, lxx,
			lxxxj.

31

IVSTI LIPSI
EPISTOLARVM
SELECTARVM
CENTVRIA PRIMA
MISCELLANEA.

EPISTOLA I.

Louanium.

CORNELIO VALERIO S.D.

ITAE genus, quod à reditu elegeram & indicaui præsens tibi mi Valeri, & probaui: quietum istud, modestum, latens, remotum ab ambitu & à curis. Et iam ingressus seriò eram: cùm (ecce subitam vim fati) vereor vt subitò id mutem. Nam tempora quæ impendeant, vides; & quæ tela improuisò exorsa ciuiliū bellorum.

quæ si pertexitur, & nisi stamen eius ac subtemen pax aliqua abrumpat, stare mihi diutiùs non licitum in hoc loco. Quomodo enim? exposito cottidie non rapinis solùm militum, sed iniuriis: quorum quàm libera licentia sit, nosti. Heu vitæ legem! cui annexum, angere & dolere in omni sorte. Itaque agellos istos mente iam defero, & specto Gradios vestros. non planè inuitus, fateor, cùm te cogito & Canterum nostrum: quem tamen audio & doleo in lento esse morbo. Quid autem tabes ea est & marcor? an quis alius languor? De illâ, visus mihi dicere medicus Gemma. quod Musæ tamen prohibeant, & diurnare paullo magis in terris velint Parnassium hunc alumnū. Sed caussa morbi quæ? studia, an curæ?

** Τίποτε γὰρ τοι καὶ νόσους συνδυμαίαι:*

ait Tragicus. De studiis tamen magis credo: quæ calidè ille nimis habuit & intentè. Nunquam vidi tam indefessum ingenium, & laboris huius Musici aut appetens magis, aut ferens. Semper ille in libris, chartis; noctu, diu; assiduus, accubus:

** Morbos enim producere & curare solent.*

* Epist. v.
lib. i. i.

nec dies solùm omnes appensi & numerati ad hanc curam, sed horę. quas singulas ad clepsydram diuidere, & attribuere ille solitus huic lectiōni, aut huic scriptioni. De Plinio suo scribit & iactat alter * Plinius? atqui torpor ille hominis & desidia mera, si cum hac assiduitate comparetur. Nos, mi Valeri, remissiores: & si per hanc viam mors, sum immortalis. Vis scire, quàm ignauiter cessem? Tot protela admonitionum tuarum nondum effecere, vt vel manum admonerem Commentario Corneliano. ita subiit me ignauia huius dulcedo: &, quod illeipse Cornelius ait; *inuisam primò desidiā, cœpi amare*. Mutabo fortasse, cum loco. Tuus certē non sermo solùm excitabit me, sed vultus. quem iure vereor & veneror, ductorem doctoremque meum in meliore hoc animi cultu. Vale. In Iscano meo. a. d. xii. Kal. Decemb. ∞. Id. LXXV.

EPISTOLA II.

Brugas.

VICTORI GISELINO S. D.

RARAS à te litteras, mi Victor, accipio: sed certē caras, stillantes mero melle & amore. Vellem vtrumque. vt & diligentiam tuam amare possem, & adfectum. At principium tuum vanum, de abitu meo Coloniam. Vnde hoc autem? ab amico aliquo, an à famâ? non enim à me certē, aut meis litteris: nec vinqum mihi fuit in mentem. Apage illud scelus (ita loquor) vt pedem hac prouinciā efferam, non visis vobis. Et sanè paullum modò hic morbus perseuerasset, veniebam ad te non solùm corporis, sed animi medicum mei. Nunc, cum deo fauente, reualui: & gallum debeo Æsculapio tuo. O diecula illa, quam vnà mecum exoptas, quando exorire? quando te & Lernetium, in Iscano isto, complectar & fruar? quando in pergulâ illâ ad Lunæ lumen garriemus, viueinus, imò & bibemus? DI amicitiaē præsides, repræsentate mihi hoc votum. Festino enim. quia vt cogi nubes has video, breui dabunt tempestatem. Circa nos militares globi: qui vereor non vt interpellent, sed pellant. O locum hunc beatum, absque metu isto sit! A Samboco herē ad me litteræ, sanequàm amicæ. Humanissimum virum coram repperi, non pro opinione meâ (tecum hoc sit) litteratum. Ita in his quoque rebus, ludit & illudit illud siue Fatum publicū siue For-

Fortuna: & quidam merentur famam, quidam habent. Inter illos, in eâdem Germaniâ Andream Ellingerum noui, deus bonæ, virum magnum & penitus doctum! at ille pænè ignotus latebat & fallebat inter suos. Ita fatua sæpe huius æui iudicia, aut iniqua. Et nos quid speremus, aut laboremus? dormiamus potius, aut cucurbitas pingamus. quorum alterum ego quidē iam facio. Scripsi enim hæc ipsa ad lychnum, labente manu, prememente somno. In Iscano meo. III. Non. Octob. ∞. ID. LXXVI.

EPISTOLA III.

Lugdunum Bat.

IANO DOVSAE *amicissimam salutem mitto.*

ECQVID tinniunt tibi aures, mi Doufa? ita multus non in sermonibus meis solū es, sed in litteris ad amicos. Vel nunc cum Rogersio nostro, quā multa, quā suavis, de te fabulatio! Adest enim mihi, ne nescias, hoc ipso tempore, & quidem in mensâ. Ita dico, in mensâ & in eâ mihi hæc scripta. Abituriebat enim ille. nec fas certè sine meâ manu: pænè scripseram animo, quē ille, à me exfulem, auferet ad te secū. Non sum ex iis qui *Composita dicta pectore evolvunt suo;*

Quæ cum componas, dicta factis discrepant:

ut ait Attius. audi, Doufa, veram vocem: mens omnis & affectus apud te est, ex quo legi suauissimos & felicissimi Genij tuos versus. O te magnum, & mei stomachi vatem! Non Musæ ipsæ Lipsium magis ament, quā ille te. Itaque non ultro fero desiderium. &, nisi res nostræ turbidè porro turbauerint, cis paucos dies excurram: & usurpabo istis oculis, quem nunc animo, auribus, linguâ. De Gisellino nostro & Lernutio, omnia recta. nisi hoc tamen, quod vterque nuper in vincla coniectus (percutio te? pone metum.) nuptiarum. Etiam ego in hoc carcere. si vir es, veni, & Iunones nostras vide. Salve mellitissime. Louanij, Nonis Aprilibus ∞. ID. LXXVII.

EPISTOLA IV.

Vbios.

GERARTO FALKENBURGIO S. D.

MVNVS vestrum accepi egregium, mi Falkenburgi, imò regium. Et cur non vestrum? ego scio Redigerum caput

huic dono fuisse, te pedem: nec tam beniuolo conciliatori minus debere me, quàm datori. Animus enim est, quem in his talibus specto: nec pretium iis vñquam à se facio, sed ab adfectu. qui in te certè maior. Aurum autem ipsum, quid nisi splendens quædam terra, & nitidius paullò lutum? Iudicium tuum de libellis nostris mihi gratum: sed vtinam iudicium! siue tamen amor, is quoque gratus, quia magnus: nec aliter vñquam tam rectam certamque mentem cogeret in errorem. De lapsu memoriæ quod submones, verum est: corrigam libens. Quod autem his & ad Pulmannum litteris iteras & pungis de seruitute: audi quæso liberè & diffusius paullò meum sensum. Ego qui status patriæ huius sit, nec ignoro mi Falkenburgi, nec nego: (aspera in eo multa, intenta, rigida, præter mores, aut præter leges:) sed hoc quoque scio, qui meus. Apud me ecce, & in rusculo meo viuo: cur angar, quid Cotta aliquis aut Carus moliantur in aulâ? Vñ aliis inferunt? nondum mihi. opes delibant aut diripiunt? pereunt eadem absenti. ad impium aliquid adigunt? numquam. Mentem enim istam liberam quis tyrannus mihi artat? internam sententiam quis cogit? cultum metumque diuinum è pectore isto quis eripit? Et si velint: ecce sacram ancoram,

* Τίς ἐστὶ δῆλος τῆ θανεῖν ἀφροντίς ὢν?

* Quis ser-
uus est, pe-
vire modò
qui non ti-
met?

Hoc enim firmum aduersus externa omnia telum, non timere propter quod timentur. Sic Socrates adfectus, qui Athenas non deseruit, infestas non vno, sed triginta tyrannis: sic Seneca, qui sub Nerone, imò cum Nerone vixit: sic Helvidius, sic Thraseas, & magna illa sapientum manus. Me cur in alia vocas? Animo diffidis, aut annis? noli. Ego enim mi Falkenburgi in iuuenili hoc pectore sic sum adfectus, vt deum, virtutem, & me constanter colam: non aduler imperantibus, sed nec irrîte: & cum Corneliano illo * lepidò, *inter abruptam contumaciam & deforme obsequium, pergam iter ambitione ac periculis vacuum.* Periculis inquam, quorum non ego (homini quantum licet) occasio sim aut causa. Quod si aliunde & ab externâ vi ingruant, quomodo aut vbi excludam? Non Vbij vestri ab iis me liberèt, non liberet omnes Imperij vrbes. Sed reuerâ (dicendum est) peccamus multi in hanc partem. prouocamus pericula, & laceessimus sæpe imperantes, vanâ quadam specie aut superbæ libertatis, aut incautæ pietatis.

* De cuius
cautâ pru-
dentiâ apud
Tacitum,
Annal. iv.

tatis. Modestia autem est quæ Deo placita, & his qui dii in terris. Reges ut fulmina esse didici: dura frangere, mollibus plerumque illæsis. Itaque hæc tempora, ut nimbium, habeo: donec defæuierint, latito & me tego. Nec nimium tamen de sæuitiâ illorum queror: quia scio exoriri posse deteriora. Rusticulus ille mihi in mente. qui de Antigono rege viuo questus, cum obiisset successore peiore: terram laboriosè inuertens, & votorum iam precor, *Antigonum*, inquit, *refodio*. Faxit & ille deus, ut hinc turbæ nostræ stent, neu breui procelle ingruant sæuiores. Sed hæc magis seria fortasse, quam pro epistolâ. occasio tamen iis ex iteratâ tuâ accusatiunculâ: & gaudebo, si consilij mei ratio proba iam apud te probum. Talem enim non minus repperi, quam amicum mihi: qui ut esse perseueres, rogo. Ad Redigerum ipsum scripsi seorsum. In Iscano meo, Kal. Sextilibus. Anno ∞. ID. LXXV.

EPISTOLA V.

Viennam.

STEPHANO PIGHIO.

FIDEM meam culpas? audi. Prandium mihi hodie apud heronem nostrum (non enim virum dixerim) Busbequium. post prandium longiusculæ etiam fabulæ: sed de litteris, ut apud illum solet. Hæc res diem mihi abstulit, & me tibi. Ignosce, & iam etiam cognosce. Nam de Prætorum lictoribus, lictulæ nescio quid adfero ad te nostrum Prætorem. Vulgus & auctoritas veterum sex eos facit. loca & testes tibi noti. At duos fuisse tantum, lex vetus mihi ingerit, apud Censorinum ista. *Prætor urbanus qui nunc est, qui que posthac fuerit, duos lictores apud se habeto. usque supremam ius inter ciues dicito.* Cauillari poteram & effugere, tamquam minimum duos lictores lex esse vellet; de pluribus non vetaret. sed ligauit iterum meus Plautus: apud quem in Epidico clarus ab hac re iocus,

At enim vnum à Præturâ tuâ Epidice abest. EP. quidnam? TH scies.

Lictores duo, duo viminei fasces virgarum.

Inter ornamenta ecce Prætoria disertim duos lictores numerat, duosque fasces. Hac reprehensione, huc ibam: ut censerem Plauti & veteri illo æuo haud plus duos sanè fuisse, at numerum postea auxisse, splendoris maioris causâ. Sed hoc quoque diuerticulum

interclusit mihi importunè tuus Valerius : in quo lib. i. cap. i. lego de Furio Bibaculo : *Prætor sex licitoribus præcedentibus arma ancilia tulit.* quod factum notæ tuæ Chronicę referunt in annum urbis DXVI : id est, ante adultum Plautinum ævum. An Prætori urbano & peregrino si fortè bini tantum : aliis extra urbem, & ad auctoritatem apud subditos, plures? Iuua, iuua : angor ego & resisto. Præmium tibi operę, cænula cras apud me in diuersorio noto. sed eâ lege, vt ambulatiuncula præcedat ad siluulam nostram Querquetulanam. Salue à tuo Lipsio, & dormi. Viennæ, Idibus Iuniis. ∞. IO. LXXII.

EPISTOLA VI.

In Pictones.

IOSEPHO SCALIGERO IULI F.

S. & amorem nuntio :

QVI verè erga te magnus. Nam iam antea, mi Scaliger, cum veneratione quadam amabam te paternæ & tuę virtutis causâ : nunc magis, cum te quoque video conspirare mecum in hoc adfectu. Nam, quâ de me erant, litteras tuas Plantinus mihi legit : & amicas valdè, & honestas. Atque in amore quidem tuo, gaudeo : in iudicio, triumpho. quia (verè, & ex animo) si quisquam est proborum cui probare me mea que velim : is tu es, inter probissimos primus. Nam hunc vulgum, morus ego si morer. Epistolicas his diebus emisi : rude opus, nec istarum aurium. Vide tamen : & agnosce nos in litteris multa velle, te posse. De Plauto quod item ad Plantinum : apage. egone ante te? Iamdiu libraui hoc onus, cui impar ista ceruix. Tu hic vnus Hercules siue Atlas nobis, & fulcire debes comicum istud cælum. De Nonio etiam cogitare te audimus. verone & scrio? item de Manilio. sed litteræ tuæ nihil tale nunciabant. Credimus tamen : quia hæc omnia per iocum & ludum te posse scimus, in quibus alij sudant. Aquila in nubibus, quod Græci dicunt, verè tu es : vides, imò peruides omnia ; & quidquid venaris, capis. Sed desino huiusmodi sermonum : quia reuerà

* Leue donum, sapiēti pro multis laboribus dicere laudes.

* Κεφα δόσις ἀνδρὶ σοφῷ

Ἀντὶ μόχθων παντοδαπῶν ἔπος εἰπεῖν ἀγαθόν.

Tu salue, & me ama, qui te æternum. Louanij, a. d. vi. Kalendarum Decembrium, CIO. IO. LXXVI.

EPISTOLA VII.

Lutetiam.

PETRO PYTHOEO IC. S. D.

PLANTINO nostro elapso ex Troiano casu, id est incendio suæ urbis, & ad vos abeunte: iure mihi amplectenda occasio fuit, mi Pythæe, compellandi tui. quem iamdiu (verè tibi, & in os dicam) inter paucos Gallos amo & admiror. Ignotum, fateor: sed à vultu, non ab animo. quem politissimum exosculatus sum sæpe in tuis scriptis. Nec blanditiæ apud te sunt. testabuntur id publicè Epistolicae meæ, per hunc tumultum ausæ adspicere lucem: in quibus, si erit tanti, reperies cum beniuolentiâ memoriam tui. Te pariter quæso, uti hunc eundem adfectum erga me aut sumas, aut retineas: & ut planè pleneque me bees, mutuis eum litteris foucas atque alas. Litteris, non rerum grauium, aut de arcanis regum (quid ad me ista?) sed quæ alucinentur liberè & vagè per studia nostra: quid tu, quid Scaliger, quid alij vestri Galli meditentur, eiusdem nobiscum Musæ. Vale, & me ama. quod valdè facturum te scio, si scias quàm valdè ego te. Fratri tuo Francisco, lectissimi ingenij iuueni, à me salutem dicito. Louanij, XVI. Kal. Febr. ∞. MD. LXXVII.

EPISTOLA VIII.

Bruxellam.

GVILIELMO BREVGELIO REGIO CONSILIARIO
cognato meo S. D.

MAGNUM, sed amicum mihi dissidium tecum est, de agro deque urbe. Tu istam præfers, ego illum: & rationes mihi, nisi fallor, magis firmæ. Quas quoniam herè inter differendum leuiter libauimus, visne hac epistolâ (otium enim & libentia mihi) promam accuratiùs & diducam tibi per partes? Scio velle. aurium tantum, ut sic dicam, vacuas ædes mihi aperi: & admitte, fodes, peregrinantē veritatem. Agrum & in eo cultum, meliorem Urbe esse aio, ad Sapientiam, ad Mores, ad Voluptatem: addo & Fructum. De Sapientiâ: non negabis, quin illic aptior ad eam animus, vbi is liberior & magis sui iuris. talis autem in agris est. Opida vise & adi: non effugies, quin vnâ tumultus,

multus, procellas, turbas. Circumstrepent enim te subito res hominesque: & negotium tibi non solum tua negotia facient, sed aliena. Vt difficile est in conuiuio lauto & opiparo solum esse siccum & sobrium: sic vacuum, inter tot occupatos. Ille ad spon- sionem te trahet, & ad forum: ad nuptias alius, & ad tem- plum. In ipsâ viâ, clamores alibi & lites: pugna nonnullibi & arma, & mox iudex, liCTOR, carcer. Domum ipsam tuam cum veneris: ne in secretum venisse te cense, aut penetrale. Irru- pent ecce salutatores, inuisores, & nomine amicorum quidam fabu- las, imò epulas, captantes. Hos nullum limen subinouet, nullum velum: & per omnes rimas inuolant importunæ illæ muscæ. In- ter ista & inter istos, quis libris liber locus? quis cogitationibus? sine quibus an vlla legitima ad Sapientiam exercitio aut via sit, haud equidem cerno. Et tamen fac te felicem, aut fortem: otium aliquod in ipsâ vrbe diu luctatus tibi vindices: nego id liberum, firmum, aut aptum animo vegetando. Spernit enim naturâ suâ includi cælestis ille ignis, & aërem amat ac campos. Vt genero- sas feras cauea domat & frangit: sic altas mentes vrbicus ille car- cer. Equum ad cursum apertus & liber circus prouocat: animum ad studia, vagans vacansque aura. Siluam illam viridem videt? hîc carmen auet, aut hymnum deo pangere. Horti illam purpu- ram? hîc cum libellis suis decumbere. Aquæ illud murmur? ad eam altiori cogitatione abiici. Et nocte ipsâ aut sub eam, pictum illud patensque cælum eum capiet: & inter tot stellas errantes, aut inerrantes, à curis terrisque erro, mente scandet super illas. Adde quòd hîc altum securumque otium: nemo qui appellet, aut interpellet: & amicissima semper studiis, solitudo & quies. Vides igitur quæ in hac parte ager ante urbem habeat: nec vanè à Columellâ scriptum, *Vitam rusticam proximam & quasi consan- guineam sapientiæ esse*. Quòd si nunc ad Vitâ me vocas & ad Mo- res: bonâ fide, vtrubi, te quoque iudice, illa innocentior, & hi puriores? veritas tibi exprimet quòd in agris. Oculos paullisper coniice in magna illa & commerciis crebra opida: mentior, nisi ambigas cœtus illîc hominum, an confluges vitiorum. Adfert enim seorsum quisque suas culpas: quas mixti vulgant, & velut contagio, tradunt inuicem capiuntque morbos animorum. Quia vt flumina per se dulcia, cum in mare venerint, salescunt: sic ho- mines

mines haud mali, ex agris in vrbein redacti, tactu inquinantur & mixtione. Illic enim ambitio, auaritia, libido propriè habitant: & fons omnium vitiorum, depudere. cui origo, non negabis, ex crebro illo inter se adspectu occursumque. Itaque prudentes olim legislatores & qui semina iecere boni status, ciues suos plurimum ab vrbe & conuentibus abductos, habere voluerunt in agris: quos ad probitatem, modestiam, robur, gymnasium censuere & palæstram. Romulus ille æterni auctor imperij, in duas classes cum ciuem diuisisset, Seruos ac Liberos: istis duo tantum studia Militiæ & Agri dedit; illis artes reliquas, quæ ad Mercurium & ad lucrum. Ita enim est. mercatura & quidquid artium ad opes ducit, ducit ad vitia: nec animum solum emollit & effæminat (verè Sallustio dictum) sed corpus. Quis vires & viros vnquam in opidis quæsiuit, aut inuenit? adeo vetus illud verum in omni gente & quo est, *Optimum militem legi ex agris*. Parthi olim belli potentes: sed sparsi in agris. Scythæ: sed in tuguriis oberrantes. Germani: sed priusquam vrbes coluissent. Turcæ hodie: sed minimum dediti in amœnitatibus opidorum. Quin illud ipsum Genitserorum agmen, iure terror orbis, non ex agris solum, sed pænè dicam haris collectum, & mapalibus pastorum. Nam Romanos tibi quid ingeram? Curios & Fabricios nosti serentes, occantes: Quinctios arantes, & Dictaturam induentes: & vno verbo, non milites solum ab agris, sed duces. De Moribus ergo vides. qui si vsquam etiam hodie prisci integrique quærendi sint, vestigia reperies in agris. vbi apud se quisque: & ideò pudor, innocentia, simplicitas manet, & vita malarum fraudum artiumque expers. Sed quid possim in hac parte magis verè, magis ampliter dicere, quàm Hippolytus ille apud Senecam? quem, quæso te, audi.

Non alia magis est libera & vitio carens

Ritusque melius vita quæ priscos colat,

Quàm quæ relictis mœnibus campos amat.

Non illum auaræ mentis inflamat furor,

Non aura populi, & vulgus infidum bonis,

Non pestilens inuidia, non fragilis fauor,

Non ille regno seruit, aut regno imminet,

Spei metusque liber.

& adde plura pulcherrimi cothurni, quæ omitto. Ad Voluptatem enim transeo: quæ tamen hîc tam obuia, vt indignè super ea moueri mihi liteat. Elementa omnia intueor? vim suam vsumque palàm & toto, vt ita loquar, sinu in hoc rure nostro effundunt: obscurè & parciter in tuâ vrbe. Solem vide: meliùs hîc nitet. Aërem: lætiùs latiusque diffunditur & ridet. Aquas: puriùs bibuntur. Terram: hîc tantùm cernitur in vero suo vultu. Alibi in planitiem effusè porrigitur: alibi in collem placidè adsurgit, aut magis rigidè in montem. Illic herbis & sponte natis arbuſtis vestitur: hîc, fruge fructibusque, & feliciore ligno. Quem non delectet tam varius adſpectus & cultus magnæ matris? cuius apud vos vna facies ædibus preſſæ aut pauimentis. Iam domum ſi veniſti, hîc prorsus gaudiorum & amœnitatis vera ſedes. Manè surrexiſti? ad muſicam quidem & circumſonant te ac velut ſalutant chori illi alitum, ſuauiſſime fritillantium, trutilantium, minurientium. ad quos non æquiparent ſe tibiæ, citharæ, aut ex arte vlli cātus. In hortum proſpexiſti? oculorum aciem tibi præſtringet illa ipſa nocte exortum agmen florum & herbarum. In pratum? occurrent Vere nouo arbores odorâ quadam & canâ niue perſperſæ: eedemque ſub Autumnum, aliâ pomorum purpurâ ſiue cerâ diſtinctæ. Propiùs eaſdem adſpice. inſiſtiones mirabere & matrimonia: adulteria etiam, & ſuppoſitos fætus, inſciâ matre nec inuitâ. Quam laſciuam cōprehenſionem fæcunditatemque quiſquis in ligno non miratur; ipſe proſectò lignum. Iam ad agros diuertitiſti & tua rura? illic boues lentè paſcuntur & oberrant; hîc pecudes magis vagè laſciuunt & hædi. Porcus alibi volutatur & grunnit: alibi criſtata cohors cugurrit & ſcalpit. Segetes illic tuas vides, & ſiliginis, farris, hordei vberes faſces: ſiluiam iſtîc, & ad hiemem lignorum ſtrues. Vitem denique alibi florentem aut matureſcentem: & ſpe iam præbibis ſacrum illum alibilemque liquorem. Quorum omnium quæ copia in vrbe ſit? quin ne imago quidem ſatis certa & expreſſa. Sed vt ij qui parietem intuentur, ex leui linearum ductu, animalia in eo & facies ſibi fingunt: ſic vos harum rerum futiles quaſdam umbras. Ita viuitis in pulcherrimo hoc mundo, mundi exſules: nec bona aut dona eius plenè vñquam noſtis. Poſtremùm Fructus mihi ſuperest. de quo quid ambigimus? cùm non ſolùm cultus

cultus & ornatus plerisque vitæ ab agris sit, sed vita ipsa. Agricultura enim moriatur: & vnà humanum genus. Adde illa com-
moda. agnum aut hœdum à stabulo, pullum è corte, porcū ab
harâ, & tot dapes inemptas: quas vos ægrè & carè præstinas
à foro aut macello. Quod si opes omnino quæris & aurum: ri-
deo ego & sperno. & tamen si quis hæc quoque ambiat, non ali-
bi parandorum vberior materia & seges. Non palatia, non fora,
non fœnora plures ad opes euexere: quàm beati isti agri. & addo
rei caput, quod tutò euexere: quod citò, quod innocenter. Tha-
les ille olim anno vno diuitias amplas corrogare potuit, emptu
prospero omnium oliuarum: & viro prouido sapientique non
hodie idem fas, in segete, pecude, siluâ? Sed de his quia non li-
benter, nec ampliter quidem dissero: & mitto te, si voles, ad ve-
teres rei rusticę scriptores, à quibus disciplinam eam petas. Nam
ego fastidio. sicut & illud, quod crebrò ac pertinaciter mihi ob-
iicis de dignitate. Dignitatem ea mansio non habet, inquis: imò
nec pietatem, quia patriam is desertum. Dignitatem? me iudice,
amplam: qui Reges & Principes fuisse scio in hac parte. An illud
dignius, in foro latrare, tribunal siue aulam lambere, fastum in
æquales, adulationem in superiores exercere: quàm Sapientiæ
sacrum colere, Naturę opes lustrare & promere, denique placidè
vivere, placidè mori? Nam de patriâ, quid ais? In hac confusio-
ne rerum ad clauum ego sedeam: vbi nemo auditurus, non ne-
mo etiam irrisurus rectè gubernantem sit? Sæculum hoc paulli-
per vide. quo noxæ integritas, contumeliæ pudor, ludibrio fi-
des est: & aude suadere vt iis præsim, quibus, hoc ipsum (pænè
dicâ) ægrè mihi est, quod intersim. Concludens voueo, vt pro-
cul ab vndoso illo vrbiū mari, in hoc tràquillo & rustri por-
tu quiescam & consenescam: vbi Deum in primis piè pureque
venerer, deinde Sapientiæ studia & Musarum tractem, & quid-
quid propriè ad vsum aut cultum animorum. Vbi classica nul-
la aut tubas audiam, vbi coruos aulæ aut fori non videam: sed
modestè tranquilleque mihi & mecum victitem, expers ambi-
tionis & pallentium curarum. Cumque vltimus ille & decreto-
rius dies venerit, spiritum hunc, sine metu, sine motu, emittam:
& apud notos ignotosque memoriam mei relinquam bonam
potius, quàm magnam. Habes quæ pro agro, in agro scripsi. quæ

si approbas, tandem etiam hoc institutum meum: neū vltra commouendum me cense ex beatâ istâ sede. Ita Deus beatum aliquando te faciat, cum vxore liberisq̃ue: quos saluto. In Iscaro meo III. Kal. Octob. ∞. IO. LXXV.

Carmen ecce etiam adiunxi, quod eidem argumento, calore isto effudi.

LAVS ET VOTVM VITAE BEATAE.

ILLE est par superis deis,

Et mortalibus altior,

Qui fati ambiguum diem,

Non optat leuis, aut timet.

Quem non ambitio impotens,

Non spes sollicitat lucri:

Quem non concutiunt metu

Regum præcipites minæ,

Non telum implacidi Jouis.

Uno sed stabilis loco,

Vulgi ridet inania:

Securoq̃ue oritur dies,

Securo cadit & dies.

Vitam si liceat mihi

Formare arbitriis meis:

Non fasces cupiam aut opes,

Non clarus niueis equis

Captiua agmina traxerim:

In solis habitem locis,

Hortos possideam atque agros,

Illic ad strepitus aquæ

Musarum studiis fruam.

Sic cū fata mihi ūltima

Pernērit Lachesis mea;

Non ulli grauis aut malus,

Qualis Langius hic meus,

Tranquillus moriar senex.

EPISTOLA IX.

VICTORI GISELINO.

LEGI tuas, ad os appressi & ad pectus. O quæ penna tibi me sistat! Ego ille constans deicior vnâ cogitationis hac plagâ. Scripta mea desideras & nugas: ego te, te. Sed quâ agis? ut ex nuncio intelligo, perbellè. Gaudeo. nam timebam, ob subtractum tibicinem Moufflinum celeri casu. Nos fluctuamus, ut qui maximè. sunt qui ad arma inclinant, sunt qui ad Irenen. Aiunt & apud vos puncta esse pro istâ. Quidquid est aut erit, ego te non amo sed pereco. De scriptis, scripsi ad Ocellum nostrum. non inuidebit. Propriid. Kal. Septemb.

EPISTOLA X.

IANO LERNVTIO S. D.

HAFTIVS apud nos est, ille cuius tu sororem. Eum rogavi de te multa, & rettulit omnia quæ vellem, excepto silentio: quod causam habeat necesse est vel ab obliuione nostri, vel quod malo, ab inertia tuâ. Et quis insolitus hic torpor? Tu ille qui laceffere me soles, taces ad meas binas? *Omnia mutantur*, ait ille: non enim addam vel ominis causâ, mutari amores. melius de te sentio. & tamen si amorem non deseris, non etiam debebas officia amoris. An etiam nunc te angit nupera mea fuga? Peccas: & emenda hanc culpam, ut in amicitia sis sine mendâ. Amicum nostrum audio adscitum in aulam, & in medicum Ducis. Gratulor: & magis, siquid is titulus ad Plautinam aulam. Nam si nomen tantum, & nihil ab eo vncti: sperno. Nos hîc in alto otio (Nemesis non audiat:) & te istuc inuitare audemus vel habitandi causâ. Multi certè vestrates oculos flectunt ad hunc portum. Plantinus ædes hîc habet, Typographiam instituit. Quid multa? viuimus & vigemus. Tu vicissim, quid valeas, quid facias, cum Victore, cum vxore, cum amicis, nisi significas: scito seriò me. sed deleo. nec cadat in amorem nostrum vquam hoc verbum. Vale, Lugduni Batavor. Pridie Idus Sept.

∞. IO. LXXXII.

EPISTOLA XI.

IANO GVLIELMIO LVBECENSI S. D.

ADFIRMO tibi Iane Gulielmi : pauca munera iamdiu gratiora mihi fuisse, & animo tuo, & versibus, quorū vtrumque tam benignè offers. Ille enim amoris plenissimus, isti elegantia : & cogor (nisi ab ingenio meo abeam) valde redamare illum, istos æstimare. Hoc magis, quòd vltro prouocas, quòd ignotum, quòd immerentem. Nam quòd beneficia quædam mea in publicum profers & prætexis : desine. hoc ipso video quàm me ames, qui non admodum laudanda laudes, & per adfectum recedis à certissimâ iudicij tui normâ. Itaque hoc ex fide tibi respondeo. vicissim amari te à me, vero honestoque adfectu : quem dies ipsa augebit & accendet. ea est eritque tua virtus. Lugduni Batav. iiii. Eidus Sextil. ∞. Id. Lxxx.

EPISTOLA XII.

Gandam.

ALEXANDRO RATLONI S. D.

RARÒ scribis. sed nescio an ideò litteræ tuæ desiderio ipso cariores. His quidem postremis fateor me non voluptate solum perfusum, sed gaudio : si verbo eo vti nobis fas in tristitiâ hac rerum. Nam de Antuerpiâ, quæ monstra audimus ? Deus bone, huccine tandem erupisse tot mensium consilia malè sana, malè cocta ! O factum à regio iuvene minimè regium ! Etsi nobis adhuc tenebræ, nec de re totâ satis certis nec de causâ. Eiusne fraus siue error ? an vulgi consternatio & furor ? Quiduis enim potius, quàm vt perfidiæ noua hæc macula inuratur laudatissimæ olim optimæque genti. Sed hæc publica videbit publicus ille Rector. Tu in re tuâ quid ? etiâ ne fluctuas ? sic appâret, atqui statuendum semel aliquid est, cui firmiter inherescas. Mutatio quidem hæc crebra, & desultorium, vt sic dicam, genus vitæ, non ex vsu tuo, non ex famâ. Pessimæ, & Græcorum quoque prouerbio damnatæ sunt, nutantes & * δίστολας illæ γῶμαι. Litteraria hæc vita & otiosa tranquillitas, quid non habet commodi ? Non externa illa fortasse. sed nec terra quæ aurum aut argentum gignit, res alias producit : nec animus, qui se colit, &

* Vtroque
claudican-
tes senten-
tiæ.

virtutem. Cetera, ille ferè sterilis. Quid tamen præferas huic uni? cui honos, cui salus comes, cui externa & interna quies. Militiam gustasti: & vides quàm non ea suavis. Itaque, mi Ratlo, huc redi: &, si me audis, in Musæo hoc portu nauim tuam defige & liga semel sacro morfu. Ad circumfusa illa & vana bona si abis, quis finis? iactabere, & natabis semper inter cupidinum novos fluctus. Non enim ratio, sed opinio tibi illas ingeret: cui insitū, variare & pænitere. Vt chamæleon, quoniam aurâ (vt aiunt) non cibo vescitur, hianti semper est ore: sic illi cupidine, quos ventus inflauit vulgarium opinionum. Hoc volunt, hoc nolunt: hoc hodie spernunt, cras appetunt. &, vt resculæ, quæ fluminibus innatant, temerè impinguntur in hanc illamve partem. Hinc perpes illud tædium in nobis, & velut nausea omnium rerum. damnamus parentum & nostra vota; & tam cupidè quæsitæ quædam deferimus, quàm antè quærebat.

Certa amittimus, incerta appetimus; atque hoc euenit

In labore atque in dolore vt mors obrepat interim.

exclamat verè meus vates. Ecce ille ad aulam adspirat, & intrauit? rursus fastidit, & beatos censet qui latent. Alius priuatim victitat? ægrescit, & inuidet purpuratis. pari que leuitate togati ad sagum properant, & hi rursus ad togam. Et quis non de Lachesi suâ quæritur? reges ipsi de suo regno. At tu inter eos esto, quos Ratio, quos Sapientia firmavit: nec circumagere mihi vulgarium iudiciorum omni vento. Vt Vlysses ille donec Leucothea velum ei supposuit, natat nigrum pōtum: sic tu hoc vitæ salum, donec pectus tibi præcinxerit candida illa diua. Constantiam dico. quam, audi, admitte, serua.

* Η δὲ ἐμὸν καὶ θυμὸν ἀρίστη φαίνεται βελή.

Vale. Lugduni Bataur. x. Kal. Octob. ∞. Iō. LXXXIII.

EPISTOLA XIII.

Brugas.

IANO LERNVTIO meo salutem mitto.

QUAM recepi iam ipse. Hinc enim iure ordior: & gaudere te iubeo, mi Lernuti, quia à molestissimo morbo reualui, imò reuixi. Ad fauces Orci destitutus mihi hos menses fuisse videor: ita me oppressiunculæ & obstructiunculæ illæ interne pessimis

* Hoc mihi
ex animo
visum op-
timum
consilium.

finis adfecerant modis. Et audésne credere? non leue momen-
tum ad valetudinem meam habuerunt & litteræ tuæ, & car-
men: illæ amicissimæ, hoc scitissimum. nec fuerit vinqum vt
tam pias, tam disertas preces non audiuerit illa Dea, cuius sedem
aptè in Fortunatis insulis ponis. Quæ autem illa tam auida Par-
ca, quæ vincla inter nos abrumperere non parcat sanctissimi amo-
ris? Quin audi me, & securus animi es:

Dî me tuentur, dis pietas mea

Cura est:

& porro, vt spero, erit. Turbæ apud nos ingrauescunt, abiectâ
spe pacis. quæ vereor, vereor autem? imò spero, vti breui eiiciant
me ad vos. procul enim futuri videmini ab hoc belli nimbo: qui
imminet prorsum capitibus nostris. Sed quid ais? Doufâne nu-
per apud vos? nec ad me? ô factum ab amico non amicû! Quod
dixerit, subita res fuit, necessarius reditus: nihil audio. nuncia
illi à me fodes, sexcentis versibus non luet hanc culpam. In Sta-
tium aliquid meditari te suadet mihi noster Modius. vix per-
suadet. cur enim celes? & quidem cum tuo damno. Nam &
mihi notata quædam ad sublimem illum & celsum poëtam (ita
censeo & appello, non herclè tumidum) & libri apud nos vete-
res, qui te iuuent. Innue, mittam. Epistolica nostræ nondum
emissæ. sed vix eas teneo: ita ituriunt. De quibus quid iudica-
turi sitis, timeo. Alia enim quædã à prioribus meis hæc scriptio.
cui nitor ille abest, & luxuria, & Tulliani cincinni: pressa vbi-
que, nec scio an quæsita nimis breuitas. Quæ me tamen nunc
capit. Timanthem pictorem celebrant, quòd in eius operibus
plus semper aliquid intelligeretur, quàm pingeretur: velim in
meâ scriptione. Magni Scaligeri ad Amorum illos * Triumui-
ros vidi, legi, probavi. In Propertio tamen traiectiones illas ver-
suum crebras, mirari malim quàm imitari. Tu quoque non ita
sentis? scio. sed quis Polydamas aufit illum Hectorem? qui dîs
hominibusq; fauentibus tenet profectò, & tenebit hoc regnum.
Itali eum quî deiiciant? silent. nec iam à multo tempore quid-
quam ab eâ gente litteratum. excipio Quæsita Aldi per episto-
lam, & Fuluij de Nummis. Muretus noster Orationes pangit &
edit, & dat se in floridum illû eloquentiæ campum. ad famam
consultè, imò & ad quietem. Nam Criticæ istæ trice quàm non
latè

*Notas e-
ius ad Ca-
tullum, Ti-
bullû, Pro-
pertium.

latè se spargunt! quàm laboriosè colliguntur, & scribuntur! In quibus nos tamen etiam, nescio quo fato an morbo, insanimus. Pergebam in hoc garritu. sed alius mihi in auribus garritus, nuncij ad excubias trahentis. Arma capio, pono stilum. Quid ais? fatin' tuti Belgæ, hoc milite? Ite, dormite in vtramque aurem. Louanij Idibus Iuniis. ∞. IO. LXXVII.

EPISTOLA XIV.

Louanium.

MARTINO ANTONIO DELRIO

Consiliario Regio S. D.

MIRA tua fides in me, mira pietas. amoris enim certè verbum leue est, in re quam rari pro fratre fratres audeant, pro liberis parentes. Me meaqué absentis defendisti: & obiecisti te non molestiis solùm sed periculis, in hac flammâ rerum. Venisti vltro ad meos, erexisti, securos esse iussisti: hoc tantùm questus, quòd non indicassent. Itaque quòd res opesq; meæ saluæ, quòd scripta & libelli (id est, vita ipsa:) beneficium est vnus tuum. Quid scribam? gratias agere me? ne concipio quidem: & affecisti me in summo beneficio vnâ hac iniuriâ, (quod olim ingeniosè ille ad Cæsarem) vt viuendum & moriendū mihi sit ingrato. Gaudere me tantùm nuncio; meâ causâ, tuâ, sæculi. Meâ, cui is amicus obtigit; tuâ, cui ea virtus; sæculi, cui hoc exēplum. Mea salusalue. Antuerpię a. d. iv. Non. Mart. clō. IO. LXXVIII.

EPISTOLA XV.

Vltraiectum.

IANO DOVSAE *meo* S. D.

SILENTIVM tuum mihi, Doufa, molestum: absentia multo magis. Vbi autem fides? intra dies octo expectari volebas te: menses ecce labuntur. Statueras hoc iam antea? an quid interuenit? an placent tibi nouitij isti & fallaces mores? An potius vxoris partio te detinet? quæ genuit tibi (ita audio) decumam iam prolem. Maeste hac fortitudine dicam, an fortunâ? vtrâque certè opus. nec minùs hîc, quàm in agricultu, Labori & Euentui litandū. Sed tibi quidem propitius vterque deus: & gloria Masanissæ te manet, si sic pergis. Vide tamen ne dum assiduus nimis in illis vallibus, desertū eas nostros montes. Suspikor: & iure.

Vt quid enim procaces illæ antea Musæ tuæ tam diu silent? cur tribus his mensibus gutta nulla nos irrigauit poetici tui humoris? Emenda: & hîc & ibi vir esto. Libelli etiam tui addicti Plantino, vbi sunt? Solue sodes, aut Prætorem expecta & suspensum capiti tuo libellum. Non enim differo, non protollo. Indicem Francoforto en habes. sed sterilem bonarum rerû: & nihil nundinæ istæ ad Phœbum. Melleri tamen Spicilegia edita, acutissimi ingenij iuuenis: vtinam rectissimi, verè addam! Sed profectò aut fallor in hac omni litteraturâ: aut ille valdè in censendo, & scribendo. Quales pleræque eæ coniecturæ? quàm non callide solùm, sed calidæ? imò quàm audaces? Mihi crede, corrumpendis ista, siue perdendis potius libris litterisque sunt: si dimanat hæc labes. Et dimanabit. ita iuuentutem hanc video: & tantum ingenij specie blanditur hic calor. Iam stilus ille quis? doctus, antiquus, arcanus, inquires. Scio. sed quò tam doctus, antiquus, arcanus? Ego ille ipse qui aliquid hîc capere me puto & sapere, sæpe quæro aut non video eius mentem. Quæso mittamus tenuem nimis subtilemque hunc colorem, & Apellæas, vt sic dicam lineas: & Venus nostra inspiciatur etiam à vulgo. Vt nihil minus expedit, quàm agrum optimè colere, (aiebant veteres:) sic censuerim de stilo. Nimis ornas? fucus & adfectatio apparet. Nimis attenuas? tenebræ & squalor. Modus autem in omni re optimus: etiam in epistolâ. quam finio, & te saluere iubeo noue Hercules Musarum, noue matrum. Lugduni nostræ, a. d. iiii. Nonarum Aprilium. ∞. IO. LXXX.

EPISTOLA XVI.

*Ultraiectum.*EVERHARDO POLLIONI *meo* S. D.

AMEA enim velut manu es, à domo, & à disciplinâ. Vt statuarium opus suum delectat, si laudabile: sic in te iure mihi placeam, si tu bonis. Quod futurum omnino est, mi Pollio: si non audies solùm præcepta quæ crebrò dedimus, sed obaudies: eaque admissa in hoc pectus, re exprimes & factis. Ad virtutem ante omnia te hortamur: cui litteras istas seruire volumus, magnum vel in parandâ eâ adiumentum, vel paratâ ornamentum. Non enim solùm pulchrior comptiorque per doctrinam virtus, sed fortior: nec colorem modò ab illâ ducit, sed sanguinem & robur.

robur. Egregiè noster Seneca : *Et si magis refert nostrâ fortiores fieri, quàm doctiores : tamen alterum sine altero non fit. Non enim aliunde animo venit robur, quàm à bonis artibus, quàm à contemplatione naturæ.* Quod ita verum scito, si doctrinam non hanc mollem & amœnam solùm intelliges, quam φιλολογίαν haud malè appellamus : sed virilem illam magis & robustam, quæ in naturâ aut animo occupatur, quamque φιλοσοφίαν propriè indigetamus. Illa enim sola, tantum abest vt tutum securumque te præstet inter hos vitæ fluctus : vt moueat sæpe excitetque in ambizioso animo cupidinum nouas tempestates. Itaque vt nautis solitarium Helenæ fidus non placet : non item mihi ista. Gemini illi sunt, qui cum apparuere, tranquillitatem nautis nunciant : tibi hæc duo, si iunges. Quod voueo ex animo : & in firmâ hac spe saluere te iubeo carum mihi caput. Lugduni Bataur. iiii. Nonas Octobr. ∞. ID. LXXXII.

EPISTOLA XVII.

Delfos.

IANO GROTIO.

AT tu quasi ad Collegium etiam scribis : cui vitam fuisse te nescis, & obiisse illud te abeunte. Certè à nuptialibus tuis facibus, funereæ accensæ sunt Musis & quidquid hîc fuit Musicorum. Rem dico. solutus dudum ille cœtus : non tamen etiam vinculum amoris, quo inter nos ligati. Tu mihi sæpè in mente, rarò in oculis : nec leporem & virtutem tuam deleuerit ex animo meo vlla dies. non magis quàm tuo litterarum studia exciderint, etsi callidè id præ te fers, & negas agnoscere te Deas, idque carmine, quod agnoscant ipsæ Deæ. Abi Socratice noster εἶρων, & apud tam fidum age ex fide. Tu Musas, te illæ amarunt, amant, amabunt : & cum illis ego. Carmen totum approbum : nec Critica illi à me nota. Rem ipsam & argumentum vt meliùs nôrim curabo : & legam quæ scripsit Belgicus hic Euclides. Nos Pindaricus ἀλέκτηρ ille νέστον respicere cœpit in parte. vtinam diffusiore paullò vultu, vt sanitas apud me sit læta, plena, firma. Quam tibi, vxori, liberis (nónne rectè ita loquor?) opto. Lugduni Bataur. postrid. Kal. Sextil.

EPISTOLA XVIII.

Lutetiam.

AVGERIO GISLENO BVSBEQVIO,
Cæsareo Legato S. D.

NOMEN ipsum tuum in litteris ante legendum me adfecit, & lectio multo magis. Iudiciũ talis viri meritò magnum apud me est : & hæc tam proluxa beniuolentia, quam solo animo meruisse me scio. Nam rem quidem tu auges : & facis tam liberali beneficij interpretatione, vt vltro obliger, & nouam gratiam debeam tibi. Quam vt prorsus soluam, ne expecta. non est istarum virium ; non item animi. qui magis magisque illigari tibi cupit, & numquam dependere, vt pendeat à te semper. Liuij variantes lectiones ex codice Puteani quas submittis, gratæ mihi : etiam vtilis spero, post perfectum cõmentarium Cornelianum, in quo vnus nunc sum. Absoluto enim eo opere, libens sanè manum & limam adiecerim vberrimo historicorum. Permittit iam valetudo : quæ non paullò melior, post iter Antuerpiense & haustum auræ siccioris. Nam marina ista & palustris, nescio quomodo corpori huic non amica. Sed quis in Belgicâ alius angulus ad quietem ? Itaque ferimus, & hîc hæremus : donec Deo visum pacem huic Belgio reddere, & nobis veterem sedem. Quod, vt res sunt, vouemus potius quàm speramus. Amplissime & Nobilissime Vir salue. & inter cultores virtutis nominisq̃ tui Lipsium non falsò cense. Lugduni Batau. Non. Mart. ∞. IO. LXXX.

EPISTOLA XIX.

Hagam.

THEOD. LEEWIO *Consiliario S. D.*

IN silentio tuo, mi Leewi, mirabar, & (hanc enim libertatem amicitia mihi dat) indignabar. Sed indignatione tibi non ingrata, cuius fons ab amore. Iniuriam mihi ferre videbar, quia priuabas me hoc alloquio : quod etiam in negotiis occupationibusq̃ meis vsurpo cum libentiâ & voluptate. Veluti hoc ipso tempore, quo Plantinus cum genere apud me est : & eripit mihi non inuito optimam diei partem. Ego tamen scribo. de re priuatâ, valere me non optimè, vt hoc anni labentis tempus fluxionibus

nibus meis ferè est infestum. De repub. nec multa nec bona. Hostis Ninouiam obsidere dicitur, & imminere meæ Bruxellæ. certè copias colligit circum illam. Galli lentè & frigidè agunt; nec pro ingenio gentis. Ita vides, mi Leewi, in longum trahi rem, & produci calamitates patriæ iam exhaustæ. Nec abiiciendus tamen animus. quem si ratio non adfectus subegit, ille est eritq; in firmâ arce, quam nulli insultus, nulla vis perfringent. Sed opinio nobis hæc facit magna & metuenda, quæ ratione si examinas, leuia sunt. Bellum metuimus. ita enim accepimus à parentibus, ita à nutrice, ita à publicâ vulgi voce. Sed imponunt. Cur enim bellum malum? nempe quia vastitatem inducit, quia pauperiem, quia mortem. Atqui hæc ipsa mala non sunt, nisi malis. Quot viri boni beatiq; paupertatem appetiere vltro? Litteræ ipsæ diuinæ eam nobis conciliant, vt rectâ ad cælos viam. Mors autem quid? metuenda viro? optanda potius: quia finis huius miseræ, & principium melioris vitæ. At enim hæc Philosophorum sunt, inquires, dictu pulchra, re & vsu asperriima. Imò, mi Leewi, communis hæc vox totius generis humani: quotiens abstersâ adfectuum illâ nube radius diuinæ mentis illucebit. Sic tu, sic ego loquemur inuiti, si rem pendemus ad veri iudicij lancem. Signum vis? Ecce pone mihi ex illo ipso corrupto & corruptore vulgo aliquem in morbo. spernet diuitias, spernet opes: sanitatem duntaxat vouebit corporis & mentis. Scilicet seriò cogitare iam de se cœpit admotus ad extrema: & inanium obliuiscitur, cum periclitatur de salute. Exfulant adfectus, cum ratio rediit: & erigit attollitq; se animus, corpore iacente. Tamen sani redimus ad eadem omnia: quia litigium illud cum adfectibus fuit, non diuortium: nec proposito aliquantis per boni, sed metu sumus. Quare maneamus in hac viâ, quam institimus, segregandi nos à vulgo: nec id sermone tantum, & velut in pompam fiat, sed reipsâ, & quod dicitur, Bonâ fide. Vacillamus, inò cadimus interdû? Surgamus, & citâ celeritate corrigamus, quod temporis ereptum lapsu. Viden' vt miles quoque, si cecidit, surgat alacrior, & animos irasq; sumat à casu? Idem nobis sit, & constanter pergamus ad illum Tranquillitatis internæ portum, qui verè efficit beatos. Vale. Lugduni Batavor. I I I. Idus Nouemb. ∞. IO. LXXXII.

EPISTOLA XX.

IANO LERNVTIO *meo* S. D.

DIMISI nuper à me Oudermannum vestrum sine litteris, valdè præter meum votum. Sed mihi crede, ita distinebar, vt eius rei facultas mihi nulla. Nec nunc magna: (Plantinus enim apud me cum amicis est, quibus dies dandi pænè toti:) tamen erigit & conari me iubet epistola tua, siqua alia, plena suauitatum. Vel illud de SVAVIIS tuis quàm mihi spirat! crede, quòd omnes Arabum diuitiæ, imò quòd illeipse halitus à suauiorum deâ. Tu tantùm perge, & damna me huius voti, vt citò teneam amplectarq̃ue libellum, & te in illo. Sed de titulo cur mutasti? Mihi simplicius suauiusq̃ue inscribi SVAVIA videbantur, quàm funereâ & atrâ voce SECVNDI MANES. An frontes seueras metuis, & consultum tibi is modestiâ inscriptionis? Frustrâ. quatenus ego gustum sumpsi, pura illa basia tua: quæ & Catones capere possint, & dare ipsæ Vestales. Denique quousque scribimus istis? paucis nobis potius. & da quod in sinu tenere Scaligeri possint & Turnebi. De Plantino, verum est. ædes hîc conduxit sanè amplas, & partē vacantem Typographiæ transferet istuc. Aliquid ea res fortasse me excitabit ad lucubrandum: cùm interesse editioni libellorum nostrorum licebit, imò præesse. Nam aliàs, & valetudo sæpè illud igneum, quod in nobis, retundit: & iudicia hæc multorum aut maleuola, aut malesana. De Germaniâ quidem audistin? Proscribere misellam Satyram nostram nuper voluêre, & eiicere edicto extra imperij fines. O pisces, pisces! non hæc aqua, in quâ vos natetis: & magis vobis faciat ille ab Cithærone liquor, quàm hic ab Helicone. Sed feramus: & quoniam cœpimus, aremus etiam hoc litus. De Venatione in manus iam sumpseram, & eram in secundo libro: reieci, & iterùm daturus me videor in torporem. Catarrhi mei id faciunt, statim mihi sub hoc tempus & sollennes. A Scaligero nuper litteræ edit De Emendatione temporum, & promittit breui exemplar. Vale mi anime, cum animâ tuâ, & cum iis qui ex felici vestro cœtu. Lugduni Batauor. III. Id. Nouemb. ∞. IO. LXXXI.

EPISTOLA XXI.

Antuerpiam.

HIERON. BERCHEMIO IC.

NIMIVM vrges, mi Berchemi, de Imitatione. nuper omnibus sermonibus, nunc epistolis hoc agis. Quid censes? aliquos thesauros mihi esse doctrine recondite? erras. siquid in hoc genere posse tibi videmur, magis à casu siue naturâ est, quàm ab arte. Et tamen quidquid illud est quod sequor, quod teneo; non ultra celabitur. & proximâ epistolâ præcepta aperiam, ad quæ stilum meum fingo & conformo. Tu Minerval, sis, para doctori novo. Scaligeri ad Ausonium en tibi. O virum, ô filiû à patre magno magnum! — *meritò cui doctior orbis*

Submissis defert fascibus imperium.

Enimverò ille vnus est, quem miramur, quem æmulamur, imò ne mentiar, cui inuidemus. Felicem Galliam hoc sole! cuius claritas non ad eos solum qui nunc sunt, sed ad posteros diffundetur, quamdiu quidem erit in terris nomen litterarum. De rep. quid scribam? manus mihi labat, & ingemisco. Carcer ille novus tot Lentulorum quò erumpet? de quibus ambigua hîc fama. alij emissos dicere, alij artiùs teneri: hi culpam affingere, illi demere. Omnia incerta mihi, præter illud: quod omnino futurum video, vt plebecula illa aliquid plus faciat. Habet hoc semper nova libertas, vt ad licentiam facilè deflectat: quid censes de vrbe, cui insitum & fatale, turbare? Vt fistulæ diu interclusæ aut interceptæ turbidiores aquas emittunt: sic isti actiones, aliquamdiu pressi. Sed nos quoque hîc in metu. Quidam inter optimates partium non optimatum: qui, vt cum Pindaro dicam, * & δίνης * Non iustitia rectum, quid augurer? hostis tantum adueniat: ego tibi spondeo, non fore hîc Numantiam aut Saguntum. Cometam & nos per hos dies vidimus: immanem, dirum, & facie haud sæpè visitatâ. Quid portendat, quæris? Chaldæus non sum, nec cæli signa cognoui: tamen hoc vetus noui,

Οὐδεὶς κομήτης ὅστις & κακὸν φέρει

cui versui magis quàm Aristoteli credo, qui hæc talia ad causas fortuitas refert & infernas. Quid tamen aut quibus minetur, distinctè

* Non iustitia rectum, sed obliqua fraudis scandunt.

distinctè nouit ille *Prudens futuri temporis arbiter* : ego communiter, non referre eum aureum sæculum. Vale. & illustri Comiti tuo à me salutem. Louanij III. Id. Octob. ∞. IC. LXXVI.

EPISTOLA XXII. *Diacum.*

PHILIPPO LANOYO, *Nobilissimo iuueni* S. D.

IN Italiam cogitare te audio, nobilissime iuuenum : & audio volens. Placet ea mens, quam agnatam scio non nisi optimæ cuique menti. Humiles istæ & plebeia animæ, domi resident & adfixæ sunt suæ terræ : illa diuinior est, quæ cælum imitatur, & gaudet motu. Itaque siue prisco siue nostro æuo, peregrinati ferè sunt viri magni. Sed ista hîc cautio : vt id fiat non cum voluptate solùm, sed cum fructu. Vagari, lustrare, discurrere quiuis potest : pauci indagare, discere, id est, verè peregrinari. Vt tu id possis, finem verũ fructumq; ante omnia mihi propone, quem is petiturum. Vt enim ij qui iaculum mittunt, non in vanum dirigunt, sed scopum præspeculantur ad quem collineent : sic tu præfini, quid peregrinatione istæ quæras. Duo, nisi fallor : utilitatem, & voluptatem. Non enim hâc solùm. nec vt coronarij bellissimas saltem herbas floresque struppis aut coronis innectunt, salubrium nullâ curâ : ita hîc tu. Quin contrà potius, plura ad mentem ac salutem referes quàm ad sensus aut ad spectũ. Ac de voluptate aliquid dicere vacuum sit : cùm ea sponte obuia : nec quisquam tam lapis aut frutex, quem non titillet ac flectat amœna illa variaque spectio gentium, vrbiũ, locorum. Natura scilicet illuc aurigatur, nec duce opus vllâ ratione. At in utilitate laborandum est. quam nec secuti omnes; nec qui secuti, adsecuti. Eam tibi ingero, & triplici hoc limite designo, Prudentiæ, Scientiæ, Morum. Hæc enim omnia peregrinatio adferre debet; si consilio, si ritè instituta. Ac Prudentiam ab eâ peti, Homerus nobis satis auctor; ille non poëtarũ solùm eximius, sed, me iudice, sapientum. qui cautæ illi Vlyssæ prudentiæ quam aliam causam vbique tribuit, quàm quòd πολυΐουτος: quodque, vt ipse ait,

* Multorũ mores hominum & simul opida vidit.

* Πολλῶν ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω?

Et verè. Instituta enim illa varia gentium, ritus moresque hominum, formæ ciuitatium, incredibile est ad iudicium & prudentiam

tiam quàm potenter possint. si tamen non visa aut libata ea leuiter; sed admissa, retenta, & collata inter se examinis quadam lance. Quod ante omnia tibi censeo faciundum. Vide inquam, audi, iudica: nec conquire solùm hæc talia, sed in ea inquire. Et inquisitio quidem à te & tuâ mente erit: conquisitio ab hominibus esse debebit, aut à libris. Nam & libri ferè siue historiæ peculiare suis quibusque locis & linguis sunt quas indagabis: & homines æuo & usu prouecti non deerunt à quibus percontando discas. Etsi enim modestiam & silentium iure tibi suadeam: tamē nihil abnuo quin per iter fræna sepè laxes effræni illi membro. Ius tibi sermonis non in viâ solùm (siqui eiusmodi comites) sed in hospitio sit: nec ante mensam modò, sed in eâ, & post eam. Sed sermonis ius intra hos fines, quærendi de moribus, legibus, facie cuiusque vrbs. addo & de Principibus, bellis, casibus, aut siquid euentuum magis insigne. Hæc notabis, hæc sepones. certus ex iis ciuilem illam prudentiam inferi, tacitâ quadam vi & viâ. Vt enim herbas, vt arbores, crescere non cernimus, sed creuisse: sic factam hanc prudentiam potius, quàm fieri. Atqui incrementum & irrigatio illi, ab his inquisitorij, vt sic dicam, humoris guttis: quas altè perbibit melior animus, & paullatim madescit sapientis iudicij succo. Atque hæc de Prudentiâ dixerim: verbis parcè, rebus ampliter, si rebus experiris. Ad Scientiam te nunc eâdem manu duco. Quam mirère fortasse, quòd peregrè quæram. cùm domi illi sedes potius, & hæc litterarum studia quiete secretoque magis gaudeant, quàm motu aut discursu. Sed desines huius admirationis, si animum flectes ad duplicem, qui ad Scientiam, modum. Aut enim ab Auribus ea, aut ab Oculis est: à Doctore dico, aut à Libris. Et de libris quidem, nemo it negatum quin domi habeantur, tractenturque melius: in doctoribus, aliter esse ratio suadet mecum. Quæ enim illa, obsecro, tam felix regio, quæ felicissima omnia ingenia includat? Quin sparsa illa: &, deo dispensante, sua cuique terræ velut gemmula quæ illustret. Hanc adi, hanc audi: & è sacris illis pectoribus, hianti ore bibe abditæ doctrinæ fontes. Quis non à Turnebo aliquo doctior redeat? prudentior à Sigonio? disertior à Mureto? quorum ego non auditum solùm magno emerim, sed visum. Quòd si notitia etiam aliqua tibi cum

iis accedet (& id pronum apud tam humanos:) deus bone, quæ occasio hîc tibi discendi & ditescendi ! quot gazas legere & recondere cottidie poteris latentium litterarum ! Mecum vides. tu arripe tantum: & me auctore, in vsum eiusmodi virorum omni arte irrepe, vi irrumpe. Nusquam meliore damno frons ponitur. Hæc Platonis, hæc Pythagoræ, Democriti, & aliorum sapientium mens fuit: qui relictâ penu artium Græcia, non ad cultos solum, sed ad barbaros peregrinati, acri quodam cupidine discendi. Iam & alia ab Oculis utilitas: qui hîc tibi soli & nudi ad Scientiam sæpe duces. Italiam ecce nunc adis. illam frugibus, viris, opidis cultam, illam famâ inclutam scriptisque. In eâ non vestigium vsquam pones, non oculum flectes; quin monumentum aliquod premas, aut memoriam vsurpes, ritus siue historiæ priscæ. Illic Thrasymenum miserantibus oculis subiicies, aut æternum imperij vulnus Cannas: hîc magis lætis, Albanum, aut Tybur, aut nobiles Baias. Plinij alibi mansio, & Virgilij aut Propertij patria tibi ostendetur; alibi rudera Varronianæ aut Tullianæ villæ. Quanti & quàm arcani gaudij ista visio? cùm non animo solum, sed pænè oculis sese inferunt manes illi magni, & sola premimus pressa toties ipsis. Iam coloniæ illæ veteres, iam templa, theatra, arcus, sepulchra, lapides, quem non & doceant mirificè & delectent? Doceant dico. quia reuerà notata aut exscripta hæc talia, mirum quantâ luce mentem perfundant, trepidantem per veterum scripta. idque experti dicimus ipsi. Vt omittam etiam illud commodum, quod nescio quomodo attollatur & grandior sese fiat animus, adspectu tot sublimiû & grandium rerum. Cupidinem veræ virtutis & gloriæ ingenerat, visa toties aliena gloria & virtus. Ad Mores iâ venio, qui postremus mihi locus; tibi, siquid sapias ô adolescens, primus. Ab hoc enim scopo si aberrasti, aberrasti ab aliis: & inutilis, imò noxia, scientia omnis prudentiaq; est, secreta à probitate morum. Cetera speciosa puta, hanc necessariam: illa ad ornatum adhibe, hanc ad salutem. In moribus autem duplex mihi præceptio: & vt bonos rectosque vbique adnotes, & fugias malos & detortos. Sed in bonis, ne mentiar, haud magna fortasse peregrè copia est. Latent enim plerumque verè probi: & in pectore intimo domiciliû Virtus habet, non in vultu aut fronte. atque inde

vt extrahatur, vsu opus & notitiâ quadam propiore: ad quam peregrinantibus rarò accessus. Tamen elegantia quædam morum & comitas, & externa quædam, vt sic dixerim, virtus, quin apud exteros iure quærat, non negabis. Quid in cultu, vestitu, actionibus deceat; quæ Veneres & lepôres in sermone aut gestu, docere te ritè politiores illæ gentes possint, Itali, Hispani, Galli. atque ita rus illud nostrum aptè sæpè diluas quæsitâ istâ urbanitate & peregrinâ. Sed quæsitâ, non adfectatâ; vsurpatâ modicè, non ostentatâ: alioqui nihil comptu eo incomptius, elegantia ineptius. Risimus non semel eiusmodi histriones, qui ab Italiâ aut Galliâ noui, gestus nescio quos mimicos molestè vsurpabant, & delicias parùm non dicam ciuiles, sed viriles. Tu hæc fuge. & imprimis vera & interna animorum vitia, quorum ubique larga & obuia seges. è quâ ne quas spicas improuidè colligas, magna mihi pro te cura, imò metus. Admittimus enim nescio quomodo & combibimus faciliè peregrinas illas culpas; siue quia nouitate aliquâ blandiuntur, siue quia specie virtutû. Atque vt venena vinis admixta, medicorum scito, perniciousè penetrant: sic peccata hæc adsita virtuti. Ferè enim ita fit: vt in quâ gente vitia certa increbuere, mores iam vocentur, nec in veniam modò veniant, sed laudem. Adde, quòd naturâ ipsâ prouiores nos ad mala imitanda. Vt pictor, leui manu, & volante penicillo, rugas, verrucas, næuos in facie exprimit, haud tam faciliè ipsam: sic probitatem laboriosè imitamur, nullo negotio maculas illas animorum. Aduigila hîc igitur: & iam-antè seriò prouide, quæ vitia cognata vel amica cuique genti. Quis enim neget? vt hominibus singulis, sic populis suæ laudes, suæ labes. Galliam ecce cogitas? leuitatem & vanitatem etiam, quæ in plerâque eâ (omni, falsò dicam) gente. Italiâ? proteruiam in eâ & libidinem. Hispanias? typhum quemdam & Africanum fastum. Germaniam? comestationes & ebrietatem. Quæ velant illi, scio, & comitatem, fiduciam, grauitatem, hilaritatem interpretantur falsò. at tu vitabis, nec in venas rapies peruersi iudicij aurâ blandientem pestem. De moribus tantum est. & pertexui hanc telam: nisi quòd leue parergum illi addam de Italiâ ipsâ. Laxat enim nescio quomodo vela huic stilo, prouehitque longiùs amor & cura tui. In terram is igitur terrâ istâ

meliozem, fateor: gentem gente nobiliozem: haud ſcio an probam magis, an fidam. Ingenium, & ſubtilitas, & magni erecti-
que animi in illis locis habitant: non ſemper puri, ſimplices, &
ad Gallicā iſtam niuem. Ideoque incautis & apertis nobis non-
nullum ibi periculum, & quidem à duplici telo. Nam & inter
viros multi tecti, callidi, periti ſimulare: & inter fæminas, formæ
conſpicuæ, ſed laſciuæ & procaces. Hic Scylla, ibi Charybdis: &
duo hæc discrimina vt enauiges, opus non prudentiâ quadam
ſolùm, ſed dicam fortunâ. Prius tamen illud me angit minùs.
quod amoliri magnam partem poſſe videor cauentibus quibus-
dam præceptis. Nam contra infidiantes illos aut ſimulantes,
quidni firmum ſcutum à ſimulatione item aliquâ ſit? Cres mihi
eſto inter Cretas. Nec viam tibi tamen ad fraudes præco. abſit.
ſed vt medici, venena quædam venenis pello, in ſalutem tuâ, non
in noxam. Ad minutas & innocentes quaſdam ſimulatiuncu-
las te voco: nec ad alienas infidias, ſed ad animi tui opportuna
tegumenta. In Italiâ totâ tria hæc mihi ſerua. Frons tibi aperta,
lingua parca, mens clauſa. Comis & communis vultus aduerſus
omnes ſit, animus externo nulli pateat: & velut in thecâ clau-
ſum eum habeas, dum redeas ad notos animos & verè amicos.
Epicharmææ ſapientiæ ille neruus hîc valeat, nulli fidere. Niſi
facis: non vnus Vlyſſes Aiaceſem te circumueniet; & dolorem no-
bis debes, illis riſum. Atque hæc tamen cautio mea propriè in
vulguſ Italorum dirigitur. Nam de nobilibus cur diffitear? reue-
rà optimates illi plerumque optimi: celfi, alti, ſinceri; virtutis,
gloriæ, litterarum amantes. In vulgo aliter eſſe obſeruauimus,
qui fex & limus, & verè vulguſ. Itaque in illis; vetuſ Italicus aut
Romanus ſanguis ferè apparet: in iſtis, peream, niſi claræ re-
liquiæ (fidenter dicam) Gothorum, Vandalorum. Iam contra
telum alterum quî muniam te, aut moneam? Ita ſim ſaluus,
vt opto potiùs quàm ſpero te hîc planè ſaluum. Tantùm mi-
hi metus & ætas tua facit, quæ in ipſo æſtu: & illæ non dicam
fæminæ, ſed Veneres, Venetæ aut Romanæ. In naturâ tantùm
tuâ ſpes omnis præſidij hîc, & voluntate. Quarum ſi alteru-
tra ad calidas & callidas iſtas Solis filias inclinât: quis hominum
te ſeruet? certè rues: nec vllò præceptorum ſufflamine te ſiſtam.
Tamen ne nihil dicam aut addam: ecce armaturam à me dupli-
cem,

cem, Oculis, Auribusque. Oculos inquam, primum mihi claude, & auerte longè ab illecebroso hoc aspectu. Aditus enim mali morbi hinc est: nec amor aut cupido facilè irruerit, nisi per geminas has fenestras. Sed & aures etiam muni, contra omnes non Venereos solùm, sed paullò magis venustos sermones. Ij sunt enim qui titillant, qui excitant: & vt cupere ab aspectu est, sic velle ab auditu. Igitur vt athleticis olim, munimenta quædam aurium adponi mos (*ἀμφοτέρωθεν* vocabant) ad vitandos ictus: sic tu hoc firmum contra amatoria vulnera habe velamentum, Amatorium nil audire. De hominibus dixi (quæso ne cum inuidiâ cuiusquam aut irâ: quia liberè aliquid protulerim fortasse, nihil acerbè aut malignè:) adiungam & aliquid de locis. Qui varij in Italiâ omni & pulchri: vt non iniuriâ deliberes, quem præferas ad videndum, siue habitandum. Et meo quidem sensu (vidimus enim plerosq; omnes, & triuimus) prima tibi vel antiquitatis causâ, adeunda Roma est: adeunda tamen, non habitanda. Confusio enim ibi & *σύγχυσις*, aëris & morum haud pura puritas: & quod verissimè à Varrone dictum, turba turbulenta. Loca igitur illa prisca & vetera, monumenta ac rudera,

— & campos ubi Troia fuit,

cùm lustratus fatis & veneratus fueris: Neapolim mihi abi, & paullisper infide illam nobilem, illam cultam, illam amœnam. Per quam viam deliciæ locorum multæ, quas omitto. sed si inhabitanda diutiùs Italia est, in Tuscos mihi redi, & illos incole, linguæ, aëris, morum causâ. Omnia hæc ibi pura. Quod si de opido etiam quæris: Florentia mihi aut Senæ placeat: & magis istæ. At iam in ambitu & reuersione, Bononiam amicam studiis libens videbis, & eâdem laude insigne Patavium. quibus cùm dies aliquot dederis, non pigebit in vrbe maris domina (Venetias dico) lustrandâ ponere septimanas. Heu ad inuidiam pulchra, opulens, felix vrbs! minùs tamen ad nostrum Genium, quia Mercurio amicioi quàm Mineruæ. At in exitu grande illud & diffusum Mediolanum te capiet. in quâ sine Italię finis mihi epistolæ. Deum supplex precabor, vt te seruet, & tu ista. Vale nobilissime iuuenis, vale, vale. nec Deus mihi * auguria perficiat, quæ in tristi mente. Antuerpię III. Nonas Aprileis, ∞. IO. LXXVIII.

* Certè vera. obiit enim ea ipsa peregrinatione, princeps nostra iuuentutis.

EPISTOLA XXIII. *Ultraiectum.*

IANO DOVSAE S. D.

HEVs tu, sacrifica. Lipsius etiam viuit. Discrimen igitur tibi? inquires. Grande, capitale, mi Doufa: & quidem sine crimine discrimen, à scriptis iterum meis, non à factis. Satyram ego nuper scripsi, & illa me pænè proscripsit. Locari me putas? verò, seriò, à grauibus, imò à grandibus viris res agitata: à proceribus imperij: tamquam in læso aut turbato publico statu. Suspendo adhuc te: rem habe. In iocis illis Menippææ nostræ, aliquid est de lauru poëtarum, quam largitur Cæsar: & ab eâ iste ignis. Aiunt, ignominiâ à me affici vniuersum id genus: aiunt, Cæsarem ipsum aspergi iniuriâ, quasi non id ei ius per me aut potestas. Itaque à Legatis ipsis Cæsaris litteræ subito Francofurtum, quæ grauer me accusarent, minarentur: & Satyram ipsam priuatum irent publicâ luce. Hæc audis? hæc credis? non ego ipse: nisi litteras eas vidissem his oculis, tenuissem hac manu. O sæculum, ô viri! Ite vos docti, vigilate, scribite: & pro famâ, subite hanc flamam. Et tamen vtcumque calumniarum ferax æuum: quis materiam iis censuisset in re tam leui? Nisi si hoc proprium mihi fatum, vt ex candore istarum niuium oriatur semper aliquis ignis. In Epistolicis meis nōne simile? Benè certè sperare de iudiciis posterorum debeo: cui tam iniqui sunt viui. Tu vide, ride, & si vir es, pro Satyrâ nostrâ Satyram in saturos illos scribe. Nōne enim nostrâ? tu certè eius magna pars es. Vale mi oculissime. Lugduni Batauor. III. Kalend. Iulias. ∞. IO. LXXXI.

EPISTOLA XXIV.

Londinium.

GVLIELMO CAMBDENO.

MVNVS à te accepi, Vir ornatissime, per mihi gratum, Britanniam tuam: quam illustrasti ingenij & industriæ clarâ face. Multum patria tibi debet: multum exteri nos, qui per te pulcherrimam insulam videmus, etiam cū non videmus. Perge in hoc & simili studiorum genere, quod abesse non potest quin tibi famam, posteris æternum ferat fructum. Lugduni Batauorum. IV. Kal. Sextil.

EPI-

EPISTOLA XXV. *Ultraiectum.*

GEORGIO RATALERO *Præsidi ibidem*
Consilij Regij S. D.

VALDE alienus à gratiis omnibus sit, Vir Amplissime; cui non & litteræ tuæ gratæ, & hæc ad amicitiam inuitatio, tam amica, tam honesta. Quam quòd prior, quòd vltro suscipis: iure magni facio, qui scio quàm tu sis magnus. Et amaui quidem te, imò colui iam pridem, tacito quodam sensu: qui diu inclusus, libens nunc se promit & exspirat, ad hanc suauem beniuolentiæ tuæ auram. Cui tamen non dicam paria, sed maiora facio: quo plures mihi ad amorem & æstimum tui causæ. Doctrina, dignitas, virtus, & ante omnia hæc humanitas: quâ trahis & nectis me tibi, adamantino quodam vinclo. Quod nulla vis, nulla fraus, laxabit aut soluet; donec

Lumine adempto animam moribundo corpore fundam.

Idque tibi non per epistolam scriptum, sed velut per syngrapham volo sponsum. Tu mihi quæso responde: & hunc, vt sic dicam, amoris noui fruticem, quem tam amanter eduxisti, euocasti, alere & fouere perge beniuolentiæ tuæ radiis, ô Belgij & meus splendide sol. Lugduni Bat. postrid. Kal. August. ∞. Io. LXXX.

EPISTOLA XXVI. *Hagam.*

THEODORO LEEWIO *Consiliario S. D.*

MAGNUM illud Antuerpiense facinus, magnum: dicerem & malum, si de causâ mihi liquidò constaret, aut fine. Sed tamen hoc ipso malum, quòd malum imò exitium patriæ trahet secum. Heu, quæ videmus! quæ audimus! quàm inopinata! quàm obliqua! quàm non pro veteri fide & more regum! Nec tamen, mi Leewi, deicere. erige te potius: & vt palma, attollat se animus contra nouum hoc pondus. Inspice ludibria rerum humanarum, & aleam ambiguæ Fortunæ: quæ gaudet iactum aliquem ex occulto iacere. nec expectandum. Hinc ille vulgi stupor & querela, Quis putasset? quæ non cadit in mediocriter sapientem: qui iam antè ita meditatus, vt sciat hæc & deteriora posse euenire. Vt in bello, etiamsi hostis absit,

absit, semper excubiæ: ita vigilat ille contra improuisum omnem ictum. Quis fuit ille dies, cum hîc & alibi insulæ totæ aquis absorptæ, aut vrbes terre motu? Quis eorum, qui tam magnâ ruinâ perierunt, id putasset? Nec exempla nobis desunt istarum, quas patimur, cladium: sed ipsi nobis. qui, insito à naturâ vitio, proni semper ad spes meliores. Quas coërcere tamen potius sit, & laxiores habenas permittere timori. Non dedit consilium aut solatium illi animo, qui timuit quidquid potuit timeri. Iure à Romano sopho laudatur is versus,

Cuius potest accidere, quod cuiquam potest.

Quem velim impressum tuæ menti, vnâ cum amore mei. Vale.
Lugduni, Prid. Kal. Febr. ∞. IO. LXXXIII.

EPISTOLA XXVII.

Brugas.

LERNVTIO, ET GISELINO.

SALVETE meæ animæ. ita enim meritò vos appellem, quia quamdiu istîc fui, vixisse videor: nunc vitâ frui quasi per vmbra. Circumagunt me hæ turbæ in Numidæ morem: & adhuc discurre sine lare, sine certis sedibus. quas tamen positurus in Batauis videor, Ordinum vocatu, & stipendio sanequàm honesto. Sed temporaneas, non perpetuas: saltem,

Dum hæ consilescunt turbæ, atque iræ leniunt.

Aliter videtur quibusdam è meis, qui in mutatione hac rerum ad dignitates & splendores vocant. videatur: mihi stat vetus illud decretum meum, reipub. tam confusæ non misceri. Orpheus ille vester Lugduni est, & (inuideo vobis hunc risum) partes has simulat, & ambit professionem. Exambiétne? non, si Batauos noui: in quibus certè plusculum, quàm pro veteri verbo, auris est & cordis. Eurydice etiam eius hîc: & illa professionem. O Dousa, viuis & Satyram non scribis? Sed ridebimus coràm. Ita enim de vobis recepit mihi Winterus vester, adolescens ad probus & perhumanus. Facite, & properate ad hæc Neptunia loca: in quibus ego cum Dousâ tam arctè, tam auide, vos amplectemur, quàm Amymonem suam ille ipse Neptunus. Sed hospitium quidem vobis (ita iubeo) apud me erit: familiare scilicet & sobrium, nec propter vos maiorem fuum

vicinia

fiderium gustandi. Sed cohibe tamen. & vide ne gnatum illum, qui vnicus nobis, nimum properè auellas à matre. Auster saltem & imber hic abeat, & soles aliquot videat puriores. tum licebit,

Extremum hoc oculis lumen radiatum rape.

De Alenconio me herclè quid dicam nescio : ita ænigmati similis res est. Venit, non venit : accessit, recessit. Credo non illum Callipidem, qui prouerbio locū fecit, tardiùs ambulasse, quàm hunc subnixum tot equitum alis. Nec aliud tamen adhuc audimus quàm, Veniet. Si seriò hæc aguntur, facile præfagio difficile & diuturnum bellum : cuius exitus Deo in manu est. Ad nos quidem quid ista? non magis quàm si Æthiopes inter se beligerent, aut noui Indi. In animo nobis pax sit, cum affectibus concordia : & ecce omnia tranquilla. At enim patria periclitatur. Fateor. sed quis nostrum iter præcludet publicis fatis? Habent ista transitus suos, imò interitus : quorum tempora cùm venerint, nulla vis aut consilium ea firmet. Et tamen illi ipsi patriæ, cùm res feret, non manu, non mente, deerimus : atque hoc scilicet agemus, vt non solum boni viri simus, sed & boni ciues. Vale mi amice. Lugduni Bataur. xv. Kalend. Septemb. ∞. IO. LXXXI.

EPISTOLA XXXVIII. *Rostochium.*

IOANNI IONSTONO SCOTO.

QUOD & me amas, & Constantiam meam laudas, mi Ionstone : alterum valdè amplector & approbo, alterum timidè, quia scio reipsâ non attingere me culmen hoc laudis, in quo collocat me tuus affectus. Et si tamen non nihil blanditur, quòd Daud Chytræus (quis ille vir?) pariter tecum, vt ais, siue iudicat, siue errat. Quidquid huius est, amo iam, amo Constantiam meam, quæ tam multos mihi conciliat amicos. In quo numero vt fidenter te deinceps censeas, mi Ionstone, iubeo, non solum rogo. Quòd si Deus mihi tangere & videre Germaniæ solum iterum dederit (fiet fortasse voto citiùs, vt res hîc fluunt) te videbo, & dexteram iungam, tesseram Fidei & Amoris. De Carmine gratiam tibi habeo, magis magisque habiturus,

biturus, si crebrò me epistolis tuis salutaueris, in quibus notas claras video elegantiae praeclarae & doctrinae. Lugd. Bat. XI. Kal. April. ∞. IO. LXXXVIII.

EPISTOLA XXXIX.

Lutetiam.

IANO GVLIELMIO S.

LIBENS vidi Quaestiones tuas Plautinas, mi Gulielmi: in quibus non doctrinae solum notae vberes & acris cuiusdam iudicij, sed etiam amoris in me tui. Partem enim mihi inscribis. cum magnam meam gratiam (liberè profiteor) vel quia scriptoris eius res est, quem amo vnicè, vel quia beniuolentiae hoc testimonium me delectat ab eo, quem aestimo, quemque amo. Ego profectò si vnquam occasio erit, praestabo me ad gratiam referendam non modio, sed horreo toto. At in libro eo tuo, magnae mihi voluptati non semel interpositum iudicium, de studio Sapientiae & Morum. Maeste hac sententiam! Obsecro enim, ut quid ista humanitatis studia tam ambitiosè adfectamus, tantum propter ipsa? Abutuntur plerique ad malam & vanam pompam, ut scis, verè cum Appione illo cymbala quaedam inanis iuuentutis. Tibi melior, ut video & gratulor, mens: atque ut porrò sit, quaeso & hortor. Nostrum illud de Constantiam censeo vidisti. nunc damus De Amphitheatro, & cis paucos dies habebis: etsi opus ludicrum, & natum mihi per remissiones, ut stilus ipse indicabit. Dedi litteras ante septimanas sex ad Eginundum, quibus inclusae alterae ad Busbequium de te, imò pro te. quid iis factum, nescio. quia haecenus nihil inaudiui. Quaeso inquire. Ille quem tangis, quid & ubi agit? Utinam in gratiam cum virtute redeat! nam mecum tunc ut volet, & quando volet. Busbequium si conuenis, salutem illi à me dicito: & è iuuentute selectam, Iosiae Mercero, si nosti. Passeratio item doctore publico, & si quibus aliis ex eo numero procerum innotuisti. Vale.

EPISTOLA XL.

Brugas.

IANO LERNVTIO S. D.

CISTAE tuæ hesterno die ad me perlatae binæ. hoc ante omnia scire te volui: sed perlatæ benè madidæ, per continuum imbrem. Itaque valdè veremur, si quid in iis sit, quod periclitetur ab vdore, ne putifcat: præsertim si quid è lino aut lanâ. Cogitet tua vxor: & si videtur, aliquem fidum huc mittite, qui inspiciat, aperiat, euentilet. Nos quidem amicam & sedulam omnem operam custodiamque pollicemur: quantum id pote. Collocabimus etiam eas bono & aërio loco. Scripsi bis ante septimanas aliquot, & valdè fallor si meas non accepistis. Carmina tua adhuc apud me sunt. Doufam enim exspecto in horas, cui velim ostensa. Ego, nisi quid interuenit, intra septimanas duas aut circiter Antuerpiæ ero. velim sanè te videre & amplecti: & si illuc venis, posses mecum pergere in Batauos: atque ita ipsum iter nobis non sine gaudij & amoris fructu. De Gifelini re, omnia hætenus nequiquam, & non nihil turbellarum inter Magistratum & Curatores, occasione professoris cuiusdam admissi Senatu inconsulto. Priuata profectò & publica turbant. quid refert? si quies modò apud nos & in hoc animo sit: ex quo puro siue impuro, liquidum omne aut turbidum manat humanarum actionum. Vt in corpore ægro & corrupto, quidquid infertur, alimentum est morbi, atque abit in noxam: sic in homine, qui internum illud non depurauit. pectus dico, fontem & originem cupiditatum. Opes adfluunt? auaritia te torquebit, & angor seruandi, dispensandi. Desunt? inopiam non feres, & quæres eas per vndas & per ignes. At motus ab animo petendus est: cui composito semel & securo, numquam superest aliquid aut deest. Sola, mi Lernuti, quies est & internæ illæ opes,

* Οἷσιν τ' εὖ ζώουσι, καὶ ἀφνειοὶ καλέονται,

vt ait Homerus. Vides philosophari me tecum: nec excuso. amplius dico, Sæpè faciam. Valdè enim te tuamque egregiam naturam trahere ad hæc alta velim (quò scio propendes:) & collocare te supra hominem, etiam dum es in humanis. Et enitêris, si nitêris. Vale, & salueat à me virorum optimus noster Gifel-

* Quei rectè viuunt homines, diuitemque putantur.

linus, à quo responsum exspecto, sed non lentum ut solet.
Lugduni Bataur. III. Non. Feb. ∞. IO. LXXXIV.

EPISTOLA XLI. *Pontem-Museum.*

GODSCHALCO STEEWECHIO S. D.

M IHI & scriptio tua grata, & magis Coloniam reditio: quam extra noxam fuisse gaudemus, etsi non extra metum. Scimus quàm intutæ viæ his temporibus: quibus ad iniuriam omne ius prædonibus non militibus, dant hæc latrocinia non bella. Tu quoque gaude. portum enim iterum attigisti, in quo acquiescere possis, Musarum suauiter adspirante aurâ, sine vento vlllo aut nimbeciuis huius tempestatis. De promissis Plantini, securus es. hominem non nosti, si ambigis: & credi illi potest, tamquam Fidei ipsi. Nec tamen deero submonere, cùm redierit: quod fiet cis paucos dies. De Modio, certè amicus ei sum. (ingeniû & adolescens eius virtus ita merentur.) ac valdè auctor tibi, sic rem in scriptis tuis temperes, ut nequâ parte eum aut stringas aut lædas. lædas autem? laudes imò volo. Ita de illo ipso Vegetio meruit: & se pone mihi, fodes, omnes istas æmulatiunculas, quæ intercurrunt hæc studia malo iure, malo more. Invidet quispiam? hoc ipso inferiorem se ostendit. quia apud humiles dumtaxat animos habitat, & in altos dirigitur liuida illa dea. Sed tu non talis. moneo tamen vel ex superuacuo, quia peccatum hoc in litteratorum nostrâ gente peccatur hodie nimium crebrò. De Vegetio ipso sic sentio. scriptorem non malum potius, quàm bonum esse: & hoc tamen quod in eo boni, deprauatum & pollutum à patribus variâ labe. Creber enim in illorum manibus: quæ nec innoxia vsquequaque, nec puræ. sed nec oculatæ. Itaque non iniuria ad perpurgandû eum tu Modio nostro velut optio succedis: & opto ut cum publico fructu, cum tuâ famâ. Quod fiet, si stilum manumque modestiâ quâdam temperabis & diriges: malisque ambigua quædam vlcera relinquere, quàm districtè auferre omnia, & præcipiti quodam ferro. Medicos in Criticâ istâ ferre possum: sectores ad Matrem deûm ablegem, procul à virginali nostro choro. Vale

mi Steewechei, & mutuiter me ama. Lugduni Batauor. Po-
strid. Nonas Octob. ∞. IO. LXXXII.

EPISTOLA XLII. *Ultraiectum.*

THEOD. CANTERO S. D.

ITANE Dalius noster abiit? abiit, non visurus amplius, non
videndus. Sanè dolui: eò magis, quòd subita ea plaga, & præ-
ter expectatum. Nā letalis quidem ille morbus (phthisis enim
vera erat:) sed quis putasset tam præcipitis eum fati? Tra-
here, vt scis, plerumque solet, & lento passu ducere ad Orci-
uum illum thesaurum. Sed nimirum vt nauim interdum im-
prouisus vortex absorbet: ita homines nigra dea. & præsertim
eos, quibus indoles melior, & ingenium supra annos. Quod in
Datio planissimè fuit. Claudium Quadrigarium scribere me-
mini: *Hæc maximè vexatur deorum iniquitas, quòd optimum quem-
que non sinunt inter nos diurnare.* Aptè & verè. nisi quòd iniqui-
tati impiè tribuit, quod est æquissimæ æquitatis. Cur enim cæ-
lestes illæ animæ diu in hac fæce? abeant imò, & euolent ad suū
cælum. De Arnobio, vrge cœptum. Quis post Tertullianum
inter sacros scriptores doctior? ideoque doctorum limâ dignior?
Etsi bona sanè in eo opera Gelenij: quamquam interdum
(quis non Criticorum?) exeret per acumen nimium aut ca-
lorem. Satyram quam vulgavi his diebus, en tibi. Nomen
te terret? frustra. edentula est, & vt antiqui nostri loqueban-
tur, planè innox. Lasciuia alibi agnoscas, nusquam mor-
sum. Artemidorum tuum totum auidè legi, & velut ἀποσι. Ne-
scio quomodo non sperno totum hoc diuinare (id quoque
fortasse à nostrâ porticu:) & eam rem visus mihi ille com-
modè & acutè tractasse, ex ipsis fontibus naturæ. Salue. &
salutem à me, vt Comicus noster ait, plenis faucibus propi-
na Lamberto Burchio Decano, viro qui litteras & litteratos
vnicè amat, ideoque digno qui ab iis vnicè ametur. quod
me bonâ fide facere ei nuncia, imò sponde. Lugduni Batauo-
rum, quo die Cæsar olim in Curiâ Pompeij. ∞. IO. LXXXI.

In Arnobij tui isto loco, libro I. *Et tamen, ô isti, qui pollutas res
nostras vitiorum criminamini: sribiligenes et vos istas in libris illis
maximis*

maximis atque admirabilibus non habetis? Nōne aliud hęc Vtria, aliud dicitis hos vtres? cælus, & cælum? non item filus & filum? crocus & crocum? fretus & fretum? sanguis & sanguen? Odoror duplex vitium. Ac primū scripserim, res nostras vitio verborum criminamini. Fugit enim omnino prior illa verbi syllaba, retrahenda ex Arnobij ipsā mente. Hoc scilicet politi illi & docti Romani obiiciebant nostris, solæcismis obfitas res nostras, vitiorum deformitate pollutas, vt ipse præmisit. Respondet: variari sermonem pro arbitrio, & illos ipsos veteres à talibus solæcismis non abfuisse. Nam, inquit, aliubi hęc Vtria, aliubi dicitis hos vtres. Ita enim alterum vitium tollo; Aliubi, inquam; scribo, non Aliud. Clamat res, & sequentia exempla. An enim aliud sanguis, quàm sanguen? fretus, quàm fretum? Minimè. Variatum tantum licenter genus ostendit, & modò Vtres positos ἀντὶ τοῦ ἀσχεῶν, modò Vtria. Ecce in Nonio: Vtres vsu generis masculini tantum. Neutri, Liuius Andronicus: Flacci teget Vtria.

EPISTOLA XLIII.

Hagam.

THEODORO LEEWIO S. D.

TE verò laudo, non imitaris meam pigritiam, & quamquam ad binas tuas iam filui, tamen tertiis etiam laceffis. Etsi, mi Leewi, nulla hîc pigritia. ignoscas aut miserearis potius, si scias quàm per omnes hos dies distrahar & distinear negotiis nec feriis nec bonis. Amici & alieni adpellant, interpellant: ad conuiuia vocant: & hoc putant comitatem, auferre mihi vsum veræ vitæ. Pareo tamen, & quamdiu in hoc proscænio sum, sustinco personam. Mallem ad interiora illa gaudia diuertere, studia dico & sapientiæ exercitationes: à quibus non per hęc solùm acerbissima tempora, sed etiam lætiora, veros petam quietis & gaudij fructus. Sed differo sæpè illa, non dimitto: quod tibi etiam vsu venire certò scio. Plantinus nunc adest, serio à me monitus de *Thalete illo Gallico, serio ad suos iterum scripsit: & illi responderunt iam Lutetiā se petiisse. apud nos scilicet sapientia illa non habitat. De adolescente quem nuper mihi commendaras: scis quàm omnia velim tuā causā. Hoc tamē nolo. & si rationes omnes meas audias, scio, ipse non velles me velle. Multis iam recusavi. quos omnes offendo, si vnum admit-

*Ita indigetani Michaëli Mörtani librū Gallicum Gustuum titulo: probum, sapientem, & valde ad meum gustum.

admittam. denique rimam aut fenestram hanc si aperio, toto ostio admittendi alij sunt. Quies autem mea id non patitur, & ratio vitæ quam per silentium ago. Peto ergo ut id excuses: & maiora aliqua à me petas, cum opus erit, non neganda. Institutum tuum de omisâ domo, hætenus probo si in eo perseveras. Semel enim constituendum est quod vitæ genus eligas, solitarium an sociabile, illud cum paucis & sapientibus quos melior Deus adspexit, commune tibi futurum; hoc, cum multis. Et vtrumque tamen illi rectum, qui incommoda vtriusque fert. nam ut omnia tollas, vanè cum vulgo speres. Siue vxor ducitur, siue omittitur: habebis quod doleas, quod querare. nec in hac omni vitâ tam optabile aliquod bonum est, quod non mixtum poculo aliquo inærorum. Hæc publica & æterna lex: cui, improbus & refractarius est, quisquis repugnat. Ut athletis olim fors non electio aduersarium dabat, cum quo certarent: sic cuique nostrum vitæ suam conditionem fata, cum quâ luçtemur. Hanc vincere oportet, id est ferre. Huius enim pugnæ robur omne in patiando est, & victoria in cedendo. Res publicæ non in bonâ spe. Præcipuæ aliquot Flandriæ & Brabantiaæ vrbes nauscare incipiunt, & fastidire præsentem hunc statum. siue diuturnitas belli id facit, siue gubernatio non vsquequaque inculpata. Consilia arcana agitare dicuntur de paciscendo cum hoste. quidquid horum est aut erit, nos pessima timere nihil nocuerit: & ut pugiles, iam nunc parari ad strenuam cum omni sorte pugnam. Paupertas imminebit? exsilium? carcer? proponamus interdum animo has imagines; & persuadeamus illi quàm nihil in his aut certè non multum mali sit illis, qui mala ea non putant. Reuerà enim uti opinio diuitias bonum fecit, sic eadem inopiam malum. Sed hæc facilia dictu videntur: fortassis etiam factu, si quis conetur. Nunc plerique eò stultitiæ venimus, ut nec aspirare audeamus ad bonam mentem. Sicut ij qui phrenesi laborant, irrident aut verberant suos medicos: ita nos. Vale. & me amantissimum tui, ama. de hortulo tuo nihil narras noui. meus in eadem causâ. qui iampridem animâ agit, aut potius egit. Credo enim per huius ipsius diei æstum ablatum illi omnem succum & vitam. Hoc quoque feramus. Leidæ. viii. Kal. Iun. ∞. Io. LXXXIII.

EPISTOLA XLIV. *Antuerpiani*

GASPARI SCHVERMANNO IC. S. D.

LITTERAS tuas, mi Schuermanne, libens vidi: at nondum forem. quam ne frustra mihi commendaueris efficiam, si quâ in re operâ meâ illi vsus. Constantiam nostram quod laudas amasque, gaudeo: complecti magis te velim & amare virtutem ipsam. quâ certè in omni æuo, & hoc nostro inprimis, opus. Hostis, vt audio, vicinus vobis, perfidiâ eorum in quibus numquam fuit eritque fides. qui vt trutina in eam partem vergit, in quâ plus ponderis; sic ipsi in eam, vbi plus æris. Pestis iam olim & calamitas nostri fundi. sed quâ auertas? cùm etiam nunc immixti nobis, nec longè à clauo, quibus idem morbus. Ambitio aut Auaritia multa regna & opida euertit: vtinam ne vtraque hunc Belgicæ statum! Hortaris me, vt iuuein. votis possum, non consiliis: quis enim audiet? Publicè dico. at priuatim si quosdam possum erigere, & in singulis ciuibus de totâ patriâ benè mereri; non immunis hæc mea quies. Conati id sumus in postremo hoc scripto, & conabimur porro, si Deus mihi dat vitam. Nam otium ipse mihi parabo, etiam in æstu negotiorum. Gabrieli Roelandio, adfini tuo, velim ex me nunties beneuolam salutem. Verè eum amo & æstimo inter paucos meos Belgas. Vale. Lugduni Bat. postridie Non. Nouemb. ∞. IO. LXXXIII.

EPISTOLA XLV. *Toletum.*

ANDREAE SCHOTTO.

CARVISSE me alloquio litterarum tuarum tamdiu, mi Schotte, non re solùm, sed cogitatione molestum fuit. Illud, quia priuari voluptate eâ mihi durum: istud, quia trahebatur animus hoc silentio in varias suspicionum partes. Quid censerem? mutatum esse te? non fidei tuæ videbatur, non amoris. Offensum? verebar. vtique cùm oculos flecterem ad illum, qui non mihi, non bono cuiquam satis bonus. Sciebam litteras te crebrò commutasse cum eo, & sermones: sciebam & hominem duplicem, cuique (sed non mente Ennij) *plures linguæ & plura corda.*

In

In aliis didici, quàm illi volupe disiungere & soluere, qui mihi iuncti. At rursum tuæ prudentiæ videbatur, non temerè ei credere, qui aliarum rerum apud te sæpè vanus. & vt video ac gaudeo, haud planè credidisti. Litteræ hæ tuæ mihi testes, scriptæ ex veteri more & amore. nam binas alteras, quas dedisse dicis, non vidi. Istæ me delectarunt; & te mihi restituerunt, me tibi. De mansionem in Toletanâ vrbe, & in illustri domo, gaudeo. cò magis, quoniam splendorem hunc cum fructu video, nec interiora illa tua studia interpellari aut abrumpi: quod sæpè in illis aulis. Senecam patrem quòd paras, approbo. Vnicè me sapientia in filio delectat: in patre comitas, lepos, & facundia quædam profluens ac simplex. Sanè Controuersiarum illi libri mirificè non corrupti solum, sed abrupti: atque opus in elimandis ingenio meliore, sed in primis libro. quem valdè veterem & integrum si repperisti, vt ais, apud Couarruiam; vtere, sodes, & adnitere. nos iuuabimus in parte. Nam quæ notata mihi, quidni transmittam libens? De Lanoij nostri morte, valdè mihi acerbum. Amabam adolescentem altæ indolis, niuei pectoris: & destinabam eum olim in corruptâ hac nostrâ nobilitate velut gemmam. De Papio etiam, vt video, inaudisti: qui merfus Mosâ flumine, dum in eo iuueniliter ludit & natat. Sed hæc tristitia. illud lætius, quòd amicum mihi te interprete & tamquam parario conciliatum video Ant. Couarruiam, virum à stirpe, à fratre, à se verè illustrem. Deus bone, quæ illa ad me epistola! mentior, si ab aliquot annis litteras vidi magis litteratas. Imbutum profectò arcanâ doctrinâ pectus illud oportet, quod promittam docta. Quidni ita iudicem? facile nobis * ἐν τῇ νεκρώσει τοῦ ὕψους γινώσκων. Veterani venatores ceruum ex impresso vestigio dinouerint: ego ex scriptiunculâ virum. Saluta quæso à me: & quoniam te ferente, & sub tuâ velut manu, hæc amicitia surrexit, effice vt eodem te irrigante, augeat & crescat. Libellos nostros misimus, & in his Electa: in queis reperiēs amicam memoriam tui. Iure. quia amamus te, & æstimamus: quod velim à te mihi fieri, alterum certè. Vale. Nonis Iulij. ∞. IO. LXXXII.

* è fimbriâ
de veste iudicare.

EPISTOLA XLVI.

Ultraiectum.

EVERARDO POLLIONI S. D.

LITTERAS tuas & adiunctum Carmen, Euerarde, legi lubens. Alteræ memoriæ mei; alterum diligentiam tuam testabatur: quam te non remittere in ipsis remissionibus, lætor. Et ita te dignum est. Quid ætatis sis, vides. in hoc vere, nisi virtutis doctrinæque feceris sementem, frustra cū æstas erit, expectaueris fructum. Indoles tua ingeniumque ad alta te vocant, & sæpè Homericum illud instillant:

* — Παντοίης ἀρετῆς μνησκειο:

*-Omnis
virtutis
memor
esto.

nec nos monitores tibi defuimus aut doctores. Nisi sequeris & adsequeris, præter ipsum te, quem culpes? Feriæ nostræ finem habent cum ipso Caniculæ fine. Sub id igitur tempus te expecto: sed ad Valerianum scitum: *Vegeta ingenia quò plus recessus sumunt, hoc vehementiores impetus edunt.* Vale. Lugduni Batauorum. vi. Idus Sextil. ∞. IO. LXXXI.

EPISTOLA XLVII.

*Antuerpiam.*GABRIELI ROELANDIO IC. *mitto salutem.*

GRATAE mihi tuæ gratiæ: quas tamen ita ad me mittis, ut ipse eas non dimittas. Habitant enim apud te illæ Diuæ: nec aliud pectus magis amant, scio, inter meos Belgas. Fama ita mihi antea dixerat: nec mentitam eam, firmanant lepidæ istæ litteræ & litteratæ. Atque utinam post hos nimbos lux & sol aliquis tranquillitatis; in quo apricari nobis liberè liceat, & sermones sæpè miscere, non solum scripta. Voueo. quid sperem tamen nescio, cū oculos deflexi ad hunc rerum statum: qui indies minùs stabilis, & nisi à Deo aliquo fulciatur, (non enim à Gallo illo tibicine) ruet. Iani Guilielmi litteras accepi: paullò antè etiam librum Questionum. quem ego ita probo, ut negem aliquid melius in hoc genere vidisse ab aliquot annis. Rectam viam adolescens ille ingressus est: & ingenium in eo ac iudicium pariter magna. At tu mi Roelandi salue, quod ut mihi quoque magis magisque sit, litteris me tuis sæpè appella. Doufa, nisi fallor, scripturus

rus est, quem scire debes tui peramantem. Ad finem tuum Schuermannum saluta. Lugduni Batau. Non. Maijs. ∞. IO.
LXXXIII.

EPISTOLA XLVIII.

Viennam.

CAROLO CLVSIO S. D.

ET salutem à te accepi, mi Clusi, & munera quæ Plantinus noster reddidit; bis mihi grata, quia & à te missa, quem tacito quodam sensu dudum amo, & quia missa in optatum mihi finem. Vis enim ea fanciendæ amicitiae esse, & offers velut arras: quas libens accipio, & restipulor tibi sanctè, eâ fide & officiis cultum à me iri hanc nouam amicitiam, quæ sunt inter verè bonos. Talem enim te scio, nec minùs integritate & ingenuâ quadam virtute clarum acceptumque, quàm doctrinâ. Atque utinam tempora aut conditio nostra permittant, minùs longè ut absimus: non litteris solum beniuolentiam hanc foueremus, sed alloquijs & adspectu. Sed istud quoniam non datur, nec fortassè citò dabitur (augescunt enim hæ turbæ, & in isto mari cottidie maiores fluctus:) quod relictum est alterum amplectar, & te amicissime Clusi per chartaceum hoc æquor (ut cum poëtis loquar) sæpè adibo, sæpè salutabo. Vale. Lugd. Bat. Non. Maijs, ∞. IO.
LXXXIV.

EPISTOLA XLIX.

Antuerpiam.

IOHANNI VIVIANO S.

VTRVMQVE libellum carminum tuorum accepi, mi Viuiane: gratissimum mihi & argumento, & tersâ (ita sentio) versione. Sciunt experti, quàm arduum sit in talibus & mentem scriptoris exprimere, & non abire à proprietate aut venustate prisce sermonis. quod vtrumque egregiè es adsecutus. Atque meo voto, poëtæ nostri alij laborent in similibus argumentis: quibus non oblectari tantùm animi possint, sed instrui & iuuari: pietas & mores inferi, qui nimium exfulant ab hoc æuo. Itaque Proverbia eiusdem regis, hortor te, accelera & vrge; quibus ne in externâ quidem sapientiâ melius aliquid apud omnes Sapientes. Otium nōne adest? Mercurius certè vester non calet. Mars

vobis ante portas, & hæcenus non nimis felix. Deus tamen ille noster iuuabit: quem bonum & propitium semper scimus bonis, vtcumque externa ista cadant. Remitto muneri Constantiam nostram recusam, cum Epistolæ nouæ additione ad Lectorem. Doufæ non libellos tuos offerre potui, non salutem. abierat enim à nobis in Angliam peregrinandi causâ. De loco Iosephi nihil mihi in mente, præter adsentiri Ortelio. Sed nec in Serrato nummo iuuo multum: de quo tamen quid sentiam, iam dixi in Notis meis ad Tacitum, qui tantum non absolutus. Vale mi Viuiane, & pariter me ama. Lugduni Bataur. ∞. IO. LXXXIV.

EPISTOLA L.

Lugd. Bataur.

IANE HAVTENE

ALIPSI O tuo salue. Suaues herè conuiuas habuimus (auribus enim meis inerrat ille sermo) elephantos. Multa de ingenio eorum, deque mirâ indole, garriuimus: omnia iucundè, nisi quòd in plerisque indignabar haud plenam mihi esse fidem. Quid censebatis? madidum esse me? non fui. Quin siccus nunc & sobrius ingeram tibi eadem: & laudum hunc campum stilo paullò certius decurram, quàm linguâ. Nónne Hilariûm isti dies sunt? lubet ludere hunc lusum. Sed fides mihi prius stabilienda veterum, quibus præcipuè innisa mea fides. Non nemo enim eam herè eleuabat: & nimios harum rerum aiebat fuisse, aut vanos. Itâne? quibus igitur hæc res notior? Nobisne, qui omni hoc nostro æuo vix *vnum vidimus, eumque pusillum, iuuenem, bonarum artium rudem: an illis, quibus cottidiè bellua ea in ore, in oculis? quibus tam crebra de ingenio & moribus eius pericula facta, in bellis, in ludis? Habebant enim & docebant magnâ curâ, Afri, Asiani, Græci, ad prælia: Romani magis ad spectacula & Venationes. Quamquam Europæis tardè sanè innotuit; & *ἐλέφαντας (Pausaniæ verba sunt) πρῶτον ἔκ τ' Ευρώπης Αλεξάνδρος ἐκτέσσετο: qui victâ scilicet Indiâ, intulit siue immisit. Sed ab eius tamen morte statim crebri: & transportauit in Italiam ipsam Pyrrhus, bello quod cum Romanis. Hinc quoque iam Romæ nobiles. & magis per Punica bella: quibus tanta copia, vt vno tempore centum quadraginta duos ceperit & in urbem miserit L. Metellus.

* Illū, qui anno LXII. donū Cæsari missus ab Hispaniarum rege.

* Elephan-tes primus inter Europaos Alexander habuit.

tellus. Nam Critolaus apud *Plutarchum apertè mendax; qui à ^{*In Paral-} Paulo Æmylio, bello Pyrrhi, centum sexaginta Romam missos ^{lelis.} vult, & quidem turritos. At postea sanè Romæ semper: siue capti, siue magis pretio parati ad populi voluptates. Vides initia, vides frequentiam. quæ magis expressa apud Plinium: quem, si voles, lege. De fide igitur veterû cur ambigimus? Nónne nouerunt hoc animal? intimè atque optimè. An fallere nos voluerunt de compacto? nec potuerunt quidem, in re cottidiè omnium oculis sensibusque expositâ: & in quâ miracula milleni aliquot homines simul viderunt, id est theatra tota. Ista ipsa ætas fidem fidei illorû struit, etsi in alio illo orbe. Lusitani nauigationibus suis terras eas aperuerunt, in quibus animal hoc crebrum. Insula Madagascar eos habet, & quidem Indicis maiores: habet Zeilam, vbi vænales sunt miro modo. ad mensuram enim admetiuntur, vt pannos, aulæa, telam: tanti palmos singulos. ita cum magnitudine pretium crescit. Habet prouincia Malabar, Goa, & tota illa ora: itemque regnum Beniamen inferioris Æthiopiæ, sed omnes (quod notes) albos. Qui adierunt, qui viderunt; eadem aut similia narrant de ingenio bruti huius non bruti. Quæ vt seriò aliquando noscas ac credas: cape à me de naturâ eorum & moribus. quæ nihil aut paullùm ab homine abire, miretur aliquis, imò indignetur. Sed priùs vniuersè commemorabo elogia de iis veterum: inde facta ipsa distinctè, & exempla. *Aristoteles inter alia ^{*Lib. ix. Hist. cap. XLVI.} de elephante: *ἔστι δὲ καὶ θαλάσσιον, καὶ τῇ σωέσει τῇ ἄλλῃ ὑπερβάλλον: est autem apprimè bonis acutisque sensibus, & cetero intellectu excellens.* *Cicero: *Elephanto belluarum nulla prudentior.* *Idem: *Elephantibus acutissimis sensibus.* Quin homini ipsi adiungunt passim. *Cicero: *Esse illi belluæ quamdam cum genere humano societatem.* *Strabo: *ἔγγυς εἶναι λογικῶς ζῶον. adsidere animali ratione prædito.* *Philostratus: *τὸ τοῦ ζῶον δότιον αὐτῶν ταύτων, καὶ εὐνοσί τε καὶ βελὰς: hoc enim animal proximum ab homine colloco, prudentiâ & consilio.* Plinius: *Animalium maximum elephas, proximumque humanis sensibus. quippe intellectus illis sermonis patrij, & imperiorum obedientia, officiorumque quæ didicere memoria, amoris & gloriæ voluptas. imò verò, quæ etiam in homine rara, probitas, prudentia, æquitas, religio quoque, siderum solisque ac lunæ veneratio.* Et Plinius sanè effusè: tamen verè. ad cuius accuratam laudationem, videor non ineptè diducere posse & adducere

*Lib. ix.
Hist. cap.
XLVI.

*De Nat.
deor. III.
*De Diui-
nat. II.

*Epist. ad
Marium.

*Lib. xv.

*Lib. II.

De vitâ A-
poll.

cere lecta mihi testimonia aut exempla. Tribuit primò,

Intellectum sermonis patrij.] Quod mireris. Nam cum duo velut limites sint, quibus Hominem à Bruto disparamus, Sermo & Ratio: prior iste vide quàm vacillet. Sermone patrium ait ab iis intellegi: id interpretor, Indorum, Æthiopum, Afrorum, & ubique nati. Præter Plinium, *Ælianus: *συνιασι γὰρ ἐλέφαντες, καὶ γλώττης ἀνθρώπου τὸ ὅτι χωρίον: capiunt & humanum sermonem elephan-*

*Lib. iv.
cap. xxiv.

*Libro
XLVIII.

tes, sed indigenam. Etiam *Dio: *ἤδη καὶ ἐκεῖνο εἶπον, τὸ φωνῆς τὸ πατριώτιδος αὐτοῦς ἐπαίειν: Etiam hoc aiunt, eos patriam vocem audire atque intel-*

*Li. xiii.
cap. xxi.

gere. Nec alia res certior. Institutionem eorum vides? linguâ fit. Domituram? linguâ. Incitationem, reuocationem? linguâ. Denique ut clauus nauim; sic animal hoc impellit dirigitque, quò libitum, humanus sermo. De institutione, *Ælianus audi: *Docentur, inquit, atque instituuntur ad varia φωνῇ τινι ὀπιχωρίῳ, ἥσπερ οὖν ἐπαίειν εἰλήχασιν, φύσει τινὶ ἀπορρήτῳ & μάλιστα γὰρ ἰδίῳ τῷ ζῳε τῷδε, sermone vernaculo, cuius miro quodam & ineffabili modo ac velut peculiari na-*

*Lib. xv.

turâ sunt capaces. De domiturâ, *Strabonem: *Primum, ait, captos vinclis ac fame domant, καὶ δὲ ταῦτα πειθαρχεῖν διδάσκουσιν, τὰς μὲν δὲ λόβῃ, τὰς δὲ μελισμῷ τινι καὶ τυμπανισμῷ κηλέντες, deinde cicures eos reddunt mansuetosque, hos sermone, alios cantu aliquo aut tympani sonitu delinientes.* De regimine toto: cottidiana olim exempla in bellis, in pace. atque item hodie. Quin furere etiam cum incipiunt & à se abire, ad mentem reducuntur oratione. Credere ita seriò Christophorus Acosta me iubet: cuius assertioni præstruenda breuiter fides. sæpius enim testimonio eius utar. Is gente Hispanus, professione medicus, ad nouū illum orbis tractum abiit, quem Orientalem Indiam vocamus. Diu illuc egit, lustrauit, scripsit: & inter alia de elephātis non pauca, visa sibi aut à visoribus accepta. Crebrum enim valdè & cottidiani vsus, animal in iis locis. Is igitur

*In libello
De Aro-
matibus.

*Plinius &
Aristot.
meminere
eiusdem
morbi, sed
Plinij locus
malus, cui
corrigendo
non hic lo-
cus.

*refert: Genere morbi tentari elephantos quotannis, quod haud distat à *furore. causam, amorem esse, & venire cum venit ad eos Venus. Tum bacchari eos, furere, lædere, incurrere: nisi quidem vinclis coërceantur. quod fit ab incolis studiosè. *Sed eum morbum haud fermè aliter tolli, quàm pharmaco verborum. Ad sistere belluæ magistrum, increpare acriter, & ostendere fœditatem. Tantâ mne belluam & reginam aliarum ita dementire per adfectum? Vilitatem eam esse, degenerationem à naturâ & à stirpe. Rediret ad sese, & conculca-*

ret amorem, qui turpiter nimis ipsum. Et his talibus, quæ etiam homini vtiliter adhibentur, fieri medicinam. Quomodo autem possunt ista, nisi si non audit solùm, sed imbibit, & capit? Nec verò, ut aliquid mirius dicam, audiunt solùm sermonem, sed edunt. Oppianus disertè Elefantos colloqui inter se vult:

Φήμη δ' ὡς ἐλέφαντες ἐπ' ἀλλήλοις λαλέεσι,

Φθογγὴν ἐκ στομάτων μερῶν ἰδὲ θυβρίζοντες.

Fama est inter sese sermonari elephantas,

Distinctasque susurrare atque emittere voces.

Acosta ille idem nihil acceptius in regno Malabar esse ait, quàm quòd hæ belluæ communicent inter se sermone. Denique vis in hac re aliquid mirissimum? (ignosce. tanta nouitas egebat nouo verbo.) edunt & loquuntur etiam humanam vocem. Boues inter prodigia Romæ locuti olim: iunge & elephantem. Atque audi ipsum Acostam: *Erat, inquit, in urbe Cochīn elephas, qui operas diurnas præbere solitus ad portum & res marinas. Eum fortè iam festum urgebat nihilominus Urbis eius Præfectus, ut Liburnicam quam commouere cæperat, deduceret porrò in mare. Ille abnuere. instare alter multis blandisque verbis, et ad extremum in gratiam Lusitani regis ut id vellet, orare. Hic (immane dictu) elephas motus, clarè hæc duo verba ingeminat, Hoö, hoö: quod Malabarum linguâ est, Volo, volo. ac sine morâ nauim traxit in mare. Trepidat ad hæc, & nutas? Age, age, mouebo tibi in isto exemplorū mari magis maiores fluctus: & ambiguum relinquam, non dicam an hominem capiant, sed ad hominem imò supra hominem sapiant elephantas. Dixi enim de priori limite, qui discriminat obscurè: alterum vide, Rationem. quâ ego omnino carere me fateor, si prorsus ille. Audi igitur è Plinio, quæ huc spectant. Ait:*

*Imperiorum obedientia.] Clara, & quam nemo neget. Semel domiti, omnia ab homine, & pro homine perferunt: & tanta illa moles vel à * pusione regitur ac dirigitur tredecenni. idque sine vi, bacillo tantum (καλαύροπι in Philostrato scriptum) aut * leui ferro. Et quid non imperentur? etiam iugum subiêre, & traxêre currum. Oppianus id tradidit, & Romæ primus ostendit Pompeius, ac postea sæpè Principes secuti. Numini docent. Tertia in Plinio laus,*

Eorum quæ didicere memoria.] Tenax sanè memoria, & ad humanam,

* Philostr. tradit lib.

11.

* Falcē siue δρέπανον Aristoteles Elephantistæ attribuit: Aelianus eadem mēte ἀργύην.

manam, vt mox dicam. Sed ingenium Plini cur omittis? Præuaricaris in hac causâ: quia si vlla propria & magna iis laus, hæc est acuminis & ingenij. de quo, te silente, non ego filebo. Ingenium igitur iis docile, facile, flexile, aptum ad omnes artes: & artes Belli dico, siue Pacis. Quod vide mihi, & disce, è paucis his effectis. Ac de bello, quis non ingenium eorum admiretur: siue cum belluis pugnam, siue in homines iussu hominum habent? Dirigunt enim velut * consilio aciem, defessos aut infirmos in medium agmen recipiunt, in * fugâ ipsâ suos non deferunt, sed gregatim abeuntes circumdant & propugnant. Iam læsis medicinam faciunt: spicula aut infixata tela leniter manu suâ extrahunt, & * vt Plutarchus ait, ἀνδρῶν ἀπαγαγμὲν ῥαδίως καὶ ἀβλαβῶς, *sine conuulsione, facile & sine damno*, prorsus vt * peritissimi chirurgi. Quin & proprium medicamentum, aloës lacrimas, instillari vulneribus ab iis, Philostratus adseuerat. At pro homine quis homo nescit acres eorum pugnas? Instituuntur velut milites ad prælia; bellatores non dorso solùm ferunt, sed & ipsi bellant: propugnant suos, impugnant hostes: deniq. eò veniunt, vt munia etiam omnia militaria vsurpent. * Ælianus quidem mihi auctor, *Elephantos decorè etiam motus bellicos edere: ex iis vigintiquattuor Indorum regi adfistere, & excubias agere, vt fidissimos quosdam corporis custodes. atq; ita agere, vt alternis in stationem succedant, sine somno quidem aut conuiuentiâ oculorum.* A peritissimo milite, dic sodes, quid aliud exspectes? Iam quanta fides eorum in dominos, quàm ad extremum spiritum pro iis pugnent; satis tibi claruerit vel ex vno elephanto illo Pori. qui decantatus: & ab eo disce omnes. Hæc de belli artibus. At in pacis; quid hominem doceas, quod non istos? Quorum tanta in discendo(* Æliani verbis & sententiâ utar) * εὐπείθεια καὶ εὐκολία, vt eas disciplinas artesque hauriant, quas ægrè homo ipse. Circa corpus, circa animum hoc considera. De corpore: conformant id ad omnem ex arte motum aut gestum. Ingeniculare, submittere, & adorare reges docetur. * Aristoteles: πολλὰ γὰρ καὶ παιδεύει καὶ ξυνίσιν. ἐπεὶ καὶ προκυῖν εἰν διδάσκον τὸν βασιλέα. *multa erudiuntur & sciunt. quando & regem adorare condiscunt.* Saltare etiam & choræas ducere. * Plutarchus: ὀρχήσεις τε μαθαίνει, καὶ χορείας, & προκυήσεις: *saltationes discit, & choræas, & adorationes.* Ad scopum iaculari, armis vti, natare. Strabo: ἔτι δὲ εὐτιθασεύεις εἶναι, ὥστε καὶ λιβάζειν ἐπὶ σκοπὸν μαθαίνειν

* Plin. viii.
cap. vii.

Aelian. vi.

cap. lvi.

* Aelian.

vi. cap.

xxxvi.

* Libello,

πότερ' αὖ

ζώων.

* Aelianus

libro vii.

ἀνὰ πρῶτον

χειρουργίας

ἐπισήμονες.

* Lib. xii.

cap. xxi.

* Lib. i i.

cap. xi.

* Obtem-

peratio &

facilitas.

* ix. Histor.

cap. xlv i.

* πρὸς τὴν

ἀγῆν.

θάψεν ἢ ὅπλοις χρῆσθαι, νεῖν τε κάλλιστα: adeo autem mansuescere, ut & lapi-
 des ad scopum iacere, arma usurpare; & natare optimè discant. Vbi ta-
 men τὸ νεῖν siue Natandi verbum mihi anceps: quia nec alteri id
 traditum, & alienū à naturā elephantis quī aquas profundiores
 horret. Ventilare, gladiatorios militaresque motus edere docen-
 tur. Plinius: *Vulgare erat arma per auras iacere, non auferentibus ven-*
tis, (ut scilicet iterum iacta reciperent.) gladiatorios congressus edere,
aut lasciuiente Pyrrhice colludere. Denique in theatris eos gestus ef-
 fingere, quos vix Pylades aliquis aut Bathyllus. * Plutarchus: ἐν
 τοῖς θεάτροις ἐπιδείκνυσι χημάτων εἶδη καὶ μεταβολὰς, ὧν οὐδὲ ἀνθρώποις μελέταις
 τὸ ποικίλον καὶ πρῖν τὸν ἐν μνήμῃ καὶ καθεύδει γινέσθαι παντὶ ῥαδιόν ἐστιν. in spectacu-
 lis ostendit elephas eas gestuum figuras & varietates, quarum copiam
 atq; concinnitatem difficile sit humana vlli industriæ exprimere aut me-
 moriā complecti. Itaq; & funambuli elephantī reperti sunt, irrisum
 vobis herē & explosum. * Plinius: *Postea & per funes incessere.*
 * Iterum: *Mirum maximè, & aduersis quidem funibus subire, sed re-*
gredi magis; utique pronis. Quorum verborum mens: quod &
 ascendant per extentos funes aduersi: & regrediantur etiam per
 eosdem proni. * Seneca: *Elephantem minimus Æthiops iubet subsi-*
dere ingenua, & ambulare per funem. Suetonius Nerone: *Notissi-*
mus eques Romanus elephanto insidens per catadromum decucurrit. id
 est, per funem in theatro extentum; interprete Dione de hac ipsā
 re: Καὶ ἐλέφας, inquit, ἀνέχθη ἐς τὴν ἀνωτάτω τῆς θεάτρης ἀψίδα, καὶ ἐκείθεν ὅπῃ
 χεῖνιων κατέδεσμεν, ἀναβάτῳ φέρων: Elephas ad superius theatri fastigium
 conscendit, atque illinc per funes decucurrit sessorem ferens. Quod ge-
 nus spectaculi primū exhibuisse Galbam, qui postea Imp., Sue-
 tonius idem monet: *Prætor, inquit, commissione ludorum Floralium*
nouum spectaculi genus, elephantos funambulos dedit. Et quæ frons
 vltra obduret contra tot & tales testes? Atque hæc tantā curā &
 intentione discunt (id quoque valet ad vim testandam & indo-
 lem acrem animi:) ut sæpè deprehensi sint noctu velut dictata
 sua ruminantes & meditantes. Plutarchus cum Plinio mihi au-
 ctor, quemdam tardioris ingenij, & verbis verberibusque malè
 sæpè acceptum, inuentum ad Lunam gestus illos & motus præ-
 scriptos exercentem. Grandia hæc, grandia: tamen de illis artibus
 quid dices, quæ non nisi propriæ videtur humanæ mentis? Lege-
 re aut scribere, quis ab homine sciunget? ego: nisi si elephas inter

* Libro,
πέντα τῶν
ζών.

* Lib. viii.
cap. i r.
* Eod. lib.
cap. i i i.

* Epistola
LXXXVI.

eos. Nam is quoque scribit. Rides? time potius. æmulus mi Hau-
tene repertus muneris tui, & tuæ artis. Plinius è Muciano clarè
adfirmat: *quemdam Græcas litteras pingere didicisse, eaque linguâ
scripsisse. IPSE EGO HAEC SCRIPSI, ET SPOLIA
CELTICA DICAVI.* Et Philostratus: *Scribunt igitur, atque
tripudiant, & ad fistulam saliant.* Quòd si hos duos testes eleuas
(herè ita meminì)* Æliano quid facies, qui oculis suis id spectasse
pænè per oculos suos iurat? *Vidi, inquit, ego ipse quemdam in tabulâ
litteras Romanas promuscide scribentem,* rectè & non contortè. Quin-
etiam cùm scriberet, oculi eius cum rigore deiecti in tabulam erant: Ut
planè intentos diceret & scriptitantes.* Sed iam concludam hæc de
artibus, insigni & nimis certo exemplo, cuique milleni aliquot
oculi spectatores: munere, quod Romæ publicè dedit Germani-
cus Cæsar.* Plinius tãgit, & magis vbertim narrat* Ælianus: exq.
iis ego. Ludis igitur illis, Tiberio Principe, duodecim elephantum theatrum
inducti sunt siue Circum, induti floridas & histrionias vestes. Ac pri-
mùm ad vocem Magistri diuidebantur in diuersas Circi partes, inter
eundum molli & saltatorio gressu inundâtes: iterumque ad eandem vo-
cem coibant, & efficiebant saltatorium quemdam orbem. Sed & flores
spargebant, & corollas, & ad cantum terram pedibus leniter & nu-
merosè pulsabant, & omnia præstabant quæ peritissimi ludiorum. Iam
iidem (quod insanum mirum) docti mensas accumbere, cibum potumque
sumere, parcè, modestè, ordine, humanum in modum. Lecti erant humiles
(agnoscis Romanum ritum) instrati purpurâ & aulæis: mensæ ad
eos, vario & dapsili instrumento: disposita pocula aurea, argentea, minu-
ta, grandia: cibi in lancibus, panis, caro, fructus. Ecce ingressi duodecim
elephantes, sex mares, totidem feminae: illi togati, hæ stolatæ. Decorè &
verecundè in lectis se reclinant, mensam accumbunt. tum signo dato (non
enim antè) in mensam promuscides siue manus suas extendunt: summâ
modestiâ cibos capiunt, delibant. non voracitas vlla in iis, non auuiditas
visa, non maioris meliorisve partis appetitio, præreptio. denique cùm bi-
bendum, pateram pueri porrigebant: iique promuscide eandem genialiter
hauriebant & (iucundæ potioni hoc adnexum) reliquiis vini cir-
cumstantes aspergebant, velut cottabum facientes. Hæc meis verbis
texui, sententiâ germanissimâ Æliani. Et effare. potuítne specta-
culum magis ad Gratias, ad Venerem, ad Naturam? cui vtinam
his oculis arbiter paullisper ego! id mihi ante omnes theatrorum
opes,

* Lib. II.
Var. cap.
XI.

* αἰσχροῦς
καὶ αἰσχροῦ-
πτος.

* Cap. II.
* Lib. II.
cap. XI.

opes, luxum, nugas. Atque hæc nisi promptissimi cuiusdam & acutissimi ingenij signa sunt, tardus valdè & cæcus ego. Quid illa, quæ non à doctrinâ infusa sunt, sed emicant & subsiliunt naturæ ipsius sponte? Cuiusmodi spectata in iis sæpè, ad prodigium usque, sagacia & acuta. Quale illud * Plutarchi: *In Syria elephas quispiam alebatur. servus curator additus, cottidiè de dimenso subtrahabat, & dimidio belluam malo furto fraudabat. Fors fuit, ut hero præsentem cibum daret: & ad mensus igitur est totum. Elephas ut iniuriam diu sibi factam, quâ posset, detegeret, accuratè hordei partem separat: dimidium sibi servat, altero repulso. quid nisi clamans, callidissimo inuento, illud diarium sibi hætenus fuisse? Alius (refert idem scriptor) cum rudera & terram magister ad explendam mensuram pabulo idemtidem misceret: fraude fraudem hanc ultum iens, in ollam eius carniū plenam, è foco correptum cinerem iniecit. Sed exemplū quod ab Acoſtâ, fidem omnem superat, etsi scriptum ex fide. Palàm enim & spectante populo res gesta est. Elephanti cuidam in vrbe Cochīn ad horam cibus non oblatus. Queritur, & barrit. Magister excusat, & vas æneum eius cibarium ostendit perfluens & pertusum: causam hanc moræ esse, quòd cibi non ultrà tenax. iubet igitur, si esse velit, ad fabrum ærarium ferat reconcinnandum. Ille paret, promiscide aufert, fabro offert. Faber siue per negligentiam, siue ludos belluam faciens, infideliter reparat atque obstipat. Elephas refert, herus vitium videt, & indignatur. inclamat illum absentem, hunc præsentem: denique redire iubet cum illo ipso vase. Facit. & fabro querulus impingit. Ille homo suavis iterum imponere conatur, & admoto malleo claudere rimam simulat, non claudit. Nec tamen imponit. nam ille catus lebetem resumptum ad flumen defert, immergit, & aquâ implet periculi faciendi causâ. Videt effluere. Plenus igitur irarum ad fabrum recurrit, intonat magnâ voce. Confluunt vicini, & inter eos Vicarius regis. Faber blandis verbis demulcet (nescio an ultrà audeam dicere) belluam: vas denique sumit, & refingit probè atque ex fide. Sed ille ne tum quidem fidens, iterum ad flumen, & ad haustum. dum contineri aquam videt, vertit se ad adstantes & ostendit, velut testes eos aduocans in hoc factum: ita demum abiit domum. Quid addam? nec verbum: quia reuerà datus sum in stuporem. Et cur iam * Æliano non credam, qui iure optimo duplex cor tribuit tam cordatis? Sed satis ad ingenium ista: redeo ad Plinium meum, qui suggerebat*

* Libello,
πότερα τὸν
ζῶον.

* Lib. xlv.
cap. vi.

Memoriam.] Ea autem pars tam magna in hoc anim ante, ut homini nō dicam nihil cedat, sed eum excedat. Vnū exemplum vetus dabo, pauca noua. Michaël quidam Glycas inter Græcos, Annales scripsit haud improbè nec indecenter. Is in parte primâ prodidit: Elephantum quemdam cū in Circum deduceretur, sedentem in foro ad Milliarium aureum Magistrum ferarum, subitâ irâ atque impetu interfecisse. Causam non aliam violentiæ fuisse, quàm quod ante annos totos decem, eodem illo loco, idem Magister, eundem elephantum ferro percussisset. quam iniuriam tot annos recondens, tunc demum iuisse vltum. Aliud ex Acoſtâ: Miles quispian in vrbe Cochī elephantum, per lasciuiam, in fronte putamine nucis percusserat: (grandem illam Indicam intellego, quam incolæ Coccum appellant.) Elephantus putamen studiosè tollit: illud, atque iram, recōdit. post dies plusculos, in viâ quapiam publicâ obambulanti militem conspicit. accedit, et elatum ex ore putamen, promuscide suâ acriter in illum coniicit. tum exultabundus abiit, quasi talione illâ iniuriam probè vltus. Iterum ex eodem: Miles elephantem in eadem vrbe cum rectorē obuium habuit. noluit decedere. elephas suam & rectoris contumeliam id interpreta- tur: vlcisci tamen à rectorē prohibetur. Post dies aliquot, in ripâ Mangatæ fluminis (id urbem alluit) militem fabulantem otiosè repperit. Cū rector non adesset, corripit illicò hominem, in altum tollit, nec precibus nec clamore adstantium motus, aliquoties flumine mersit, alleuans subinde & demittens. Cumque lusum cum satis diu lusisset, contentus hâc vindictâ, hominem vitæ suæ iam diffidentem, rectum et illa sum destituit eo ipso loco vnde sustulerat. Sed hæc in deteriore & vindicem partem Memorix exempla: ecce etiam in beneficam & benignam. Acoſta idem mihi suggerit: Elephantum in vrbe Goâ fuisse, qui annuo illo & sollenni furore correptus catenas abruperit & vincla. Fugientibus omnibus, seruulum quempian qui vlnis infantem dominicum gestabat in ædes properè irrupisse, oblitum sarcinæ quam deposuerat in illâ trepidatione ante ædes. Elephas adest. mortem omnes & obtritum pueri exspectant. Ille contrâ, manu suâ leuiter attollit; in humile tectum, quod è regione ædium, collocat, respectans curiosè, satine puer illic sine damno. Dein furibundus cursum suum exsequitur. Id datum omnes interpretabantur veteri beneficio; quia mulier earum ædium domina & infantis mater, elephantī transeunti sæpiàs panem aut fructus obtulerat. Et alia quædam legere tibi fas, si lubet apud eundem

dem Hispanum. Ego in Plinio pergo, qui admonet

Amoris.] Quod ipsum iure mirum. Nam sicut Sermo & Ratio homini peculiaria videtur, sic certi quidam Affectus. Inter quos auidus ille & varius amor, pro leni tormento, soli huic animantium datus. Sed abnuit elephas, & hac quoque parte sociat se nobis. Serio enim amat. Trita & nota ^{*}historia est illius qui Aristophani Grammatico præbuit se riualein. *Uterque enim Alexandria in Ægypto corollariam quampiam amavit. nec minus studij aut ingenij elephanto fuit ad declarandam & mitigandam suam flammam, quam illi acuto & litterato. Forum, in quo ea desidebat, crebro adire: adsistere, suspirare, poma aut flores offerre: manum intra sinum blandè penetrare: & ea omnia, quæ Venerens aliquis nepos. Alia similis in ^{*}Æliano. In Antiochiâ vrbe Syria, elephas inter cicures more suo ad pastiones iens, vidit fortè mulierem haud inscitam, pariter corollariam. Vidit, periit. Assiduus ille apud eam; promuscide faciem, manus, lambere, tergere; & quacumque poterat, blandiri, insinuare. Quin & illa redamavit, corollas & flores aliasque amoris illecebras sæpè offerens. Cum perseverasset mutuus hic amor, mulier ecce ad plures abiit. elephas desiderium non tulit, nec mentis suæ ultrà compos datus est in furorem. Sed & honesti fidiq; amoris non deficiunt me exempla. Habe vnum.*

^{*}Narrata Plinio c. v. & Plutarcho, in libello πρὸς τὴν ἑταίρειαν.

^{*}Lib. vii. cap. xliii.

^{*}*Antigonæ regi elephas femina fuit. Evénit vt in obsidione opidi Megarensis, puerum pareret vxor Indi elephantistæ. Is suâ linguâ commendat infan-tem inter bellicas turbas elephantis (ita nomen eius fuit) Nicææ. Caput illa serio in fidem: & omnia officia exhibet, quæ piissima aliquan- nutrix siue mater. Infans ante pedes eius deponi debebat. nisi fieret; cibum non capere, iram omnibus signis ostendere & dolorem. Gaudere contrà, eo adiacente. & tum cunas mouere ad oblectandum, aut somnum conciliandum; tum ventilare & pellere muscas. quod faciebat sanè scitè, arundinis ramum promuscide suâ motitans. Atque hæc officia interdum etiam vsurpabat elephas maritus. Pergit Plinius, & addit*

^{*}Athenæus lib. xiii. cap. xxx. Aelianus lib. x. cap. xliii.

Gloriæ cupiditatem.] Qui sanè ipse affectus hominum proprius; & inter eos, animæ cuiusque maximè sapientis. Exempla eius in hac belluâ plura. tu vnum vetus à Plinio cape, nouitium alterum ab Acoſtâ. Plinius: Erat, inquit, Antiocho regi elephas, cui (ita enim hominum canumque exempla distinguuntur) nomen Ajax. Is dux plerumque agminis, generosus, celsus, & velut rex in regio illo grege. Evénit vt flumen transmittendum esset. renuit infelix, & malâ suâ sorte

sorte Ajax. Pronunciatum enim illicò à Magistris, Principatum eius fore qui prior transisset. Intellexit, & arripuit Patroclus (& hoc elephanti alteri nomen) fluviumque transmisit. Præmio igitur donatus est; phaleris argenteis, quibus mirè gaudent, ornatus, & velut in possessione positus principis loci. At Ajax noster properè ab hoc Ulyssè circumventus, fatum etiam quâ potest, illius veteris exsequitur: & mortem ignominie præferens, inediâ se confecit. A costa autem inquit: In litore vicino vrbi Goæ tormentum grande æneum commouendum erat. conatur elephas: non potest. Instigante magistro & duos iuniores elephantes ostentante, qui id facerent ni ipse faceret: iterum iterumque conatur, tanto nisu, vt medius illicò creparet. En! dum gloriam illam præreptum alteris iuit, miser sibi vitam. Sed prosequitur laudationem suam Plinius, & adiungit magis alta. Est enim, inquit, elephantis, quæ etiam in homine rara,

Probitas.] Ergone virtutes elephanto? virtutes. vt nequid scilicet ad perfectum, omnibusque numeris hominem, desit. Et de probitate, planè verum est. Innoxium enim, pudens & pudicum hoc animal: probæ mentis, probi oris. Vis ei vt omnibus noceat; vt nemini, voluntas. Homini occurrit? vitam non adimit, ostendit viam. Feræ alteri? transit. Quin nisi irrites & impugnes, nec in Arenâ quidem excitabis ad lædendum. In magistros rectoresque suos mira illis pietas. * quos aliquando per calorem aut furorem interfectos, ita luxêrunt, vt inediâ interfecerint fese ipsi. Eadem in natos: quos, * vrgentibus venatoribus adco non deserunt, vt millies capi, cædi, malint, quàm ipsos. Adde reuerentiam in grandiores & senes. quibus de * loco, de potu, de cibo iuuenes concedunt, bonæ suæ Naturæ legibus, non Lycurgi vllis minis adducti. Adde pudorem, & castitatem. quia non nisi occultè & filuis tecti coeunt, & sanè rarenter. Nam quod Plinius, & ex eo Solinus prodiderunt, *non ampliùs quàm semel parere, nec plures singulis*: validè refutat ratio. quia si vnus saltem è duobus: iam diu, minuente numero, defecerit id genus. * Ælianus tamè vsum Veneris semel item iis tribuere videtur. Sed ea ex Aristotele hausta, malè aut lecto aut intellecto. Nam * ille hoc tradit: *Marem quam semel inierit, non vltrà tangere. interposito tamen triennio coitum repetere, sed nimirum in aliâ. Fæminam vterum biennio gerere, parere singulos.* Strabo etiam de initu eorum & partu, magis cautè & verè.

* Plinius
cap. iiii.

* Strabo
tradit, lib.
iv.

* Aelianus
lib. v i. cap.
xv.

* Aelianus
ibid.

* Lib. viii.
cap. xvi i.

* Lib. v.
Hist. Ani-
mal. cap.
xi v.

Adtexitur in Plinio

Prudentia.] Quam non dilato, fatis mihi in Acumine & ingenio dictam & doctam. Ostendunt tamen & hanc propriè in Acie instruendâ, in tardandis secutoribus fracto abiectoquæ dente, in flumine transmittendo. quæ apud Plinium, Philostratum & Ælium vide. Sequitur

Æquitas.] Quam in se, quam in aliis amant. In sese, exemplum à Petro Bellonio narratum Clusio nostro. In Asiaticâ, inquit, peregrinatione nostrâ hospitium diuertimus medio iam die, & acri æstu. In comitatu nostro elephas erat: in hospitij stabulo viatoris alicuius asinus, quo ipse vectus. Comedebat fortè hordeum, magno illo ingrediente: qui famebat. Itaque stimulo illo impulsus, asinum pellit, ipse hordei reliquum auidè inuadit & vorat. Superuenit mox elephantum dominus, dimensum suum hordeaceum, de more, elephantum offert. Ille, spectante hero & ipso Bellonio, memor iniuriæ & rapinæ, reparatum statim it, & diuiso in duas partes promuscide suâ hordeo, alteram asino procul stanti & mustanti offert. Atque ille & iste suas deinde partes edunt. Vis æquius aliquid aut iustius? sed amplius, retegunt scelera, amore isto iustitiæ, & alienas etiam iniurias vlciscuntur. Historiam Æliani duplicem te non celo. * Nar-

* Lib. x.
cap. xv.

rat Romæ euenisse, Imperatore Tito: *ut vxor elephantistæ malo iure cum altero mœcharetur. Videt elephas, non fert domini hanc iniuriam: irruit, & in ipso complexu, vtrumque dentibus transfigit. Denique prouidè ita copulatos relinquit, stragulo tegit. & cum dominus aduenisset, stragulo reiecto facinus ostendit, & se vltorem.* Hoc pro magistro, sed probo. Narrat iterum in illum, sed improbū. *Fuisse magistrum elephantum, qui adulteraret. nec contentum furtiuâ libidine, uxorem suam clam sustulisse, & ad præsepe elephantis sepelisse, alterâ illi mox inductâ. Elephantum hoc scelus tacitum non habuisse. vxorem nouam illuc traxisse, & cornibus pedibusq; refodisse cadaver, tantum non rebus ipsis mulieri inclamantem, cui, & quomodo, innupisset.* Extrema laus est

* Lib. iiii.
cap. xvii.

Religio.] Quam veteres omnes tribuunt consensu. Lustrari aquâ, orientem solem ab iis adorari, * Plutarchus & * Ælianus mihi auctores: Lunam nouam, Plinius, & * Ælianus. Sed & hoc ad Religionem, quod mortuos è suo genere sepeliunt, & prætereuntes iniiciunt humum. Ælianus ille idem hoc tradidit

* Libello,
πέρπα.
* Lib. vii.
cap. xlii.
* Lib. iiii.
cap. x.

libro I. cap. XLIX. Homines ecce, mi Hautene, elephantes feci; Sermone, Ratione, Adfectibus, Virtutibus præditos: quid superest, nisi ut etiam diuinos? diuinant enim. & Oppianus de hoc animante dixit:

Μαντικὸν ἐν στήθεσιν ἔχειν κέαρ.

Diuinum cor habere in pectore.

* Libro
XXXIX.

additque præscire eos fatalem suam horam. * Dion amplius, scientiâ eos ornat cælestium rerum. ἡδὴ γάρ τινες, inquit, καὶ ἐμείνο εἰ-
πων, ὅτι πρὸς τὰς τῆς φωνῆς τῆς πατριώτιδος αὐτὰς ἐπαίειν, καὶ τῶ ἐν ταῖς ἡγεναῖς
γρομύων συνιᾶσιν. *Quidam hoc etiam aiunt, eos, præter quod sermonem
patrium intellegunt, scire etiam quæ in celo gerantur.* Sed inter quos-
dam illos, ne te fallam, non ego. Habes lusum, natum non im-
portunè mihi ex hesterno lusu & ioco inter vina. cui ut seria
multa & vera inesse nihil ambigo, ita quædam maiora vero: nec
usquequaque in his talibus veteres illos Fidei litasse, facilè tecum
credam. Quis enim tam magni oneris sit, ut quidquid illi im-
ponunt, vehat? Nec tamen mali quidpiam in istis, etiam falsis:
quia innoxia mendaciola sunt, & volente deo Risu nata. Qui si
te non aspexit dum hæc legis; iam nunc me imponente licet v-
surpes cognomen prisce illius Crassi. Iterùm salue.

EPISTOLA LI.

IANO LERNVTIO S. D.

IPSVM pectus mihi commouit series malorum, quæ es passus.
Heu homines, quid sumus? quid speramus? Atq; ego sub idē
illud calamitatis tuæ tempus, nescio quo instinctu, in Saturna-
libus meis adfinxerā orationem tibi de incertis casibus vitæ. Sed
benigno Deo gratia, qui concussit te, non deiecit: ostendit vul-
nus, & non impressit. Vtile enim, mi Lernuti, utile, admoneri
nos interdū à summo illo Principe & imperij illius, & fluxæ no-
stræ conditionis. Nempe quid est homo? lutum, ut ille ait, scitè
mixtum. quid vita? hæmina vna sanguinis: quam quilibet le-
uis casus rumpit, quælibet febricula corrumpit. Solus animus &
eius actiones æterni. Vides pulcherrimum hoc mundi corpus?
ruet aliquando. Vides hanc Belgicam nostram? iam ruit. ne in-
dignemur interitum aliquod hominum, cū cadauera futura
sint cæli terrarumque. Saturnalia nostra credo te accepisse.
primam

primam dico partem, quæ de Gladiatoribus. Nam reliqui sunt aliquot libri, De Venatione, & Circo: in quibus etiam tuus sermo. Iudicia vestra liberè, liberè, velim adscribi: ut inutemus, si quid tale erit, iteratâ editione. Iubebo enim, si otium aut valetudo mihi constat, simul excudi omnia quæ ad ludos Romanos. Nunc molesti mihi quidam nomine Ordinum, ut Grammaticam conficiam, quæ legi possit in Belgicâ vniuersâ. Ride, si sapis: & vide quò me vocent isti. Apud vos miles, ut audio, & turbæ. Si ita est, quid si expedias te ab eâ vrbe, & secedas in hæc loca sub Neptuni regnum? Nam terrestres dii, parùm nobis æqui. Cautè id fiat tamen, & circumspectè. Nam & apud nos nescio quid turbellarum, ab iis qui pax deberent esse mundo: at illi fax sunt. Vale mi suauissime, & aut me expecta sub æstatem, si quies illic; aut ego te, si hîc. Vxorem saluta à me ex animo, & tua pignora dissuauia. Victorem nostrum filere ita miramur, ut suspicio sit ne & ille penetrauerit ad loca silentium. At tu eum saluta, & è veterno excita. Salutat te Dusa, Hautenus. x. Kalend. Feb. ∞. IO. LXXXII.

EPISTOLA LII.

Romam.

FRANCISCO BENSIO S. D.

DEVUM ego testor, vir optime, ut in solo nomine tuo lecto exsilij: quanto magis in commemoratione amoris, quem integrum inuiolatumque seruari apud te cognoui! Ita enim ad me scribit P. Egmondus: quem certum mihi, amatum antea, vel nuncij huius causâ, magis amare. Non enim dissimulo, verus & vetus mihi in te adfectus est, hæresq; mihi in arcano isto penetrâli. Genus vitæ mutasse te audiui: quod salutare tibi futurum omnino confido. Et reuerâ, mi Bensio, quid hæc humana sunt, nisi iactationes & fluctus? in quibus nihil firmum sit, nisi ad anchoram ea alliges veræ Pietatis. A me quoque abiit illa iuuentus: & vna mihi hæc cura, ut quidquid hoc est æui, in virtute & seriis iam studiis traducam. Publicè id testari cœpi: & edidi nuper De Constantiâ libros duos, qui pietatem (nisi fallor) aliquam præferunt, etsi priscae Philosophiæ velo. quos ad te mitto, nō ut inspicias modò, sed iudices: & liberè me moneas,

si quid exorbitans in iis aut minùs rectum. Nec amantis adfectu iudicabis, sed vt apud Pindarum est,

* Sententiis
rectis & ri-
gidis Rha-
damanthi.

* Βελαῖς ἐν ὀρταῖς Ραδάμανθος.

Hoc omnino peto. M. Antonium Muretum (ex animo dico) amo æstimoque. minùs promptè id ostendo, quia quædam in me ab illo non amica. Ita enim moneor litteris multorum. Quo meo merito? nam ego te iudicem non defugio, qualiscumque ea est, litis. Tacitum edidi. quid ergo? an illius? quæ hîc iniuria est, si campum eundem Famæ decurri, sine fraude? Sed mihi iam ista non magna: & reuerâ pudeat me verba consumere in talibus rebus. Nati ad maiora & meliora quædam sumus, & ego & Muretus. Quem tu quidem à me salutabis, & animum hunc illi firmabis volentem semper eius & amicum. Ita me posteritas amet siue æstimet, vt ego illum. Constantiam nostram vt cum eo communices, volo siue iubeo: cuius exemplar etiam à me expectet. iam enim recuditur. De Amphitheatro ante paucos dies edidi: & mittam. Tu quæso me ama, & interdum solare & erige in his turbis & confusione rerum. IX. Kal. April. ∞. IO. LXXXIV. Si quid ad me voles, mittes tutò ad Plantinum.

EPISTOLA LIII.

Romam.

M. ANTONIO S. dico.

CAVSSA mihi scribendi nata ex tuis ad Plantinum litteris: quas cum gaudio vidi, cum motu animi legi. Vel in manu tuâ conspectâ lætabar: quanto magis in hoc animo, & tam insigni testimonio amoris? quem si à quoquam mortalium, à te certè volo. Ita adolescens iudicaui, ita nunc, consensum quemdam esse conspirantis iudicij nostri & naturæ. qui ad coniunctionem, quæso te, valeat; non ad æmulationem, aut, quod pudet me dicere, similitatem. Et fuere tamen improbi homines, qui id sperarent: à quibus alia quædam ad me delata olim, non nego. sed vana, falsa, vt nunc video; & quibus caput homines non profesti solùm, sed vtrique nostrum infesti. Ea, per communes deos deasque, oblitere mi Amice: & beneficiis inter nos certemus, non querelis. Electorum librum iam nunc vulgaui: paro Saturnalium sermonum, & de vitâ ac scriptis An-
næi

næi Senecę. quem nec inuitus ad te miserim, quasi vadem amicitie coëuntis & fanescentis. Etsi quid in eâ ægrum? nec aliud peccatum vtriusque, quàm celsatione, & amicitie, vt sic dicam, inusu. Quod ipsum emendemus. Viximus amicissimè vnà, viuamus porrò & moriamur. En ego ille, cuius ingenium & os coràm probasti: nec amorem absentis requires profectò aut fidem. Te vt eundem sperem, faciunt paucula, sed impressa & signata epistolæ tuę verba: quæ ruminor identidem & examino, vt solent amantes. Vale. Lugduni in Batavis, ad magnū & sine terminis mare. III. Kal. Decemb. ∞. I. LXXXI.

EPISTOLA LIV.

ABRAHAMO ORTELIO S. *precor.*

PER fidem, Orteli, vt tu vtriusque largus es, & amando, & donando! Miseram ad te nescio quid munusculi nuper, Amphitheatrales meas nugas: tu rependis illicò & reponis, sed verum amplumque donum, THEATRVM tuum. Ad tutelarem Prætorem ibimus? Profundis enim tua, & quidem valdè ** ἀπείρο μέτρον*: cum pro libello, libros; pro ludis, feria: pro orbiculis Arenarum, diffusum istum terrarum Orbem admetiris. & cum ipsum in triumphali veste, purpuratum auratumque. Quid censes? donis magnis capi me? non magis quàm numina (si comparare fas: quæ vt voluntatem solam in oblationibus metiuntur, sic ego. At ea in te magna: & ideò munus tuum iure mihi magnum. Utinam hic quoque animus aliquà tibi liqueat! in quo acris flamma, sed per nullam occasionem erumpendi, adhuc clausa. Quod vereor, mi Orteli, vt breui quoque vestræ vrbi sit. Quæ enim istæ pontium moles, quas audimus? aut quid parat nouus ille Xerxes? Non ego ** κέρκω σάινων*, cum Aristophane: sed maior profectò est & prudentior opinione nostrâ ** Cauda blandiens siue aduersans.* ille Princeps. Hoc ipsum opus quanti animi est? prisci, & Romani. Ac compedes profectò Poliorcetes ille iniiciet indomito vestro Scaldi, nisi quid subueniant filij isti Neptunini. Batavos & Zelandos dico. qui tamen lentè accurrunt, nec vt ad socialem flammam. Heu ** κρατὴρ κακῶν*! & falsa vobis vita, si auferatur hoc salum. Quid suadeo igitur? fugam. sed non ab vrbe,

mi Orteli, aut solo patrio; tantum à vulgo. Ad Constantiæ nostræ asylum te voco, & ad arcana illa Sapientiæ templa. Cuius tectum si semel subis & penetras, tectum ego sacrumque te habeo ab omni vi, ab omni hoste. Salus missa à Dudithio, Cratone, Monauio, mihi grata: quæ tres stellæ in vnâ iam vrbe, valdè illustrent Germaniæ illum tractum. tu quoque à me remitte. Viuiani nostri poemata vidi: valdè mihi tersum & probum. Sed Itinerarium vestrum quando ad nos? Ne preme. & quod boni prouidiq; patres, si tibi obsideri visum, emitte saltem hanc prolem. De * Chirio Fortunatiano, indagatio tua noua. adeo autem mihi ille non visus, vt nec auditus. quin ipse vltro peto, si alicunde eruis, concede vsuram. Ad Scottum nostrum scripsi. en litteras, quas mittes, & amorem nostri non dimittes. Lugd. Bataur. iv. Kal. Ianuar. ∞. ID. LXXXIV.

* Scripsit de Imp. olim, & exemplaria in Italia edita, sed per pauca.

EPISTOLA LV.

HENRICO WILTIO S. D.

VERE existimas. officium mihi fuit tua scriptio, imò beneficiū: quia & amoris tui in me index, & diligentia, quam intermitti à te in hoc orio gaudeo, non dimitti. Adde amicam inuitationem tuam: cui quod hoc tempore non parco, ab occupationibus meis est, non à voluntate. Nam animum si consulo; reuerà ambit esse isthic, & regustare humanitarem vestram, quam anno superiore pleno ore hausi. Sed ita conditio mea est, vt mos mihi potius alienis cupiditatibus gerendus sit, quam meis. Impedimenta, quæ desubito mihi nata, scripsi ad Pollionem: nec hîc itero. Itaque quod benigni creditores solent, voluntate meâ sustentaberis, & illam nunc accipies in solutum. At te, mi Wilti, hortor (quod in extremâ epistolâ tuâ prudenter scriptum) cogites, quàm in præcipiti cursu ætas tua sit: nec facile facturum te messem, si in hoc iuuenili vere neglexeris facere sementem. Sementem dico, & virtutis & doctrinæ. Ad vtramque enim te voco. quod hæc sine illâ damnosa: illa sine hac, parum decora aut ornata sit. Aures tuas sæpè insonet illa Democritici, vt opinor, laudata vox: * πολυτέλεστον αἰάλαμα χρόνου. Vt in flumine vnda vndam trudit, nec vniquam reuocas elapsam:

* Sumptuosissima iactura temporis.

ccv 22 ccv 22
2 222 2 222 2
ccv 22 ccv 22

elapsam: sic in tempore dies diem, nec reparas amissam. Cogita, & vale. Parens tuus à me saluebit, & noster Canterus. Lugduni Batauorum III. Idus Sextiles. ∞. IO. LXXXII.

EPISTOLA LVI.

CONSULIBVS ET SENATV
ANTVERPIENSI S. D.

NOBILISSIMI & Amplissimi Domini, Munus accepi, non meo munere, sed splendore vestro dignum. Pretium in eo respiciam, siue artem; omnia eiusmodi, quæ animum vestrum abundè declarent, & quæ me deuinciant nouo vinclo. Cuius si non soluendi, at laxandi saltem aliquo genere officiorum, utinam facultas mihi vnquam sit! Intelligeretis profectò æstimare me munera posse, & accipere: non tam propter ipsa, quàm eos qui adfectu tali dederunt. Ingenuè dico. Aurum illud aut argentum nihil me mouet, aduersus talia satis firmum: mouet proluxa hæc vestra humanitas, quæ omnia non impetrare solùm à Lipsio potest, sed imperare. Valete Amplifs. Cos. & Senatt. urbemque vestram regite inter hos fluctus, præeunte & gubernante supremo illo Nauclero. Lugd. Batauor. IV. Idus Ianuarias. ∞. IO. LXXXIV.

EPISTOLA LVII. *Vltraiectum.*

HADRIANO VANDERBVRCHIO V. C.

ET litteras tuas nunc accepi, & nuper carmen. vtrumque gratum mihi fuisse scire debes, etiam me silente: quidni enim testimonia hæc à pectore tam amico? At tu etiam Valerium Max. vtrò submisisti: in quo priuatim mihi, & publicè non nihil litteris etiã contulisse te, re (spero) ostendam. Maneat feliciter hic cœptus amor inter nos, qui Genio ingenioque non dispares; & his solatiis vtamur in mæstitiâ publicâ temporū & infelicissimi æui. Nā vt sol aliquis alius tenebras & turbas istas pellat, video nondū. Ligna & oleum ad miserum incendiū hoc Belgicæ suggerunt passim. & nos ardemus: vicini alij rident, spectant;

Etant; alij miserantur, sed miserantur tantum. Deus scilicet ille est qui punitum it iure veterem nostrum luxum. feramus; aut ne feramus, emendemus. De munere apto ad valetudinē meam firmandam, habeo gratiam. ego quid mittam? animum & verba: cetera immunis. Vale. Lugduni Bataur. v. Kal. Febr.

EPISTOLA LVIII. *Amstelrodamum.*

MART. LYDIO S. mitto.

NEC epistolā tuā quidquam mihi potuit accidere gratius, nec admonitione siue censurā. In vtraque amor tuus elucet: in hac magis. quam nisi liberē in amicitiam admittimus, tollimus pulcherrimum eius fructum. Ego de meo sensu noui & attestor, libentissimē me sicubi deflexi, non corrigi solum, sed corripī: certē cū de animo mihi constat corrigentis. quem totum candidum purumque in te scio, mi Lydi, & famæ ac salutis meæ amantem. Itaque nec excusatione nec tergiuersatione istā opus: quā (verē dicam) gratiam admonitionis corrupisti in parte. Ego enim me ab amicis non blandē amari velim, sed fortiter; id est, ut viris ac sapientibus est dignum. Sed de notā ad verba illa paginæ 66. * Constantiæ meæ: sententiā meam breuiter sic habe. Cū ea scripsi, ad peccatum & ad malum respexi: quod Deo sanciente & præscribente euenire, durum mihi videbatur dicere. Fateor eam vim esse Prouidentiae diuinæ, ut nihil in minimis maximisque eueniat, quod à filo illo non pendeat: tamen cautionem cautissimam in verbis & effatis adhibendā censeo, vulgi inprimis causā. Itaque Damasceni verba hoc fine adiunxi. Nā πρόγνωση, πρόνοια, προορισμός, ratione quādam distingui ab hominibus, & causā hominum, non ignoras: nec temerē dixerim, Peccata euenire Dei præfinitione. Nec tamen certamen hīc mihi vllum tecum: sed rem altam, intricatam, & vereor ut homini semper obscuram, sic explico. Definitum à Deo omne agnosco, quidquid euenit: trepido tamen dicere, peccata ipsa. quorum fontem à solā malā voluntate nostrā esse censeam, supremā illā voluntate permittente. Exempli causā. In Tarquini adulterio, in cædibus ab Herode innocentum, duo specto: factum ipsum, & crimen. Factum à

* Lib. I.
cap. XX.
Vidit, non
cogit: sci-
uit, non
sancit. &c.

Deo definitum fateor, & comprehendo sub fatali illâ lege: crimen, quod soli voluntati inhæret, non videor fateri posse, sine iniuriâ Dei. Causam omnium rerum diuinam voluntatem statuo, omniumque euentuum etiam si mali sint: at non causam causæ mediæ, quoties ea mala. Alias quomodo effugimus, ut non auctor ille sit mali? ut non adprobator? Itaque ea quæ ex * Actis ap-
tissimè adducis, huc accommodo. Mortem Christi destinatam ab æterno, prodicionem Iudæ ab æterno, mediâque omnia quæ ad salutare illud opus ferrent: sed non crimina adnexa ipsis factis, quibus fundamentum in impiâ tantum voluntate. Quod si tamen satis habemus generaliter & vniuersè dicere, omnia non præscita solum à Deo, sed præscripta, hoc respectu, quod illa ipsa facta sine peccato euenire non potuerunt: ego non pugnaciter pugnaui, & fatebor fortasse (cum omnia examinaui) vim hanc inesse cathenæ illi & nexui Prouidentiae immotæ & æternæ. sed differi tamen ea in vulgus, periculi inuidieque plenum existimem: vulgo autem scriptus meus liber. Habes strictam mentem mei scripti. Tu si quid aliud obseruas, aut si quid etiam est in quo ambigis, valdè à te peto ne me celes. Non delectabunt me solum eiusmodi iudicia & iudicia, sed docebunt. In istis ipsis quæ nunc scripsi, si quid aberro, dirige: reipsâ videbis, me non admoneri solum posse, sed emendari. De misso ad me Heroldo, habeo gratiam. remittam cum fide, vbi legero. Quamquam de Germaniâ Taciti, nescio an hac editione emoliar accuratè. Occupationes, & valetudo, & Typographi festinatio, sæpè nobis impedito. Quod pag. eiusdem Constantiæ meæ 131. in margine positum est, * *Davidis adulterium*: facilè obseruasti peregrinationem esse meæ mentis. Itaque velim pro eâ notâ hanc in libro tuo substituas, * *Quâ populum ambitiosè recensuit*. quod alios etiam monui. Vale. Lugduni Bataur. xiii. Kal. Decemb. ∞. Io. LXXXIII.

* Acta Apost. c. 13. vide.

EPISTOLA LIX.

Antuerpiam.

CORNELIO PRVNIO S. D.

LIBROS hos de Constantiâ cum ad Senatum vestrum, Vir Clarissime, mitterem: valdè peccassem, si nō ad te vnâ. Nec enim Senatus solum ipsius magna pars es: sed & mei. qui amo te,

K

qui

qui abs te amor: nec cum Antuerpiam veni, facile pectus reperio magis promptum in me aut pronum. Addo & causam tertiam, quia prudens tu & doctus: cuiusmodi lectore, imò iudice, opus mihi in nouitio hoc scripto. Parum adhuc tritum istud ad Sapientiam iter: nec scio an ipse id peragrauerim usquequaque pede recto. aut si; an alijs videbor. Sæculum enim & mores non ignoras, quamq; in re quæ pietatem tangit, varij hodie sensus & dissensus. Non sententia, sed verbum aliquod à calente calamo anceps fugiat: ecce calumniarum subitus & magnus ignis. Quæ causa abstinuit me, fateor, ab altiori initu in sacrarum illud rerum mare. quò materies alioqui & ingenij ventus vocabatur: sed repressit hic metus, & ad nauigare iussit litus. Elephantibus aiunt, etsi omnibus impensè delectentur, haud temerè tamē eos ingredi, cum inscij sint natandi: idem in Theologiâ mihi. quam amo, quam æstimo; & tingo salubribus eius aquis libens animū, non tamen mergo. Quæstionum enim vortices illos horreo: ijsque ne inuoluatur, adsideo & obambulo saltem eius ripas. Et hinc tamen haurio & ex tuto sumo, quæ ad usum. Nā acumina aut dissertationum culæ quid iuuent? Quod ille de Virtute censet, rem eam esse non verba: iustius ego de Theologiâ. cuius verum seriumque finem censeo, Vitam. Vt melior, non vt doctior fiam, sacra illa volumina tango: vt pectus instruam, non vt acuam mentem. Procul à me isti, qui alti & subnixi ambulant, * *μεῖζω πρὸς τὴν κατ' ἀνθρώπου σοφίαν σοφοί*: qui que, quod Soerati obiectum olim, * *ἡ δὲ ἐκείνου (ὡς) ἐστὶν ὅτι* *τὰς τὰς ὑπὸ γῆν καὶ τὰ ἐπερὶ αὐτῶν*. Et cum omnia tamen subtilis ingenij alâ peruolarint; miselli, præteruolant ipsi sese. Reliqua sciunt: illud vnum quod scitu necessarium est nesciunt, vt se sciant. Sed hos mitto. te Vir amicissime quæso, vt gratum hoc munus animūq; nostrum habeas: & istum ames, illud examines. quo fine præcipuè scito à me missum. Siquid alibi aliter dictum: hoc magis mihi amicus, quò liberiùs monueris. quia inter eos ego qui labi & errare possunt, sed & inter eos qui resurgere & emendari. De Amplissimi Torrentij valetudine & statu, gratum mihi si per te cognouero. Iure nobis carus, rarus ille vir. Vale. Lugduni Batavorum xviii. Kal. Nouemb. ∞. Id. LXXXIII.

* Maiorem
quàm pro
homine, sa-
pientiam
sapientes.
* Satagunt
inquirentes,
et quæ ter-
ram infra
et quæ ce-
lum supra.

EPISTOLA LX.

Leodium.

DOMINICO LAMPSONIO, *Leodiensi Episcopo &*
Principi à Secretis, S. D.

Div est cùm scripturio ad te, Vir clarissime, sustinui me dum scriptum illud promissum exspecto, materiẽ scilicet vberiore respondedi. Nam lata & læta illa epistola, quid ferè aliud habet, quàm adhortationem & laudes? Quæ amplector vtraque, quia in ijs amorem tuum agnosco, sine labe, sine fūco. Non merui. quid refert? hoc ipsum delectat, talibus viris & iudicibus meruisse videri. Non enim fallacia tua verba, sed prompta è pectore, & vt ille ait * *ἐκ φρενῶν मुखῶν*. Itaque calcar mihi addis ad decurrendam reliquam hanc viam: quod detrahunt mihi sæpè iudicia quorundam, qui *θεολόγων*, vt volunt, *παῖδες*. Misceri enim hæc nolunt: & satis esse puram illam à Christo doctrinã, sine mixtione ullâ Sapientiæ humanæ. Nec acriter ijs sanè pugnem: nisi quòd nescio quomodo apud homines vim aliquam habeant & iuuet etiam ista externa. Quis veterum Theologorum Philosophiam spreuit? vsurparunt imò & Græci & Latini, sed suo quodam fine. Ego ex vsu non iuuentutis solùm nostræ, sed generis humani putem, trahi & conduci omnia ad metam hanc pietatis: modus teneatur tantum, & vt hæc diuinis litteris seruiant, non vt contrà. De Amphitheatro, philologū aliquid nuper edidimus: & exemplaria mitti iussimus ad Clariss. Torrentiū, vnà tecum. Nunc feriamur: nisi quòd Taciti Commentarium recensemus, & in quibusdam refingimus, sed leui manu. Ximenio tuo, imò nostro, velim à me multam salutẽ dici. quem virum olim penè puer Coloniæ vidi & audiui, sed nunquam pernoui. Doleo, & excitor, non in amorem solùm eius, sed amplexum: ita multa à multis audio de sincerâ illâ & doctrinâ & pietate. Tu si mihi interpres & conciliator amicitia illius es, magno me beneficio deuinxeris. Otho Venius à nobis abit, sed inuitis: insignis moribus & arte adolescens, & cuius manus vsui mihi esse poterat ad multa Antiquitatis illustranda. Eum commendatum tibi, tamen cōmendo. etiam me: quem scire certò debes tui ex animo amantem. Salutat te I. Doufa. Lugduni Batavorum Prid. Kal. Iun. ∞. MD. LXXXIV.

* è *πραγ-*
diorum per-
netrali

EPISTOLA LXI.

THEODORO LEEWIO *Consiliario* S. D.

HAVTENVS noster ad te venit: cui utinam ego comes! Sed valetudo validè vetat: quæ semper anceps, nunc acerba, tenet, ligatq. me domi. Alioquin in votis mihi prorsus, te videre, te solari, & officium exhibere quod eiusmodi tempora exigunt ab amico. Litteris id feci antea: sed nescio quomodo momentum hîc magnum habet frons ipsa & ipse vultus. Euripides non vanè mihi visus scribere, Non serenitatem nautis gratiorem in tempestate aduenire, quàm lugenti amico amicum. Sed & hoc breui, ut spero, fiet. Interea mi Leewi, firmare quæso paullùm, & frigus illud tenebrasque dolorum calface & illustra ad Rationis solem. Ante omnia nouitatis opinionem hanc exue, quæ luctui tuo malè fauet. Miserabili, inquis, genere mortis periit, & quod luctu municipium omne nostrum compleuit. Scio, & adfectu aspectuque primo ipse misereor: sed hîc quoque paullùm te attolle, & secerne à vulgo. Quid illud miserabile? cum omnia circumspexeris, Mori. Varia ad illam metam via fert, cliuosa, plana, breuis, longa: eadem tamen omnibus quies, cum peruenêre. Tua per difficilem partum, & velut per nimbos fluctusque delata est in Beatum illum portum: delata tamen. & præteritus labor adeò non grauis illi nunc, etiam gratus. Tu tantùm ne misereare, imò nec mirare. Scilicet id genus Fati non cadit in hunc sexum? non communis ille omnium prægnatium timor? Imò non crebriores alios sermones audias, si in confessum aut conuentum venias muliebre. Attamen hic nostrum omnium error: cum triste aliquid accidit, etiam si non nouum, habere id ut nouum. Per circumstancias quasdam augemus, polimus, & velut fucum ac lenocinium circumponimus dolori. Peruersi mortales! contra oportuit: & in omni casu oculos flectere ad communem dispersamque legem. Non Hagam solùm aut Batauiæ hunc angulum intueri, aut quid pauculis ibi annis gestum sit: sed diffundere cogitationem per sola hæc terrarum. Conditionem tibi pono. Iure non lugebis solùm, sed indignabere ut in nouo fato: nisi alibi terrarum, hac ipsâ horâ, idem ille aut acerbior casus. Et tam encur peregrinêre?

nêre? reperies exempla eadem, si quæres, in finitimis istis locis. Quamobrem exsurge, & contra leuia ac lusoria hæc Doloris arma, arripe vera. Quid vita, quid mors, quid fatû sit, seriò cogita: scio placari posse implacabilem etiam dolorem. Quid enim hæc vita, quam eripi lugemus? ludibriorum scæna, miseriarum mare. per quod vt maximè ex voto tibi feratur nauis, tamen in multos scopulos impingas, multis vadis obhærescas necessum est. Quid ipsa mors, quam timemus? requies, gaudiû, & vera vita. aut siquid in eâ mali, malis tantum. Quid miseraris traductam ad hanc, optimam matronam, & per fidem salutis suæ velut certam? Iam Factum quid? æterna, ab æterno, in æternum, dei lex: quam adeò non abrogare fas, vt nec obrogari ei liceat aut derogari. Si ab æterno & immobilis: stulte, quid cum Necessitate pugnas? hoc vnum vinces, vt pluribus plagis cõtusus vincare. Si à deo: impie, quid queris? Culpare nō potes aliquid malum aut acerbum in eo & ab eo, qui Bonitas & Benignitas est totus. Naturam eius si exprimere vales, non meliùs aut magis propriè expresseris, quàm per eas voces. Mortua igitur tua est? debuit. illo tempore, illo fati genere? debuit. Lex ita lata: quam frustra sollicitant & exagitât acumina hodie ingeniorum. non enim mouebunt. Quin nos, qui sapimus, pareamus potiùs; & quod necessariò patiendum est, etiam libenter patiamur. Leuamentum aliquod miseriarum est, non reniti. Cur autem renitamur? Non Deus solùm est, quia ita de nobis statuit: sed & pater. Salutare igitur, bonum, prosperum: quidquid sensibus oculisq̃ nostris aliter videatur. An illi curæ aut amoris nos esse non putas? magis quàm nos nobis. Sed & pueris parentes multa præter votum imponunt, idq̃; tutelæ aut salutis causâ: item ille nobis. Hæc mi Leewi seriò discute & bonâ fide. leuaberis, si ostium pectoris semel Rationi aperies, remoto repagulo isto vulgarium opinionum. Plura me Hauteni discessus vetat addere: iubebat tamen amor, qui magnus mihi in te semper & sanctus. Vale. Kal. Martijs. ∞ IO. LXXXV.

EPISTOLA LXII.

AMICO *cuidam* S. D.

IRASCI debebam mi**, si possem. Tu ne vt iter vllum susceperis, non dicam sine comite me, sed sine conscio? Hoc verum

fuit? Pectus tuum roga: non dicet id esse pro veteri illo & fido inter nos amore. Caput meum hoc rango & testor, nullum mihi caput carius fuisse tuo. Quid autem suspicer? arcanam aliquam causam huius consilij fuisse? non inquirō. & si ea aperienda mihi non fuit totâ fronte, saltem vestigijs & sub personâ ostendenda. Ego te in meis rebus tale aliquid nūquam celassem. An subito hoc tibi natum, & per mortem vnius illius viri? Hoc potius credo: quia reuera causæ tibi temporanei alicuius secessus hîc non iniustæ. Noui collegas tuos, scio quibuscum res & consilia miscenda fuerint: homines & actiones, parum ad tuum stomachum aut ad nostrum. Interea tamen (quæso hoc volens audi à volentissimo tibi amico) nec nos omnino eam rem celandi eramus, nec certè vxor: quæ misera se afflictat. Quamquam nos solamur & erigimus: certi, nō aliud latere sub hoc instituto tuo, quàm secessum aliquem ab his turbis. Tamen mulieres nosti; (etsi tua sanè prudens, & mariti ex animo amans) & linguas siue malas, siue vanas. Quibus, oro te, in tēpore medere: & ad nos redi, qui manere tecum parati, abire, pænè dicam perire. omnia, vt feret res & tempus. Quæ enim tibi causæ eximij alicuius consilij, aut singularis? Confusio hîc & discrimen? scimus: sed & animum tuum nouimus nihil horum metuentem. Denique inter homines istos dum viuimus, obsecro vitam etiam instituamus humanâ hac & communi viâ. Pax aut bellum erit? communiter consilium aliquod capiemus, quod paci huic attemperemus siue bello. At ego tamquam seriò scribo, & quasi monendus mihi sis: quem liquet vsurpasse hanc profectionem animi causâ; etsi cum angore aliquo tuorum. Quibus etiam, mi **, consule. & ad suauitatem conuictus illius nostri redi, sine quo tenebræ nobis in mediâ luce. Verè dicam etsi vulgariter, Vita sine te nobis non vitalis. Res adhuc hîc quietæ: sed Brabantia tamen & Flandria raptantur, vt audire te credo etiam istic. E Gallijs litteras iam bis accepi, & quædam in ijs noua. vti de Re accipitrariâ carmen, subtilis & nouitiæ inuentionis. Veni & vide, & (quod Constantiam tuam meamq; decet) ride. cur enim non spernamus hæc circumfusa & externa, iure ijs altiores? Nobiliss. VV. Philippum Sidnæum, & Dierum, si vides, saluta à me quæso: & ijs indica, per te stetisse quòd eos non viderim tecum. Certè enim inuitis meis omnibus iuissem.

Tui

Tui valent: vale & tu, & fac vt breui te videamus expectatum. Salutat te Hautenus noster, qui hilariter herè apud me in prandio fuit, ad funus Melonis. Inuideas illis exsequialibus epulis, si in tam albo pectore liuor. Lugduni Batauorum x. Kalend. Septemb. ∞. Id. LXXXIV.

EPISTOLA LXIII. *Lutetiam.*

AVGERIO BVSBEQVIO *Cæsaris Legato, S. D.*

PERIISSE litteras meas nuperas ad te, minùs doleo, quòd de officio meo tamen tibi constat. Nihil enim in ijs magnum aut serium: hoc tantùm, adfectus mei & cultus significationem continebant: quem à iudicio susceptum, constanter seruo. At tuæ istæ litteræ, quàm mihi gratae, & in medijs his molestijs iucundæ! Præter enim amorem (qui largiter appâret) etiã grauissimæ testimoniij tui pondus continet & iudiciij de meis scriptis. Quod amo magis, quàm probo: quia mihi virium mearum cõscijs ego sum, & modicæ laudis. Fuimus his septimanis aliquot in Taciti Commentarijs refingendis, & nouis quibusdam attexendis, vt videbis. exemplar enim Antuerpiã iussi mitti: si tamen commodè id poterit per has turbas. Nam caput illud Belgij à corpore nostro semi-auulsum. Ripas obsident, & tormentis aditũ nauibus arcant: etsi nautæ adhuc perrumpunt. Nobis mutatio non impendet iam, sed adest: faxit ille Deus vt in bonũ. Quamquam hæc sunt illa, aduersus quæ Constantia nostra nos armauit: quæ hoc saltem mihi profuit, quòd ab eâ scriptione impressum animo meo sensi aliquod robur. Plures hîc imperant. nec vidi eam rem benè vinqum cessisse in bellis. Discidium etiam animorum præfagio, & motus fortassis in ipsâ plebe. Nobis tamen decretum patriam non mutare, si mediocris aliquis in eâ status. si nullus, & si confusio tantùm & raptus: quæcumque terra dederit nobis aliquam sedem. Nec enim liberi prægrauant, & sola mihi vxor. Iannum Guilielmium commendaueram tibi superioribus meis litteris, adolescentem, si quid video, probi ingenij, animi, iudiciij. Ei si quid benignè facere potes aut dicere, quæso ne grauêre. Ex istâ iuuentute nō est alius, de quo meliùs sperem. Itineraria tua Plan- tinus si accipiet, edet. nos qualecumque augmentum auidè exspectamus.

spectamus. De Thrascâ meo poliando cogitabam, vereor ut tempora permittant. Quidquid tamen ea permittet, mihi certum conferre ad hanc meliorem curam: & quod in me est, fugitivas virtutes retrahere in nostrum ævum. Valdè me huc incitat etiam tua admonitio, & votum, quo honorificè nimis epistolam tuam claudis. Vale Amplifs. Domine. Lugduni Batauor. x. Kalend. Septemb. ∞. IO. LXXXIV.

EPISTOLA LXIV.

Leodium.

LAEVINO TORRENTIO V. *amplissimo* S. D.

ITA Salus aliquando seriò me respiciat (nam hætenus quidem adit, abit, & vacillat) ut mihi insigni gaudio imò robori sunt tuæ litteræ, tam amanter ad Plantinum de me scriptæ. Te noui, me noui: & hoc scio, hunc tam prolixum adfectum non meruisse à tali viro. Quid dicam? me meaqué offerrem & addicerem, nisi iam pridem addicta tibi, nexu quidem & vinclo, quod non nisi atra mors rumpet. Commentatiunculas nostras semestris hic morbus valdè tardauit: morbus, qui per interualla duxit me ad Fati limen, & reduxit. Nec nunc optimè: etsi in optimâ spe, ut medici volunt, & iam in abscessu atque inclinatione sit morbus. Absque eo, iam & Suetonium meum haberes (meum? imò verè tuum, cum tuo integro Commentario, meis tantum ad oram Notis: prætereà, votum tibi & dicatum:) & Dialogos nostros De Rectâ institutione iuuentutis, quibus sermonis partes do Philippo Lanoyo & Papio nostro. Amo enim & amaui rectissimum ingenium adolescentis, dignissimi hac vitâ, nisi meliorem ei Deus destinasset. Plura iubet amor meus, imò ardor: vetat languor, & serum hoc diei, quo litteræ tuæ conspectæ nobis. Excusa. & apud Dominicum Lampsonium item nostrum, cui cis paucos dies vbertim scribam. Officij enim aliqua cessatio apud me per hos menses, non amoris: qui mihi æternus in tales viros. Vale, & salueat à me Læuineius tuus. Lugduni, ut volunt, Batauorum. Postrid. Kalend. Ianuar. ∞. IO. LXXXV.

EPISTOLA LXV.

Lugd. Bat.

BONAVENTURA VULCANI, *Vir & collega amice,*

CALLIMACHVM, Bionem, Moschum, iam nunc à te accepi:
 vno partu trigeminos, rarum & felicem ingenij tui factum.
 Publicâ causâ (verè dicam) tibi debeo: priuatâ magis, quia duos
 ex ijs mihi inscribis, hoc est, immortalem me facis. quo quid ho-
 mini ab homine maius dari potest? Viuent enim amoenissimi
 poëtæ illi, quamdiu Musæ: & cum ijs tuus labor: & cum labore
 tuo meum nomen, quod Musæo illi peplo intexuisti amicâ &
 doctâ nimis acu. Gratias agam aut habeam? referre malim. & ta-
 men verbis quoque nunc dicam, sed paucis & fidis. Emptum me
 tibi hoc munere; mancipio tuum. & addo improbi hominis pri-
 scas illas voces, sed probè & sinceriter: *Quid concupiscas, tu videris:
 quod concupiueris, certè habebis.* Libros nouitios, quos è diuite bi-
 bliothecâ tuâ prompseram, per hunc puerum recipe. De * * Col-
 lectaneis iudicium quæris? illud Iuliani scitum profero: * *ἐγνων, * Vidi, legi.
 ἀνέγνων, κατέγνων.* Magis ad gustum meum Conuiuialia Stuckij, ex
 eâdem gente, nō ab eâdem mente. Firmiora hîc omnia & lectio-
 ra. De Sigma, quod obiter querebas & videras, ille nihil noui: for-
 tasse nunc ego. Nam quæ in antiquis scripsi, vacillantia aut falsa.
 Non enim Sigma antiquis Biclinium propriè, vt sensi ego: non
 diæta aut cænatio tota, vt Cælius: nō mensa ipsa, vt Brodæus: sed
 nisi fallor, certa in cænatione pars seorsum erecta & exstructa ad
 recipiendum lectum. idq. hemicycli aut lunatâ formâ, quâ litte-
 ra illa Græca passim hodie in lapidibus & priscis libris. Suggestū,
 inquam, quoddam ligneum (siue quâ meliore materiâ, non im-
 pedio) semirotundum: in quo perpetuus vnus lectus, ad sex se-
 ptem conuiuas recipiendos. Quod velut dimidiatum triclinium
 repertum inferiore æuo, ad facilem & magis aptum vsu. Ab
 Apuleio hîc mihi prima lux, & à me illi. de Psyche, lib. v. *Viso quæ
 statim proximo semirotundo suggesto propter, instrumentum cænatorium
 rata refectui suo commodum, libens accumbit.* Non nominat Sigma,
 fateor: sed auribus oculisq; ingerit quasi nominasset, ita clarè. Se-
 mirotundum suggestum ponit, & Instrumentum cænatorium
 appellat. quid capere aliud est, quàm hoc Sigma? Triclinij enim
 certè non illa forma. Radium mihi etiam aliquem, etsi à tene-

broso æuo scriptor, allucet Ditmarus Episcopus libro IIII. Chronicon. De Othone Imperatore: *Imperator, inquit, antiquam Romanorum cupiens consuetudinem reuocare, magnâ ex parte iam suis deletam tēporibus, multa faciebat quæ diuersi diuersè accipiebant. Solus ad mensam quasi semicirculum factam, loco ceteris eminentiore sedebat. Quod libens item rettulerim ad Sigma: sicut illud ad Principalem morem, quòd solus, quòd loco eminentiore. Sed mensam ipsam ad Sigma, lunatâ item formâ fuisse hinc discis. parte dico eâ, quâ conuiuas tangebat: nam illâ, quâ alios, fuerit lineâ sanè rectâ, ad ministerium & adstitutionem puerorum scilicet aptiore. Et quamquam de mensâ hîc Ditmarus: non tamen eam solam venisse in id nomen (eruditissimo Brodæo scriptum:) peruincit Sidonius, qui in his versibus discriminat clarè:*

Non tibi gemmatis ponentur prandia mensis,

Assyrius murex nec tibi sigma dabit.

Ita omnino lego, non *Signa*, vt vulgò. Idem alibi nominat, & ostendit duplex fuisse, *Æstiuum* & *Hibernum*.

Cominus aspicitur vel prima vel extima turris:

Mos erat hic dominis hibernum Sigma locare.

Vbi Locandi verbum refutat item Cælium, Diætâ capientem ipsam. At ea non transfertur; nō locatur in turre. Cetera, quæ huc faciunt, aut ego aut Stuckitus iam diximus. De Antecænâ etiam ambigo, quòd ad vocem. Macrobius sanè ita: sed in Apuleio & Isidoro tuo Antecænium, siue multitudinis casu Antecænia reperio. quidni rectè, quo flexu à Scænâ Proscænium? Ille libro II. sic: *Prorsus gladiatoria Veneris antecænia*. Alter lib. xx. *Merenda est cibus qui declinante die sumitur: quasi post meridiem edendus & proxima cænæ. vnde & Antecænia à quibusdam dicitur*. nisi si hîc utrobique Antecæna reponenda: quod haud temerè putem. Salue iterum mi Vulcani: iterumque tibi à me gratiæ, quas promam semper & recondam, habebo æternum & debebo.

EPISTOLA LXVI.

Lutetiam.

IANO GVILIELMIO S. D.

SERIO ægrotabam, mi Guilielmi, tamen expressit amor vt scriberem: non miraberis, si paucis. Hepatis enim acer nec
fine

sine discrimine morbus est, qui me septimanas iam aliquot affligit: quam partem ad vitam eiusq; munia principem esse, non ignoras. Litteræ tuæ nuperrimæ suaues. celasti in ijs me de Epistolâ in Sigonium, quam missam tamen è Britannia vidi. Gaudeo conspirare te mecum: cuius iudicium super eâ Consolatione credo te iam vidisse. Sed tu, fodes, cur non acrius paullò egisti hanc causam? Debebas. & sine adspectu illius, quem nimis attollis, falsæ huius prolis patrem. Agnosco stilum, disiunctum, otiosum, lentum: & illam (audeo apud te dicere) Sigoneitatem. Quid sibi volunt Itali? Transalpinos omnes esse fungos? Scilicet nemo nostrum inter oletum illud dijudicet, & Tullianam myrrham. De Re Accipitraria nouitiæ & acutæ inuentionis carmen accepi: legi mihi iussi per hunc ipsum morbum. placuit. Gratias quæso à me auctori & datori nuntia, cuius mihi laudes gratæ, eò imprimis, quòd iunxit me laudatissimis illis viris. De P. Fabro: gaudeo mihi impositum. Tamen scripseram etiam aliquid ad Cuiacium. tu purga. Tacitus noster prodit, & nouæ ad Historias reliquosque libellos Notæ. sed Notæ tantum. plura valetudo vetuit, & hæ turbæ, quæ rerum & mansionis nos faciunt incertos. Saluta Brissonium, Memmium, Scaligerum, & tu salue quidquid me erit. Constantia nostra iterum prodit, cum Prescriptione aduersus quosdam, qui in *Doctela doctels*. Critica omnia nostra imprimuntur vno volumine iunctim, quibus noua quædam addeamus, si valeo & viuo. Lugd. Bat. xiii. Kal. Octob. ∞. Id. LXXXIV.

EPISTOLA LXVII.

IACOBO CUIACIO IC. S. *dico.*

SAEPE mihi de te sermo, Cuiaci clarissime virorum: apud te adhuc nullus. Hoc pudor vetuit: illud iussit amor & admiratio tui. quæ nō apud me solum, sed apud omnes in quos scintilla aliqua diffusa lucis melioris. Et eualuerunt tandem hæc duo, vt abrumperem ingenitum mihi modestiæ vinculum: & iter ad amicitiam tuam struerem, sine vllis cuniculis, apertè. *Perit enim procari, si latet*, aiebat ille: & sæpè iam litteris nec vnus nec vnus, spes imò fiducia mihi facta mutui tui adfectus. Quæ non me fallit: si noui humanitatis veræ genium, qui spirat in tuis scriptis.

De rebus meis si in hoc aditu amicitiae aliquid quaeris: cetera commodè agimus, nisi quod inter eos, quibus rerum bonarum nō magnus sensus. Bella etiam & tumultus, quibus inuoluimur, fieri non potest quin interdum & tangant nos & angant. Si de studijs: Commentarium Cornelianum vulgamus iterum, sed pleniorē. addimus enim in Historias & adiūctos libellos. Vtinam autem fas polire mihi eum presentis tui limā! Quia non licet, velim tibi animus otiumque sit vel per litteras dirigendi me, corrigendi. Labimur enim, Cuiaci, in hoc genere ego alijque: & illa tua velut propria laus, exacta certaque esse quæ semel ex adyto tui pectoris profusa. Parimus etiam de Amphitheatro seu Venatione libros tres, ut fiant legitimi Saturnales quinque. Nescio quid prætereā in Liuiō nuper exorsus: quod pergā detexere, si auxilium mihi paullō firmitus librorum. Duo tresque apud me sunt: sed quasi de compacto consentientes. Tu, Vir maxime nostri æui, si dignum me habes quem redames, quem rebus item tuis consilijsque (de litteris loquor) participes, in cælo me collocabis nouā apothecā. Ios. Scaligerum quem scio me tantum amare quantum tu, & quantum te (liberè enim addo,) ex animo salutes velim: cuius libros De emendatione temporum auidè, auidè exspectamus. Nisi ambitiosum sit, includam in eandem salutem magnum Brissonium, Puteanum, Fabrum, Pythæosque, viros clariss. & ideò mihi quoque famā notissimos. *Amare autem liceat, si potiri non licet.* Vale Vir clariss. Lugduni, ut volunt, Batauorum. III. Non. Octobris.

EPISTOLA LXVIII.

THEODORO LEEVIO *Consiliario* S. D.

DISTVLI ad te scribere, Vir clarissime, non libens. Morbus meus hoc fecit, qui non sine discrimine etiam nunc me vexat. Ego fero: & æquissimo animo exspecto illum diem, quo Imperator hoc corpore, imò carcere, me soluet. Obstructiones sunt quæ me tenent, internæ inflammationes, nescio quæ arcana alia symptomata, ad quæ medici ipsi trepidant & caligant. At non ego. scio hanc legem vniuerso humano generi datam: nec magis mirum aut nouum mori hominem, quàm nasci. Denique
quid

quid est quod in sæculo hoc me teneat aut delectet? Publica video: pessimè habent. Priuata: etiam in ijs suæ cruces. Melonem nostrum tibi gratum fuisse, mihi gratum. Sanè bonos & eximios aliquot habui hoc anno. sed quid? ego, velut Tantalus sitit inter suas vndas, esurio inter medios melones. Nec gustare quidem mihi fas, ob hunc morbum. Constantiam nostram recudit Plantinus. pauca mutata aut addita præter Epistolam, quam videbis. Exemplar Latinum Seb. Gryphio nostro dabis, cui ex voto debeo. Belgicum vxori tuæ seruiet: si tamen hæc ad sapientiam illius sexus. Sed tu, si tanti est, interpretando iuuabis. Ego te illamque saluere ex animo iubeo. nam longior scriptio mihi non facit. Valete vterque. Leidæ, IX. Septemb. ∞. IO. LXXXIV. hodiè paullo rectius valere visus sum.

EPISTOLA LXIX.

MARTINO LYDIO S. D.

VALDE me, Lydi, de scriptiunculis meis vrges: utique de Thraseâ. quod nollem. Cur enim eæ tanti? & si essent, non certè differrem, si otium aut vires mihi tempora darèt & hæc valetudo. Quæ nunc quidem (deo magno gratia) præter spem melior: sed infirma tamen ancepsque: & quam fouere ac vegetare per quietem debeo, quàm meditatione aut scriptione infringere. Paratus sanè magnâ ex parte Thraseas, fateor: sed limam tamen exspectat & extremam illam manum, quæ mihi quidem maximè in labore. Cetera enim impetu & calore quodam scribimus: iudicij hîc res est, & acrimoniæ, & intentionis. Materiem ipsam vide, grauē, feriam: an præcipitanda tibi ea videtur, & in pugnam aut aciem vocanda mea fama? Futurum id enim certè in rebus illis sublimibus, nisi omnia non benè solùm dicta, sed etiam cautè. Sæculum hoc noui, cōtentiones & variantes sententias, quæ vbiq̃ue vigent. & vt veram liberè maximè exprimam (non enim vnquam deterrebor:) videndum tamen vt verbis & tempore id faciã opportunè. Festinare in alio quouis scripto possum fortasse, & debeam: hîc non nisi maturare. At de Agellio, ecce magis me tibi facilem. Etsi enim H. Stephanus iam nunc eum dedit: tamen non spicæ mihi solùm multæ, sed fasces reliqui,

quos carpam ex Attico eo agro. Itaque Plantino vltro iam locutus sum: nec differemus, si cursum typographiæ eius non fissent aduersi isti venti. Nam Antuerpia si amittitur, optimi viri res in arcto: nec facilè de sumptibus expediat aut papyro. Quamquam id quoque curabimus. Sed tu mi Lydi, quando in Frisiam? Gratulor enim tibi hoc otium, non otium: honestum tibi, vtile futurum iuventuti. Meo voto & electione, iam pridem tibi is locus apud nos fuisset, & Douſam habeo crebri iudicii huius mei testem. Sed Deo aliter visum: qui te meque ad salutem foueat & firmet. Vale Vir amicissime. Lugduni Batauorum. IIII. Kalend. Iul. ∞. IO. LXXXV.

E P I S T O L A L X X.

Brugas.

VICTORI GISELINO S. D.

ITANE litteræ à Victore? tandem, tandem. Quod in gaudio improuiso, vix credidi ipse meis oculis cum legerem, manibus cum tenerem. Itaq; verè scribis, pro bono tibi cessit peruicax cessatio: quia in morè abisse videbatur, & desijsti flagitari. Imò præscriptio tibi iam pænè proderat (si Iurisconsultus esse vis) nisi hæc interrupisset scriptio. Sed vide vt non specimè solùm emendandi nobis præbeas, sed re emendes: nec gustū modò, sed rectam plenamque cænam. Aliàs, quò arenti mihi & sitienti pauculæ istæ guttæ, si venā tu iterum interclusurus es huius suauitatis? Sed non facies: quia non vltra ego facilis in ignoscendo, vel te auctore. Quòd si iram etiam meam contemnes: quid? quid? Veniam videlicet ipse, & iterum te mihi adferam subtractum non bonâ fraude. Trelæo illi dij omnes benefaciant: qui adiutor tibi, vt opinor, & interpreſ honestissimi muneris. Sed ad carmen eius suadésne rescribam? nec enim hominem satis noui aut mores. De scidis reciperatis, noua & mira. Sed siue illum poenitentia (non enim pudor) furti subiit: siue eum apud quem deposita: tibi quidem ex animo gratulor de receptis. Vide, vt te vnâ cum illis. Nam certè, mi Victor, indignantur iam pridem nostræ deæ desertas se à te, illo militiæ suæ principe olim & antesignano. Purga: & ostende emanſionem hanc fuisse tantum, alendis ingenij viribus, & velut quiete irrigandis. De Plinio, ego quidem valdè
sum

sum auctor. Nec excusa. velis modò, fides mea interueniet de
 successu. Plantinus ædes hîc emit, Typographiã instituit, & vi-
 demur effecturi vt stipedium ab Ordinibus accipiat honestum.
 Fortassis ea res eriget excitabitque me ad studia, aliàs sæpè lan-
 guentem. Laco noster, vt audio, planissimè perijt: nec deseruit
 illum præeuntem Nemesis, etsi pede claudo. A Cuiacio benigna
 multa ad me & honora. Gifanij Agelliũ excudi audimus. quem
 ego scriptorem ante quattuor menses ad Plantinum miseram,
 seuerè & anxie correctum: curq; omiserit aut dimiserit, ne nunc
 quidem scio. Nec quæro sanè aut curo. Nam si mens aut otium
 mihi, satis multa in alijs scriptoribus quæ agamus: ne eripiã hanc
 patri prolem, iam certè nubilem & plus quàm quindecennem.
 Scis quid ille semi-Italus questus de filiola suâ nuper: non sine
 risu meo, credo etiam vestro. Quem mihi commendasti, cupio
 omnia: sed nihildum ego aut Dusa extricamus. Nam de Plan-
 tino quam ei spem ostenderam, profertur in eius aduentum, id
 est ad initia veris. Antè nihil statuere de domo suâ vult, aut po-
 test. Dusa noster Commentarios ad Petronium scripserat, nunc
 totus in Historiã concinnandâ suæ gentis.

EPISTOLA LXXI.

*Londinium.*IANO DOVSAE V. N. *Salutem opto.*

AN potiùs linguam? ista enim deest, qui tamdiu siles. Vin-
 dictam talionis merebare: sed noster amor si non maior,
 certè acrior: procatur, & laceffit te vltro. Valemus ego, tui liberi,
 tua vxor. non meæ Musæ, quæ frigent absente suo Sole. Exorere.
 & aut vultu tuo coràm calface; aut illinc saltem radios & strictu-
 ras aliquot per epistolam mitte.

EPISTOLA LXXII.

*Antuerpiam.*IOANNI MOERENTORFIO S. *dico.*

VXOREM ad te redeuntem, mi Moerentorfi, quâ dimittam
 sine litteris? Ægrè eas scribo, fateor: sum enim in alienâ vr-
 be & domo: scribo tamen. siue quia debeo, siue quia valdè volo.
 De filioli tui apud nos obitu socer, credo, iam scripsit. Ego te so-
 ler?

ler? animo facio: verbis nunc non licet, nec opus est, si firmitudinem animi tui probè noui. Sæpè eam in litteris ad focerū adspexi, sed in alienis rebus: te illa deferet in tuis? Non opinor. præsertim cū ita placita tibi ea virtus, vt per eā Constantia etiam nostra: quam non legis solū auidè, sed vertis. Vidi enim specimen, & probo. illud vellem, plus aliquid tibi permitteres, nec vestigia vsquequaque sermonis Latini premeres pede tam certo. Arta per hanc curam versio, astricta, tenuis, sæpè obscura. Est suus videlicet cuique lingue Genius, quem non auellas, nec temerè migrare iusseris in corpus alienum. Quàm multa Latinè breuiter scripserim; quæ si totidè verbis transferas, sententia nec plana satis, nec plena sit! Quàm multa rectè & altè: quæ in aliâ linguâ iaceāt, aut vacillēt! Quod ijs præsertim euenit, quorum stilus paullo magis ab eruditione habet & à curâ. Iam allusiones illas, annominationes, flexus, & in vno sæpè verbo imagines, quæ tam dextra mens vertat, vt eadem vis ijs aut Venus? Exorbita igitur: & hoc erit rectam in vertendo viâ tenère, viam non tenère. De pecuniolâ Facuenfi grata tua cura. expediemusne aliquid à nūmario hoc tricōe? quidquid erit, tibi debebo. De cistâ scriptoriâ, ô gratum & opportunum tuum munus! planè eā egebam. gratiam tibi meæ Musæ. Tu tam benignus in nos salue; & vide vt validū te reperiat valentula iam tua vxor. Delfis, III. Idus Sept. ∞. MD. LXXXIII.

EPISTOLA LXXIII.

GEORGIO BENEDICTI.

ET carmen tuum valdè mihi gratum, mi Georgi, & beniuola memoria mei. sed illud longè gratissimum, quòd valens & incolumis appuleris ea loca, ad quæ missus es velut ad mercatum artium feriarum. Philosophiæ dico, & imprimis Theologiæ, ad quam postremam, non actiones solū omnes tuas, sed cogitationes necessum est collineare. Quæ tamen ipsa, quoniam sine pietate & puritate nulla est; caue, te quæso, ne quid labis aut maculæ trahas ex cœtu iuuentutis maculosæ. Fuge illos, fuge, qui liberioris vitæ obtentu ad licentiam trahunt: quæ vna ianua & aditus ad omne scelus. Magna nō frustrà nobis de isto ingenio tuo pollicemur: tu vide sollicitè, ne id deprauent prauī. In flexu ipso
ætatis

ætatis es: in quo si non laberis, speramus te inoffenso deinde cursu pertingere posse ad metam. Vale. Lugduni Batauorum. ∞. IO. LXXXIV. Deus te seruet, in quo & à quo omnis salus.

EPISTOLA LXXIV.

Lutetiam.

IANO GVILIELMIO *meo* S. D.

EGO verò Quæstiones tuas iam antè videram, & legeram cum curâ. An geminæ hæ non luceant? an nos celentur? itaque non itero apud te iudicium meum, quod apud alios nusquam celo. Si tamen de alterâ editione cogitas, sunt minuta quædam quæ te monebo. Quid ni moneam? amici hoc est: & utinam id mihi iuueni factum in meis scriptis! Quamquam reuerà tua iuvenile nihil spirant, matura, adstricta, grauia: nisi quod à iudicio tuo abeo in pauculis locis. Itaque abi, nec festinationem mihi excusa, quâ nihil peccas. Noster, ille noster, etiamnum Lutetiæ? & quando tandem videbimus in luce illas Noctes? fanè longa & difficilis fatio in hoc Agello. & metuo vt acerbi etiâ fructus, incusante & incurfante Oberto. Doleo. sed videor tamen de his studiis nostris posse dicere

* Δίκη δίκην ἔτικτε, καὶ βλάβην βλάβη.

Impudentiâ id fit & scæuitate quorundam, qui perfudêre animum scientiâ, non imbuêre. Gulielmi Furnerij, ad De verborum significatione, vidimus: probum, & sine ambitione doctum planè opus. Faueo, admiro, amo. Petri Fabri Ad Regulas auidè exspecto: nec inducor vt lædi me credam posse ab eo viro, non certè si me nouit. Quid tamen eius sit (nam è Coluio nostro inaudiui aliquid) liberè, vt oportet, scribe. Ego æquiter punctiunculas aliquot stili eius feram, qui sæpè me iuuat. Errico Memmio viro summo, (ita dudum sentio) meo nomine indica: scriptum ad me ab Egmunro de oblatiis Notis aliquot in Tacitum. sed litteras eas tardè, imò serò redditas: itaque non postulasse eas me, habere tamen ei gratiam, proinde ac si impetrassem. Dicare me ipsi hunc animum, & sine fūco amorem. Clarissimo viro Claudio Puteano, iam diu etiam laboro, vt animus meus innotescat. scio illum esse inter lumina illa Galliæ: & velim valdè eum à me saluere. Sed tu, mi Guliel-

* *Litem parit lis, noxa item noxâ ferit.*

* Inuulne-
rabiles deo-
rum liberi.

mi, quid agis? quid cedis? ut enim vegetum ingenium tuum est, non cessas. Perge quæso te gnauiter in hac viâ, quam ad æternitatem tibi strauisti. De Scaligero, doleo siue indignor esse nebulones, qui conuiciuntur & obstrepant viro, quem non lædant (* ἀρρωστοί γε θεῶν παῖδες, ait Pindarus:) sed nos per eum, & cursum illum impediant benè monendi & scribendi. Et quis, obsecro, ille Insulanus, qui iactat etiam reges? Me pariter morantur interdum, & turbant hæ pestes. De Iosix Merceri Nonio, gratum. vrge ut promat. Ad Augerium Busbequium credo me nunc aut certè breui scripturum, cum testimonio quod tibi debeo. Nicolao Fabro, Pythœis, Passeratio, multam à me salutem dicito. Vale; & salue à Dousâ nostro. Lugduni Batauorum xv. Kalend. Iunias, ∞. IO. LXXXIV.

EPISTOLA LXXV.

Noribergam.

IOACHIMO CAMERARIO *Doctori*
Medico, S. M. precor.

EXHILARAVNT me litteræ tuæ solo nomine & adspectu. Grati mihi semper Camerarij, ob vnum illum virum, quem Germania vestra habuit sine pari: & tu meritò inter eos, cuius beniuolentiæ in me olim signa non obscura. Libellum à te missum falsi Ciceronis, cum iis quæ adiuncta, accepi & legi lubens. O duram frontem Sigonij, qui hoc pertendit! sed sentire eum ita seriò, vix fides. Quid autem ais de altero illo Riccoboni responso, si vidisti? satin' ut acriter & veris armis in Sigonium itur? Ait non obscure, illum ipsum auctorem esse laudatæ Consolationis. Vide & ride hoc bellum Italum, cui me non misceo. Ut quid enim? mihi tam clarum est quàm Solem illum lucere, scriptum hoc nouitium esse & improbæ nimis spei. Nec dissentient, scio, docti. Sigonio ignoscere possumus, si agit suam causam. etsi metuo ne labecula aliqua ab hac re offusa priscae illi gloriæ. Ita fit, si quis eam non habet cum modo. Nos Tacitum recudimus, & Constantiam in quâ Notas aliquot adiunximus, ad reprimendas calumnias quorundam: quarum hoc sanè sæculum ferax. & eâ re tardari nos ad nouum aliquid pangendum non negamus. Andreae Dudithij

errorem erras, quem negare mihi non possum esse gratum. Posteritas saltem (vt ille inquit) ita de me meisque aut erret, aut iudicet. Nam viuis certè iudicia multorum experiar valdè in me prona. Quorundam etiam aduersa, fateor. & cur offender? scio quòd sæpe meritò. Lapsi enim non semel sumus, præsertim in iuuenilibus illis scriptis: quæ tamen nunc reprehendo & retracto, & à postremâ hac incude firmiora erunt, nisi fallor, contra malum dentè. Sed cur tamen in me iniqui? Dent mihi aliquem ex omnibus æuo nostro Criticis, qui nō peccent; & flageller ego solus. Sed hos omitto. illud tantum instillo: si temerè arroserint,

— καὶ μὲν δ' αὖ καὶ ἀνδρα πονηρόν.

* Etiam
mus mo-
rderit
virum im-
probum.

Sed libentiùs ad beniuolas & amicas animas deuenio, in quibus te auctore dehinc censeo Illustrem Gondosaluum Pontium, Neapolitani Proregis nepotem: cui quid nisi gratias agam pro adfectu? addo etiam redamare me iure, etsi ignotum. quomodo enim non, qui tam benignè prouocat? De Mureto summa mea opinio est, & erit: & felices vos sanè illo doctore. Patria nostra porrò turbat: nec scio quando nobis adfulgebit tranquillitatis ille sol. Itaque nos etiam sæpè frangimur: nisi quòd conatus solari me meosque Belgas sum nupero De Constantiâ scripto. quod scire equidem velim, quâ faciat ad Italorum tenebram saluam. Vale mi Winceli. iam enim interpellor, imò auocor. Non. April. ∞. IO. LXXXIV.

EPISTOLA LXXXI. Rhotomagus.

VICTORI meo S. dico.

QUOD deficientibus aspersa frigida, hoc mihi vestræ litteræ. Releuant recreantque labentem me, & virium adspirant nouam auram. Hem, amor quid potes! tu honestè, tu verè, & qui semel in puro amicitiae solo egisti radices. Intemperies mea adhuc me tenet. ita enim veriùs appellitare videor posse, quàm morbum. Cetera valeo: calor tantum molestus in hepate, mesenterio, & pænè dixerim venenatis in eo venis. Eæ sunt, eæ venulæ, quæ pugnam mihi cum stomacho mouent: quæ calorem eius succumque ad se trahunt, malâ vi aut fraude. Caputne alterum de Melancholiâ Rondeletij tui legisti? is purus putus

putus meus morbus. Myrchialem Arabes, nisi fallor, appellant. Pugno sanè cum eo strenuè; & abiecisse sæpè videor, sed vt Antæus quispiam, virescit & resurgit. Frigidis iuuari imprimè videor: sed crebra & continens eorum vsio, scis quàm non ventriculi ex vsu. Hic nodus. habes ei cuneum? an tu quoque cum veteris Scholæ medicis obhæres? Dico, veteris. nam isti noui à Paracelso, auxilium pollicentur ab Vitrioli aceto. Frigerare id aiunt, penetrare, aperire; & simul robur addere visceribus & membris. Et sanè (iram & vocem comprime) iam vtor, successu non infelici. De exitu videbo: si iuuare ita porrò pergit, ego inuentorem hunc deum. Phlebotomiâ nuper etiam vsus eram, & iuuit valdè. sed quid dicam? Vt ille in Ætnâ ignis interualla sua habet, & cùm defæuissè creditur, redit: ita meus iste. Quem nisi breui tollo, me tollet. Quid refert? generosa & Herculeæ hæc ad cælum via est, per æstum & per ignem. Ego, mi Victor, iam diu paratus ad hoc iter: nec cum alio adfectu minor mihi pugna, quàm cum metu mortis. Vitam habeo, velut hospitem. si manet, non eiicio: si abit, non teneo, nec penulam scindo. De Modio, grata mihi narratio. Faueo & faui iam dudum illi ingenio: nec (cùm à paucis vobis abij) in Belgio habeo, cui factum velim magis. Placent mores & indoles, & (constet sibi tantùm, nec transuersum eum abripiat aliquis Lacon) fructus, scio, dabit studiorum. Sed cur ad me non scripsit? cur ne salutem quidem adscripsit? Peccatum largum; siue illius qui dicere omisit, siue tuum qui scribere. De Lacone quid? trepidas in aduentum eius & palles? Sta tantùm: spondeo tibi, fugit. Nihil eo homine * *κεγκοδειλότερον*. Scelera hoc faciunt, & occultum illud in pectore flagellum: quod commouet, quisquis eum constantiùs aspexit. De Apuleio & Pintiano, curæ habebo, imò iam habui: & indica si quis alius tibi à viuo mortuoque me vsus. Doufa in Angliam abiit legatus. Mihi, si vires paullò magis firmæ, (nam atrophia quædam coniuncta cum hoc languore) decretum Vbios excurrere, priuatæ meæ rei causâ: & illinc Eburones, ad acidos fontes. Mira iis vis dicitur & propria in hunc morbum. Videbo. & pro valetudine omnia faciâ, pro vitâ haud multum. Mori enim mihi non graue, graue tabère istud & languere. Tu salue, cum tuâ. Fratri tuo, si iam adest, amicissimam salutem: quem tuâ,

* *Crocodilo
similis.*

tuâ, & magis morum eius causâ, seriò amo. Rubicarium nostrum valere audio, sed calere totum in rebus. Dea Lua cum adiuuet, & nexibus illis malarum litium exsoluat, quibus implicatur. Valdè eum saluta, & iube (ita loquor) amantem me amet. In Batauis, xi. Kalend. Sextil. ∞. Id. LXXXV.

EPISTOLA LXXXII.

Lutetiam.

FRANCISCO RAPHELENGIO FILIO S. dico.

GRATAS expectatasque nobis fuisse tuas litteras, nihil opus est scribam. scio te id scire. etiam adfectum tuum amauimus, qui & in epistolâ se ostendit, & in carmine quod adiunxisti. Tu verò & in amore nostri perge, & in virtute ac modestiâ multò magis: sine quibus caue censeas, non dicam famam ullam tibi esse posse, sed vitam. Litterulæ enim, & aliæ elegantiae siue cultus ingeniorum, vacuæ ab istis, sordes sunt & deliramenta mera. Modestia est, quæ ad cognitionem nostri nos ducit: hæc ad virtutem & ad Deum, in quo omnis felicitas. De professoribus quod distinctè scripsisti, gratum. Ego audiendi tibi Genebrardi auctor sum in Hebræis, in Græcis Helix aut Gullonij, (nam magnus ille Auratus lectionem, ut audio, iam desuit:) ut res suadebit, aut scriptor aliquis quem legent. Philosophiam ante omnia non deseres: cuius fructus demum gustabis in progressu. At nunc obdura. Sed de litterariâ tuâ sarcinâ, quid? peritne? insignem* *μετεωρίαν* tuam: quam vide seriò emendes. etiamne in eadem sorte meæ litteræ? Nam memini dare me tibi ad Memmium, & Pinæum, & Faucerium. cur non scribis, ut saltem iterum scribam? Nam silentium meum trahi alioqui possit in culpam. Agellium (quandocumque difficilis ille partus lucem videbit) fac habeamus: & si quid aliud prodibit, quo scias nos capi. Scribe de P. Fabri ad Regulas iuris, an prodierit; aut potius mitte. quod facile tibi per Somnium. Contagionem pestiferam valere istic audio: tu quantum in te est vita, & segrega à turbâ. Abstine à multiplici omni cursu, discursu: donec hiems & genu telum infregerint malæ diuæ. Valetudo mea nondum ex voto, melior tamen: sed ita, ut nec corpus nec

* *neglegentiam.*

mens mihi satis firma. non certè ad labores. Itaque studia nostra cessant. non tua spero : quæ nisi auidè, imò calidè prosequaris in hoc flore æui, frustra postea quæres fructum. Hæc monita nostra tuâ sponte seruabis, confido : nequid tamen ea laxent alij, nonnullus mihi est metus. Quos vita, per Deum immortalem : & mala illa, soluta, & petulca ingenia, fuge supra ipsam pestem. Non enim hæc magis corrumpendo corpori est, quàm illi animo : cui per subdolas blanditias instillant & adfigunt venena. Euripidæum illud cogita,

* Labor
gloria ge-
nitor.

——— * πόνος Ὀκλείας πατήρ.

Auus tuus & auia valent. tibi volunt semperque volent, si voles ipse. Salue & vale. Vxor mea te resalutat. Lugduni Bataurum Prid. Kalend. Decemb. ∞. IO. LXXXIV.

* Verba
alata.

Ecce tibi ad Busbequium librum & epistolam. si ita Porreto visum fuerit, tu illi meo nomine dabis. Sed vide ut tales viros conuenias honestè & modestè. Hoc ætatem tuam, hoc institutionem decet. Inter loquendum (moneo enim nunc, quia fortasse non alius tibi monitor) caue tua verba præcipites, ne sint cum Homero * ἔπεα πτερόεντα. vitium tuum nosti : quod nunc aut nunquam corrige, & effer sermones tuos, clarè, articulatè, distinctè. Sed heus tu. de sumptibus itinerarijs tuis quid audio? valdè vos quidem largi. non conueniebat. An tempora hæc nescitis angusta, arcta? Sed in posterum attentiores futurum te confido. Vale. III. Kalend. Decemb. ∞. IO. LXXXIV.

EPISTOLA LXXXIII.

Lutetiam.

PAVLO MELISSO S. D.

EPISTOLAM tuam, mi Melisse, quæ non anem? indicem constantiæ tuæ in amore. & magis carmen, quod de morbo meo scriptum cum ingenio & adfectu. Gratiam habeo, & debeo. Sed te quis Deus, quæ Dea è Germaniâ tuâ mediâ tra-duxit subitò in Gallos! Amor nisi fallor, non ille à Cipride, sed hic à Phœbo, discendi, videndi, & doctos cognoscendi. Quorum omnium fores & pectora, non dubito, quin pate-scent tibi. Nos etiam in morbo : contra quem animo magis, quàm corpore pugno.

* Νέστος

* Νόσος δ' ἀνάγκη τὰς θεηλάτας φέρειν,

* Morbos
necessum
ferre cali-
tates datos.

ait Sophocles. In I. Guilielmij morte valdè indolui. De vultu aut facie non eum noueram : optimè de animo. nec censeo melius aut rectius ingenium fuisse hoc quo. Sed Deo ita visum, optimos quosque traducere ad optimam illam vitam. ad quã in tot turbis & molestijs nos quoque adspiramus, & te saluere iubemus, optime poëtarum. Lugd. Bat. Kal. Decemb. ∞. Id. LXXXIV.

EPISTOLA LXXXIV. *Ultraiectum.*

THEODORO CANTERO V. N.

DIV & sæpè ad te scripturio, mi Cantere: tardauit morbus, qui aliquoties minatus discedere, non discedit. Redit enim per interualla, & cum seriò surrexisse me censeo, prosternit. Tamen nunc iterum meliusculè est, & omnino aut mensis huius genitalis aura me reficiet, aut nulla. Ad vos cogitavi sæpiùs. (inuitabat, præter amorem vestrum, aër) sed absterret via longior, imbecillitas, finitimi etiam nunc terrores. addere audeo, & conuiuia vestra: quæ lenta nimis apud vos & lauta. Librum II. Electorum nuper demum tibi per Vulcanium misi. credo accepisti. Cetera cessamus: & satis abundè habeo, si omni curâ corpusculum hoc sustento. Labores certè nec ingenij quidem fero aut subeo, sine manifestâ noxâ. Ferenda ista: donec aliter visum magno illi & benigno Deo, qui te mi Cantere seruet, & me (si ita expedit) aliquando firmet. Vale. Lugduni Bataur. Non. April. ∞. Id. LXXXV.

EPISTOLA LXXXV. *Lutetiam.*

RENATO PINCAEO *Senatori regio S. D.*

QVAE hæc tam obuia humanitas tua est, Vir clarissime? quod vltro appetendum mihi fuit, ipse defers vltro, amicitiam & coniunctionem tuam: quibus, moriar, si quidquã mihi gratius accidere potest à talibus viris. Splendor, fama, opes haud altè me tangunt: iuuant & penetrant hæc iudicia, quæ proficisci scio à viris, mystis Virtutis & Doctrinæ. Quarum candidatum me non nego: sed hoc tantum. & vereor vt purpuram seriò vm-

*Honesti

quam induam tanti honoris. At vos ita benigni, ut non rem tantum ametis, sed umbram etiam & speciem, omnesque in quorum animis effulget aliqua * *τὴ καλὴ* imago. Itaque mi Pincæ (amicè & familiariter iam nunc te compello) amorem meum vicissim seriò tibi offero: spondeoque futurum, prius ut à me excidam, quàm ut ex animo meo illi, qui tam proclives ad me amandum. Amplissimo quidem Brissonio, & Regij concilij & cœtus nostri Præsidi, publicè deuinctum diu me scio; priuatim nunc, hanc amicâ salutatione. quam meo nomine illi reddes, cumulatam adfectus tui aurâ. Vale vir Clarissime, & litterarum hoc iter si crebrò teris, gratum mihi: qui numquam vincar in officij aut fidi amoris cursu. Lugduni Bataur. ix. Kalend. Octob.

EPISTOLA LXXXVI. *Brugas.*

SALVTEM AMICISSIMAM IANO LERNUTIO.

Tu certè, mi Lernuti, in amore iuxta & in litteris prolixus. Nam Victor noster quàm breuiculus! In hac raritate nuntiorum, difficultate temporum, tribusne verbis ad Lipsium? Ita fecit. pro more suo, imò naturâ: quam quia nosco, ignosco. At effusionem tuam amo & amplector: cum quâ iure pariabo. Valetudo nostra ne nunc quidem ex voto. Mensis Maius iuuisse aliquid & vegetasse visus, sed ut in floribus quoque, vigore fluido & haud diuturno. Anceps enim hæc sanitas, mi Lernuti, anceps. Hodie stare me putem? cras relabor. vires recepisse? amitto: & quod medici mecum mirentur, cæcis nec liquentibus caussis. Calores saltem viscerum sentio & nescio quos edaces æstus. Quid me aliosque fallam? tabes ea est, nisi erro, & certâ sed lentâ viâ eo ad mortem. Nec ingemisce. Deo ita visum: cui nos tam libenter, tam fortiter paremus, ut manum non verterim, hoc fiat an illud. Ennianum istud verè proclamo:

Viua an moriar, nulla in me est metus.

Cur aliter adficiar? Æquissima hæc naturæ lex est, quæ pariter ligat omnes. Carnifex illud Fatum te meque expectat: & alium alio tempore duci iubet magnus ille Imperator. Ecce tibi plebeium aliquem tam constantem, ut lictorem suum sequatur, &

manum

manum vltro expositat percussoris : aliena ab eruditis vis ea sit? Non à me : nec præibo ad mollitiem hanc exemplo. Vt fera a-
uis, apertâ caueâ, non eiicitur, sed euolat: sic ego libens in aper-
tum illum purumque campum. At enim iuuenis. Fateor, sed
vitæ huius tam satur, quam Priamus aliquis aut Nestor. Quo-
usque enim eadem? edere, bibere, legere, scribere: & adde mi-
serias, quas largiter suppeditat hoc æuum. Sed mitto hæc so-
pha: ad mattya venio tuarum litterarum. Electa nostra Secun-
da probari tibi ais vnicè. Gaudeo. eoque magis, quòd seriò ve-
rebar ne parùm ad Genium priorum scriptorum meorum is fe-
tus. In morbo quippe conceptus & editus, quid mirum si refe-
rat aliquid triste & morbidum, & tabeat ipse à spiritu hoc ta-
bente? Quod si aliter; præter spem meam est, non præter vo-
tum. Epigrammata tua in impurum illum valdè pura. Cur plu-
ra eius generis non mittis, reficiendi saltem mei? Pascor enim
libens hâc ambrosiâ: quam per altum istud otium vbertim ne-
cessum tibi est gigni. Sed illa aspis etiâne Audomari? Æter-
nùm velim, necubi propinquior halitu suo vos afflet. Agellius
autem eius tam ambitiosè promissus, vbi est? Stephanicum
enim vidimus, & in eo scommata ac tela non obscure in istum.
O improbum pariter & infelicem! Ubique vapulat, & corpus
eius tot cicatricibus infamiæ iam occalluit, vt plagæ nouæ non
sit locus. Et tu tamen hoc cadauer petis? me inuito: qui mu-
cronem hunc acutissimi ingenij feruari & dirigi velim in dig-
norem hostem. Hic quidem calcandus est, non feriendus: &
demittat atque abiiciat se necessum est, quisquis eum tangat. De
Modio, gratissima. vos monete, firmate, & comitate vestrà re-
tinete, quæso, in hâc meliore viâ. Fax aliqua Belgis aliquando ab
ingenio illo. Rubicasiû nostrum amo, & in pectore gero. Liti-
gâtne etiam & tricatur? an Grudios nostros potius abiit, sedem
illam Musarû olim & Gratiarum? Quæ breui assurget, nisi fal-
lor, & virorem & calorẽ iterùm ducet ab hoc Zephyro pacis. Ibi
enim certè iam lucefcit: si verû quidem est de Machliniâ, quam
deditam nos audiebamus. Critica nostra en tibi. quibus* versi-
culos de meliore venâ, Deo duce, audacter inferuimus, numero
ccc. vtinâ comite Fortunâ! Spero. Vxori etiam Cilicis illius ali-
quid concedemus: nec de fide ambigimus, tantùm de suc-
cessu.

* De aureis
transmissis
anigma est.

cessu. Di viales adeste, di præstites, di tutelares. En epistolam, an querelam? meri enim in eâ morbi & mortes, quæ non ingrata tamen tibi, siquid in Lipsio gratum habuisti, præter corticem hunc externum. Ille enim abiicitur. at Lipsius vester nullus moritur: eumque præire scitote, non perire. Longum mihi saluate, tu, vxor, liberi. Lugd. in Bat. Kalend. Sextilib.

EPISTOLA LXXXVII. *Lutetiam.*

ERRICO MEMMIO V. A. S. D.

ANIMVM sæpè corpori imperare, vir Amplissime, non vanè dictum: ego testis. Ecce enim cùm Iani Guilielmij epistola ad me venisset, amoris & iudicij tui de me index; etsi languebam ex acri & difficili morbo (nam hepar mihi laborat ex inflammatione & infarctu) tamen animum secuta hæc manus est, & per adfectum potui, quod vix per vires. Scribo igitur; & gratias seriò tibi ago pro amico isto in me animo, in eoque vt perseueres, si necessum est, rogo. Etsi cur necessum? quem vltro amandum delegisti, non spernes, vt opinor, cupientem iam, imò ambientem. Vtar enim isto verbo, & ambio reuera amicitiam talium virorum & gratiam, quos velut sidera quædam huius æui habeo, & à quibus lucem conciliare me posse scio pallenti meæ famæ. Quam vulgarem, & à vulgo, nihil moror: bonam, & à bonis, numquam contemnam. Vale Amplis. Domine, & à valente me litteras pleniores expecta, & vt sic dicā, magis robustas. Lugduni Batavor. iv. Kal. Octob. ∞. Io. LXXXIV.

EPISTOLA LXXXVIII. *In Holsatiam.*

HENRICO RANZOVIO, *Viro illustri, Vicario
Regis Danię, Salutem mitto.*

LEVEM significationem animi & iudicij tui, Vir illustris, pro beneficio habuerim: quid censes hoc testimonium & litteras, tam amicè ad me, tam honestè de me scriptas?

Omnes mortales sese laudari expetunt,
ait poëta vetus: nō valdè tamen ego, nisi à laudatis. Inter eos autem, quis ante Ranzouium mihi sit? Genus tuum intueor? nobilissi-

bilissimus es. Famam? clarissimus. Virtutem & doctrinam? vtrâque maximus. nec facile quem his iunctim rebus prætulerim tibi, reperiam in Europâ. Itaque beasti me hoc tuo iudicio, beasti. & iam demum Constantia nostra mihi placet, cum illa vobis. Incitor ad scribenda talia: quæ apud rectas istas mentes sint recta. Tribuni illi, quos indicas, me absterreant? nihil. iactent se apud suam plebem: mihi adfatim satisfacitur, si eques hic plaudat & Senatus. Vt eadem purpura homines delectat & ad gaudium prouocat, tauros offendit & irritat ad pugnam: sic eadem veritas aut virtus intellegentes capit, lædit improbos & imperitos. Itaque scribere hæc talia (quidquid incurrant) nihil tardor. & vt Luna, quod luminis à Sole accepit, infero huic mundo refundit: sic libens ego dona, quæ à magno illo Deo. Qui te, Vir illustris, reip. & bonis seruet: & mihi hunc animum tuum, quem tam amanter defers. Vale. Lugduni Bataurorum Idib. Februar. ∞. IO. LXXXV.

EPISTOLA LXXXIX.

*Delfos.*PAVLO BVGIO V. *Amplifs.* S. D.

CVRATOREM te (ita iam nunc intellego) huic Scholæ datum, Vir Amplissime, iure tibi, & magis nobis gratulamur. Tibi honorem aliquem: nobis grande beneficium, quod ab hac electione meritò speramus. Speramus? imò iam tenemus. ea voluntas tua est in iuuandis optimis studiis, ea facultas. Illa clara; qui omnia pro nobis egeris, laboraueris, re priusquam titulo Curator. ista etiam non obscura; qui magnus es inter magnos. Sedes in hac publicâ, vt sic dicam, naui, non inter remiges aut nauales socios, sed inter eos qui ad gubernacula & ad ipsum clauum. Vis igitur, & potes: & ideò adfirmatio mihi non iniusta, de adfectu optimo & simul effectui. Sed sub initia tuæ Curæ, ingerâ tibi maximè curas duas; de Collegio & Philosophiâ. Diu nimis dilata vtrâque res, cum nostro, imò cum patriæ damno. Collegiū inquam ante omnia instituendum est, in quo ali iuuentus aliqua possit: certo numero, disciplinâ, lege. Domus ijs vna sit, vna mensa, vnum caput: lectiones variæ, pro capto cuiusq;, & pro iudicio Præfecti. cui hîc & alibi districtè parebunt.

rebunt. Numerum esse quàm maximum velim: certè non infra tricenos aut quadragenos. Sumptus in eam rem aliqui faciendi, fateor, sed exigui pro fructu. Hoc seminarium lectissimorum hominum erit: hæc seges eorum, qui ad Ecclesiam, ad remp. ad-mouendi. Nec alios legi quàm ex ipsâ patriâ velim, qui in eâ, pro eâ, & ab eâ alentur. Cur enim lac maternum hoc germanæ soboli præreptum, indulgeatur & immulgeatur exteris? ne facite: & sumptus cùm à vobis, ad vos etiam fructus redundant. Cetera quæ ad legem & disciplinam, tunc distinctè superædificabo & addam, cùm positum hoc fundamentum. Quod si Ordinibus de Collegio ægrè aut tardè persuademus, (tempora video & impensas:) age, inite saltem hanc viam alteram quæ impendij minus habeat, compendij non minus. Pro Collegio, substitute Mensam communem. Ita suadeo, ad Germanorum aliquot Principum exemplum. qui in Academiis (vtamur voce tritâ) subsidium hoc subtiliter & vtiliter inueniêre paupertinæ iuventuti. Domum aliquam à se præbent, instruunt: nec eam nimis laxam. In hac Oeconomum cum familiâ collocant; cui cura nulla præter eorum, quæ ad victum. Conueniunt cum eo certis legibus: & ferè istis. Domum hanc, tibi & familiæ, habeto. frumenti annui tantum numerum, ad panem: tantum, ad zythum siue ad potum. Iuvenes cottidie ad mensam recipies quadragenos, quinquagenos. pro obsonio viritim quid pendent? Et ferè in septimanas conuenit, de pretio aliquo minuto: idque vnum onus (excipio quòd cubiculum sibi quisque parat) incumbit iuventuti. Singuli inquam pro obsonio obligantur, cetera liberi & immunes. Sed id quoque leges suas accipit, quantum & quale ab Oeconomo detur. Iã Rectoris & Professorum illa cura est, qui ad hanc Mensam admittantur, qui admissi reiciantur: & quater anno recensetur & examen eorum, qui beneficio Principali digni siue indigni. Submouentur, retinentur, subrogantur, vt censoribus illis visum. Conuiuolum iisdem tunc, pro labore. Mihi crede, non alia res sumptum minùs grandem habet, fructum magis certum. Nam in ordinariis illis collegiis, scimus quàm multa ambitu peccentur, admittendo, reiciendo: scimus quàm verba ferè sint, præclaræ illæ de disciplinâ leges. Nescio enim quomodo, assidua conuiçtio illa & con-

tuber-

tubernium, non ex usu iuventutis : qui, utcumque arceas aut se-
pares, sermones communicant, consilia, vitia, sordes. Non id
peccati in meâ Domo, in quâ, præter mensam, nil commune.
Nec aliud ea est, quàm velut publicû Diuersorium : sed parcum,
sed honestum. Cogitabis : & cùm voles, colloquemur. Iam de
Philosophiâ, quàm turpe ! Ceteras hîc minores, & velut ancillas
artes, coli & colere : negligi illam dominam & reginam ? locum
ei non esse in proprio suo loco ? Quò enim aliter hæc omnis Aca-
demiæ institutio, quàm ad Prudentiam Sapientiamque in-
primis spectat ? Atqui ad eas Philosophia ducit : quam tu, Vir
sapientissime, induce. Barbaries te terret, & spinosa illa via-
rum ? Pelle illam, has purga : quas patres nostri malis tribulis,
malis scrupis, impleuêre, per prauum acumen. Ipsam illam legi-
timam Diuam reuocari à te volo : non hanc squallidam & per-
sonatam. Nam Scholarum hunc, ante annos trecentos aut qua-
dringentos, usum siue abusum cur teneas ? Sperne. & reduc om-
nia ad veterem veramque formam : cui, præter fructum, maior
sanè dignitas & venustas. Quis enim amcenior adolescens ad il-
la tam inamœna veniat ? fugiunt imò, cùm aduenêre : & imbi-
bere non iniuriâ spernunt tætrum illud absynthium doctrina-
rum. Nos Aristotelem reducimus : sed ipsum &, si me audis,
non solum. Ipsum dico. quia obscuri illi in eum & aculeati Com-
mentarij, cui rei ? Detorquent rectissima ingenia, & in acumi-
num flexuosos labyrinthos abducunt, à vero Philosophiæ fine.
Ipsam legisse, & intellexisse, satis sit : & maximè in ijs libris,
quos hi minimè legunt. Logica illa ætatem eos occupant : con-
cepta ab Aristotele fortasse, numquam ita scripta. Politica quis
tangit ? quis De animalibus ? aliaque diuina, ob quæ mirati il-
lum nos & prisci sumus ? Nam Ethica ipsa, leuiter libant & velut
in transcurso. Scilicet hoc iam diu moribus his obtinuit, ut nulla
pars minùs ad Philosophiam facere censeatur, quàm quæ ad mo-
res. Atqui ea præcipua erat, vel veriùs sola. Iam, nec solum, ad-
didi : & bono iure. Cur enim vni Aristoteli locus in hoc procin-
ctu sit ? Ille signifer quidem aut Imperator, si volunt : commi-
litent tamen alij, & in vnâ legione non vnus saltem Centurio
aut Tribunus. Plato aliquod agmen mihi ducat, aliquod Epi-
ctetus, Plutarchus, Seneca : & in opinionum nonnullâ varietate,

omnes tamen pro Sapientiâ & sub eâ pugnent. In Ciuili & Morali eius parte, an ille à Lycæo indignetur Platonem sibi apponi? fortasse nec præponi. ita diuinitus libri illi de Rep. & Legibus magnâ ex parte concepti sunt & conscripti. An Senecam sæpè & Plutarchum? Idemque de Physicis censeam: ad quæ & Senecæ Quæstiones Naturales, & Lucretij etiam liber sextus, aliquod, me arbitro, adferant momentum. Nec enim vel poëtas expunxerim ex hoc maniplo: & cum fructu hæc talia publicitus legi censeam in Scholis. Sed plura item & distinctè magis huius rei, coràm. Illud mihi non monendus es, sed rogandus, ne te aliorum trahant iudicia quorundam. Nouam viam noui homines ineunt: & explosâ illâ sectâ veteri, sapientiæ frugem quærunt in agellis Rami, aut Philippi. Quid dicam? neutrum culpo. vterque doctus, sedulus, industrius: sed valdè erro, si errorem hunc errare nos voluerunt ipsi. Compendia perueniendi conscripserunt: an vetuerunt adire loca & templa ipsa? Atque isti ita eos complectuntur; vt non viam illos, sed metam censeant: nec per eos ad veteres transitum faciant, sed in his subsistant. De Philippo, vt vir fuit, aliam ei mentem fuisse planè scio: de Ramo, spero. Quod si alteruter hoc adfectauit: si ipse solium illud Sapientiæ insidère, priscis eiectis: ne ille apud sapientes omnes valdè insipiens. & quem isti ipsi tyrunculi Principatu mox deiciant, qui per prauam seditionem elegère. Puerorum enim ista (dicam liberè) illudia, & Saturnalia dierum aliquot regna. Nec tamen eos sperno aut refuto prorsus (scio, & fateor, multa in his breuitate & ordine bona:) manère tamen intra fortunam suam iubeo, contentos parietibus & auditionibus priuatis. Puluerem scholasticum & aërem adfectant? non ferent: obruentur siculis & pugionibus istorum, qui prodeunt à Veteribus illis castris. Iuuentus nostra à me hoc audiat: Numquam ille magnus erit, cui Ramus est magnus. Pergebam in hac scriptio- ne: (vides quàm benigna materia:) reuocant me non meæ occupationes, sed tuæ. Eas aspicio: & in ambulatiunculam nostram vnâ, aut cænulam potius, hæc conferam, quàm vt manum tibi & mentem impleam epistolâ tam longâ. Quod initio dixi, repeto: gratulari me, & optare vt curæ has curas habere possis, non rogare. Cur enim rogem? scio te iuxtâ ac me velle:

nec penes te vniquam culpam futuram non impetrati huius aut non effecti. Deus illis, in quorum manu res est, tuam mentem det, tibi seruet. Vale Amplissime & amicissime vir. Lugduni Batauorum, IV. Idus Iulias. ∞. IO. LXXXIII.

EPISTOLA XC. *Ultraiectum.*

FLORENTIO THINNIO *Syndico reipub. eius.*

SILVI aliquamdiu Vir amicissime: sed (dicam veram causam) fiducia solâ amoris. Oblivio tui fuerit? absit. hæres mihi tu & humanitas tua in medullis. Neglegentia mea? nec illa. quia alibi focors, numquam in hac parte quæ ad amicos. Amor, inquam, fuit, firmus inter nos amor: & ab eo fiducia, quia tam certus eram non irasci te posse Lipsio, quàm non amare. Et tamen siquid hîc quoque culpæ, morbus excuset: sub cuius umbrone sæpe nunc in his talibus latito & me defendo. Nam etiam nunc apud me ille hospes, lentus, deses, certus non abire. Vitrioli acetum à te nuper accepi, siquid acria eum fortasse fugarent: & vtor. Nam nec Heurnius noster improbat, medicus mihi in omni hoc morbo fidus, peritus, & (quæ laus ei propria) cautus. Refrigerat sanè aperitque insigniter: sed nocet exsiccando. Itaque nondum plenè iuvat. A Pollione nostro ante biduum ad me litteræ. Omnia, quæ volumus. Aureliani sanus agit: Furnerio innotuit: pecuniam accepit. Consulit super abitu, aut mansione. Illum ego suadeam, ut rem video & natas in regione eâ desubitò turbas. Et Basilcam (antèa mihi scriptum) cur non emigret? placet locus, incolæ, mores. Atque adeò si nulla vis alia aut metus expellat, suadeam Germaniæ tamen adspectum. Vtile enim & è re peregrinantium, qui Galliam infederint, in illam transilire: ut siquid ex gente istâ adhæserit exsultans, diluant siue temperent Germanâ gravitate. Quærit & de Titulo, Vbi? Ego, dum rem adferat, Aureliani an Biturigis, non discernam. Et illam adferet, aut valdè me fallent femina, quæ hîc iecerat firmioris doctrinæ. De rep. non illa mea cura. Tamen excusso Palinuro nostro valdè fluctuatur hæc navis, nec Æneam aliquem promptum video, qui succedat ad clauum.

clauum. Varij inter Ordines sensus : benè, si non dissensus. Deus videbit : ad quem confugio. quia, vt scitè Plinius, *tunc votorum precipuus locus est, cùm spei nullus est.* Quæ ipsa vota mihi interposita pro tuâ meaqué (si ita expedit) salute. Vale. Lugduni Batavorum, a. d. xii. Kal. Iulias. ∞. Id. LXXXV.

EPISTOLA XCI.

CAROLO CLVSIO V. C.

Mi Clusi, & litteras tuas accepi, & cum iis thesaurum (ex animo sic appello) hortensem. Cariores mihi bulbi illi Tuliparum selectarum, quos ad me mittis, quàm si globulos totidem ex auro vel argento. Vulgus non credat? ego de meo animo & ex animo loquor. Grandes tibi gratias habeo : & cùm habeo, debeo : ac debebo semper. Infortunium quod in pede tibi euēnit, mihi dolet. sed quid? tu hanc sortem, ego aliam : & quemque clade aliquâ internâ siue externâ afficit Homerica illa Ate. Dea tristis, amara, perambulat hunc orbem, nescio quomodo magis celeri pede, quàm candidæ Litæ. At tu quiescis, & id luges. Utinam nobis domi illa desidia! Sed (en tempora, mi Clusi, imminent) iactamur & pellimur ad nescio quæ terrarum. Nam hîc palàm discidia. Tamen sermo etiam aliquis de Irene : sed vereor, vt sermo. Te vocaui nuper : nunc reuoco, cùm video instabilem statum. Nos in studiis agimus, & promouemus haud multum inter tot turbas : tamen his diebus feriatis nescio quid in Senecam adnotauimus Tragicum. quę mitto, si te fortè delectat ille poëta. Paramus Politica & grandiora quędam; sed quid mihi aut tibi spondeam, per hæc tempora & valetudinem hanc incertam? Hoc vnum. amare me virtutem, doctrinam, & amaturum semper : eosque qui eâ præditi. te, mi Clusi, inter primos. Vale. Lugd. Bat. vii. Kal. Nouemb.

EPISTOLA XCII.

Preslauiam.

ANDREAE DVVDITHIO V. N.

Cæs. Consiliario S. D.

In ruborem me das hâc humanitate tuâ, Vir illustris. Scribis vltro, compellas vltro : & promiss atque offers ea, quæ improbæ

probæ pænè mentis sit à tali viro sperasse. Ego enim te noui, Dudithi, & quamquam inter nos multæ terræ, multi montes: tamen etiam huc penetrauit se dudum fama nominis tui & virtutis. Boni omnes ita me probent amentque, vt iam pridem ego te, etsi tacito dumtaxat quodam sensu. Quæ enim mihi occasio aperiendi? ad quam præiuisse nunc te, & velut strauisse hoc iter beniuolentiæ & amoris, sanè gaudeo. In quo sedulò & cum fide decurrendo, numquam erit vt vincar. Libellos nostros & Constantiam laudas. mentiar, nisi id mihi gratum: non quia laudes me capiant nimis aut titillent, sed quia testimonia talium viro- rum. Itaque addis ad reliqua calcar. quo egere nos interdum fateor, ob iudicia siue calumnias quorundam. Nam valetudo mea nunc (propitio Deo dixerim) nihil impedit: & querela illa, quam Constantiæ subtexui, scripta in morbo meo ante aliquot annos. De Amphitheatro librum edidimus: quem mitto ad te non vt munus, sed nouæ amicitiae velut arram. Superfunt Saturnalium aliquot libri: qui digesti, imò perfecti, nisi quòd aliquam exspectant iudicij limam. Quam haut facile adhibeo, partim negotiis districtus, partim his bellis: contra quæ etsi stamus erecti, tamen auocant sæpè hunc animum à talibus cogitationibus, & in se intendunt. Remedium tu amicè offers (scio enim quod domicilium, & apud quem, designes: & exosculor adfectum. Sed multa mihi nunc impedimento. familia, vxor, (nulli tamen liberi) parui è sorore nepotes, quibus tutor ego, illâ nuper mortuâ, imò velut pater. Sed nec corpus mihi nimis firmum ad longum iter: etsi integra adhuc & viridis ætas. Itaque non decretum mihi commouere ex hac patriâ, nisi fluctu aliquo maiore expellar: quod non semel nobis timendum videtur, in hâc tam diuturnâ tempestate. Alioqui beniuolè me habent Bataui, & stipendio sanè honesto. Nicasium Ellebodium ab ad- spectu numquam noui, optimè à nomine: iam tunc cùm Romæ apud Cardin. Granuellanum agerem, paucis mensibus post eius discessum. Nam ipse tunc Patauij: & scio me aliquando ad eum scripsisse, Cardinalis nomine & iussu. Scire velim viuâtne, & ec- quid agat. Idem de Michaële Bruto: quem ex Epistolis editis video tibi amicum, itemque ex Præfatione eâ, quæ in iudicio tuo de Cometis. quem libellum iam olim auidè legi & cum

fructu. De ** Mathematico scripseram olim ad Ortelium, sed nescio reuera sitne futurus ad saluam vestram & gustum. Mathematicus enim merus est, sine aliâ arte, imò pænè linguâ: denique ex genere, qui *μηχανιστοί* potiùs quàm *θεωρητικοί*. Adde quòd ægrè nunc auellatur ab his locis, in quibus arti eius honos & vsus. Siquid de altero eruam, non grauabor indicare. Donellus Iurisc. amicè te resalutat: quem Norici abstrahere conati à nobis ad Altorfianam Academiam, frustrà. Manet enim mansurusque est, quamdiu hæc schola. Valdè & tibi se insinuat noster Doufa: itemque Plantinus, qui apud nos nunc agit, & casu cùm has scriberem interuenit. Vale Amplissime & nobilissime Domine. Lugduni Batav. ∞. IO. LXXXIV. Saluto ex animo D. Monauium, si est istic.

EPISTOLA XCIII. *Middelburgum.*

IANO GRVTERO S. D.

IMPEDITVM in Galliam iter tuum molestè fero. & hoc tamen malo, quàm vt cùm perueneris, periculum tibi aut fuga. Quamquam rumores illi magis grandes fortasse, quàm graues. Sanè qui modestiores illinc veniunt, omnia magis placida nuntiant, nec de bello etiam nunc aperto. Suspectam tamen pacem esse fateor: sed quando non in illâ gente? utique hoc statu: quo de religione illud discidium malè sartum malè coit. Consilium tamen à me si quæris: ego censeam per Galliam transire te posse ad Germaniæ fines. Basileam vel Argentoratum dico: atque illic velut è speculâ prospicere quis in Galliâ ventus. Si Zephyri pacati: redire. si Austri aut Noti: hære apud crassio rem, sed & quietiorem gentem. Omnino consilium non est, dare te frustrà & cupidè in turbas. quarum si tibi amor: mane apud infelices Belgas. De Electis meis. si is, fer ad Brissonium vnà: si manes aut aliud iter capis, remitte. Nam vt per nuntium, non sunt tanti. atque ego tantùm munus illud velut conciliando tibi viro magno dederam, & aditu muniendo. Vale, & salue à me nondum saluo. Lugd. Bat. xiv. Kal. Maias. ∞. IO. LXXXV.

EPISTOLA XCIV.

*Antuerpiam.*ADOLPHO METKERCHO *Præsidi Flandriæ S. D.*

QUOD rariùs te appello, Vir amplissime, ab occupationibus
 tuis est, non à meis. Illis hoc largior : quas cùm in reip. cu-
 rà & patriæ nostræ salute defigas, non inscitus solùm sed impius
 sim, si temerè interpellem. Et verò quid magnopere ad te scri-
 bam, præter colere me & amare? neutrũ ambiguum, qui deberi
 hoc tibi à bonis omnibus scis & iam reddi. Effecit enim dudum
 (rarum in * πολιτικός) integritas tua & mira probitas, vt inui-
 diam odiumq; non minùs in aliis viceris, quàm auaritiam in te
 & ambitionem. Ad patriæ salutem consilia tua omnia dirigun-
 tur; ad tuam, ciuium vota. Sed hæc apud alios malo. Studia no-
 stra per has turbas non vigent, sed nec planè cessant. Aliquid De
 Pronunciatione linguæ Latinæ meditabamur, vt tu de Græcæ:
 sed exemplo magis eodem, quàm curâ fortasse aut successu. Te-
 nuis enim hæc materia : & quam vix impleam, nisi à suspicioni-
 bus & coniecturis. Nam auctoritatum nos hîc ferè inopes. Plan-
 tinus etiam ad Grammaticam concinnandam impellebat, quæ
 communis Belgio vniuerso esset. sperabat id enim Ordines de-
 creturos. Vix ego. nec si faciant tamen, valde ingenio aut Genio
 meo scriptio talis. Quamquam fateor vtilissimi instituti rem fo-
 re : nec magis peccari in iuuetute instituendâ, quàm hac Gram-
 maticarum varietate. Inter magistros factionum res est : &
 quisque hanc auillam præfert, quia posthabuit eam alter. Iam
 illi ipsi qui condunt, quid ? hoc vno reges. Mihi puero triplex
 olim Grammatica prælecta, in triplici migratione. Ad annum
 decimum tertium nugæ illæ tenuerunt; & adfirmo tibi ab anno
 octauo eadem me tenuisse, etsi non eodem modo. Quinque illi
 anni si in stilo & grauiorum rerum scientiâ positi fuissent, quis
 mihi fructus? Et hæc peccantur cottidie, non tã imperitiâ, quàm
 ambitu docentium & prauitate. Cui vos quoque, velut publico
 malo, mederi par sit : si tamen à grauioribus illis respiratis paul-
 lùm & ad mortem morbis. Quos Deus aliquando à miserâ hac
 Belgicâ auertat, & te Vir Amplissime nobis illique seruet. Vale.
 Lugd. Batav. III. Idus Nouemb. ∞. IO. LXXXII.

* Admini-
stris reip.

EPISTOLA XCV. *Lutetiam.*M. VALERIO COLLINO S. *multam precor.*

NON largiter solùm, mi Colline, sed, quæ maior laus, firmiter amas. Louanij cœpisti : comitatus te in Galliam adfectus etiam nunc non deserit, etsi in temporum & locorum grandi interuallo. Adde inter nos silentium : quod frigus inducere potuerit vel incitatissimo amor. At tuus nec intepuit quidem : & scintillas acres sparsas video, & colligo in epistolæ tuæ omni parte. Redamo, redamo ; & iure, pectus tam fidum, tam amicum. Locum sic satis honestum tibi illuc esse gratulor : nec, si me audis, muta. Ad patriam enim cur aspires ? Zephyri interdum aliqui melioris spei, fateor : sed turbant subito ex transuerso Noti. Cur autem iuuenilem hanc, ut sic dicam, nauim in feruidum illud fretum immittas ; cum statio tibi aliqua saltem, si non portus ? Obdura. credo aliquando, post tam diuturnas tenebras, miseris Belgis sol aliquis illucebit firmioris pacis. Nos quoque non mutamus : etsi exteri ianuam aperiant & inuitent. De pugnis, quas in improbos quosdam pro me pugnas, (ita scribis :) gratum, nec gratum. Ab adfectu gratum : re displicet & effectu. Quid enim litigio isto vincis ? non illos meliores facis : non me honestiorem, quem nihil maculant linguarum illæ fordes. Ita seriò sentio. laudari me, cum culpant tam illaudati. Non virus illud homuncionis ego noui ? inter cuius minimas culpas est liuor. Alia peccata sunt, quæ ipsum eosque perdiderunt & perdunt, qui adhærescunt. imò qui tangunt. Tu fuge igitur, non pugna. Cessisse hîc præstat, quàm incessisse : quia nec vincis quidem ac repellis sine maculâ tam maculosos. De Hospitalij Epistolis editis, valdè gratum. haueo inspicere : magis quàm illos ad Ciceronem Commentarios, famæ grandioris quàm rei. Quid refert ? emptores suos, imò & amatores reperient vana illa doctrinarum. Nos solida nihilominus amabimus, contra iudicium hoc vulgi ; & te vnâ, mi Colline, quâ diu tu me & virtutem. Vale. Lugd. Bat. Pridie Kal. Septemb. ∞. Id. LXXXV.

EPISTOLA XCVI.

IANO DOVSÆ *meo* S. *dico.*

LEGI ad vxorem litteras tuas, quâ de me erant. Bellum hominem & facetum! qui tam arguto schemate scribis ad me, & non scribis. Quid censes? excusatum iri te? Non debebas. præsertim cum nō alieni solūm multi huc cottidie, sed ipse à te tuus homo. Et tamen excuso. non tam arte istâ captus, quàm indutus à naturâ tuâ: quam cetera efficientissimam, cessare plerumque scio & fastidire in scribendo. Culpa ea in amicitia, fateor: sed cui non sua labes? Nec circumfusa illa Thetys eam in te eluerit suis undis: nedum vt ego me postulem minis. Taceo igitur, & patior. Emanatio vestra præter vulgi vota & nostrâ spem est. Etiâ mne in illâ aulâ tricæ & remoræ? nec tamen miror in re tam intricatâ: cui, in vrbe vrbiū iam amissâ, nouus nodus. Multi apud nos concidunt, multi dilabuntur. è familiaribus tuis abit quantum potest *Jupiter ille Tonans*. Iam valedixit, iam sarcinas collegit, iam est in viâ. non tenuerint hominem Batauæ omnes quadrigæ. O vim metus, & verè * *τὰ νῦν πτερόν δέειμα!* A quo pennas * *timor* etiam Hybrida noster sumit, ad eandem fugam. qui tamen dissimulat, & resistet, vt ait, hac hieme: scilicet cum ciconiis ad vos venturus, sub æstatem. Ceteri valemus, & stamus. Valemus. vt & me includam: haud planè etiam firmum, adfidentem tamen iam sanis, imò & accumbentem. Nam conuiuio la etiam obire hilariter audemus: quibus ades plurimum, & non ades. Nam mens nostra sæpè apud te, & de te lingua. At inuitati unculâ tuâ, & illorum procerum, nunc non vtor. Di boni, quàm voluissem nobilissimam insulam! Sed antea languor impediuit; nūc hiems, quæ per continentes has tempestates occupat præmaturè. E Galliâ mihi litteræ; & hoc noui, Petronium ibi recusum cum tuis Notis. Apud me est, videbis redux. De Mureto, nunciant vixisse. antea tamen Senecam Romę edidisse castigatum & illustratum. Valdè velim vidisse. Rogertius noster istic quī valet? quem inuideo tibi, te illi. Fabulamini enim assiduè, iugulamini, & estis vnâ quando libet, quamdiu libet. ô beatum par! & quod vtinam per me impar! Saluta fodes, & excusa me de silentio iustissimâ morbi causâ. Sed heus tu! imitabor tuum *σόφισμα*, & ad alium id

P hac

hac epistolâ scribam. Cognatus mihi illîc est in comitatu Buisij, appella hominem, saluta, (caue neglexeris.) dic accepisse vnas eius litteras, cupere plures. respondurum me in breui: impeditum adhuc morbo. O velum mihi vtile, & hâc saltem parte salutarem morbum! patrocinator in omni culpâ. Tu ne inuide, cui frons tam dura, vt excusari etiam possas & possis sine illo. Nos editionem Epistolarum paramus (si quid fortè subitum in hoc morbo) & iam concinnauius ad libros plures. Tardat, quòd offensam alibi aut inuidiam veremur, ex candore & libertate. Quomodo tamen aliter ad amicos scribamus? Sed videbo, & incîdam aut recîdam: nequi noui in nos venti. Qui vtinam te referant, mihi, vxoriqûe! quorum alter te amat, altera perit. Vale. Lugd. nostræ, Kal. Septemb. ∞. I. C. LXXXV.

EPISTOLA XCVII.

Leodium.

LAEVINO TORRENTIO

V. *Amplissimo S. D.*

LITTERAE tuæ quàm gratæ mihi acciderint, haud facile effabor. Mittentem intueor? scio ab eo viro, à quo nosci perhonestum, non dicam compellari. Ipsas? plenæ sunt fidæ cuiusdam beniuolentiæ, & salutarium præceptorum. Et fateor, de Constantiâ meâ iure ita sentis. Aptare enim veterem philosophiam ad Christianam veritatem volui: & in cogitatione eâ totus dum sum, illapsa & elapsa mihi quædam fortasse, quæ illam magis sapiant quàm istam. Non purgo. correctionem imò polliceor. & effecturum me vt ad culmen illud veniam, à primo isto velut gradu. Ego enim seriò scio & sentio, in vno Deo & Filio eius Christo, qui nos benignè redemit, liberauit, spem omnem positam humanæ salutis. Vias ad eam perueniendi, expressas in Sacris litteris. nec hæc externa omnia, & Philologa siue Philosophia, aliud esse quàm accessiones quasdam & ornamenta: folia inquam, non fructus. Quod iudicium meû in isto ipso de Constantiâ libro in fronte apparebit: qui iam iterum sub Plantiniano prælo. At Senecam & Stoicos admiratus sum. Certè. sed non vt qui verum, me iudice, viderint: sed qui paullò magis tamen in iis tenebris oculos aperuerint, quàm ceterum vulgus. De immortalitate

litate nostrâ aut malè aut timidè senserunt, & scripserunt: esto. (etsi disputari eâ de re potest) deum tamen adspice: quæ secta aut illum magis aperuit & homini inseruit, aut ea quæ ad ipsum? maiestatem dico eius, prouidentiam, gubernationem, & curam nostri. Quem primum limitem esse ad cognitionem & amorem veri dei, nemo negat. Hæc mihi sectam illam non probam prorsus fecerunt (absit:) sed probabilem tamen supra ceteras, quæ magis humi & circa hominem repunt. Iam de moribus & animorum lustratione, quis Senecæ, Epicteto, Arriano (quamquam ille, Epictetus alter est, & loquitur ferè eius verbis) hac parte præponendus? Multa & præclara Plato, cōfiteor, multa Aristoteles: sed non robore eodem aut neruis. Spirat nescio quis calor in Senecæ aut Epicteti scriptis, qui ad lectorem quoque peruenit: nec differere illi magis de virtute videntur, quàm inferere & inculcare. Quòd si vitâ eam & factis non expressère: quid miramur? Verè fidei & verè lucis fulcrum illud defuit: cui qui nō innixus, necessum est in partem aliquam ruat. Et tamen hîc quoque facilè peccari sentio, si quis eos nimis apud lubricam iuventutem hanc miretur & laudet. Abstrahat enim à veris & legitimis illis animorum medicis, alliget ad agyras istos. quod cùm aliis, tum mihi quoque deinceps censeo cauendum. Non enim satis, ne ipse errem; sed ne alteri sim erroris causa. Itaque, vt illuc redeam, iure quædam in scripto illo meo desideras: & præsertim magis expressam pietatem. Quam ego, te hortatore & duce, non animo meo deinceps geram inclusam, sed proferam & præferam clarè in scriptis. Factum antè à me parciùs, (si veram causam vis) in hoc ancipiti statu rerum & varietate iudiciorū, metu offensionum. At ego te sequor: nec inuitus in placidum illud mare rapior ab hoc Torrente. Quod superest, & te (vir maxime) ex animo amari & coli à me scito, & canam illam veritatem. De Dousâ hoc quoque confirmo, virum modestissimū optimūq; esse, & tui amantem. Plantinus ad nos redierat: è quo speramus aliquid audituros de tuis scriptis: quæ æstimari magis à nobis scito, quàm apud te promo. Vale. Lugd. Bat. Prid. Nonas Maij. ∞. IO. LXXXIV. Dominic. Lampsonium valdè velim à me salutes. cuius litteras accepi, at non illud quod in iis promissum. Item Læuincium, sororis tuæ filium.

EPISTOLA XCIIIX.

Lutetiam.

HENRICO WILTIO S. D.

QUOD salui adueneritis, idque ex litteris tuis intellexerim, valdè gratum. contrà molestissimum audire, de morte Sigonij & Guilielmij. Sed ille præter ætatem nihil passus est, (canescebat enim:) & fructus vberes cepit & reliquit studiorum suorum: iste noster, exstinctus in ipso æui & ingenij flore. Feramus, & vereor ut hic annus fatalis sit ingenio non vni. Me quoque carpit lentè morbus: etsi mitior nunc paullò molliorque. Lutetiæ, siue in plerâque Galliâ totâ, pestiferam luem vigere audio: caue & fuge, quantum humaniter licet. Abstine à discursu, ab intemperie, luxu, & imprimis ab insolenti illo Baccho. Nisi caues, fatum tibi per illam viam. Melissum istic esse, gaudeo: & magis si vsus tibi cum illo. Velim te in hac peregrinatione innotescere viris; qui claritatis aliquid habent ab ingenio & scriptis. Hęc enim res ad tuam lucem. De Cuiacio quid est? Auaricîne agit? an Lutetiæ est in consilio Regis? ita nescio quis rumor ad me adfert. Tu hæc & talia scribes: quæ grata nobis scis intellectu. Eidem viro epistolam meam ostendere poteris ad Ianum Guilielmium (si tamen occasio erit) quia si memini, quædam in eâ quæ ad illum. Aperi prius, & vide: & quod videbitur face. Sed ô illius alumni nostri ignauam ignauiam! itan' eum perdidisse aut proiecisse commissas litteras? At ego de superbiâ & contemptu pericliter apud Memmium, Pincæum, Faucerium, quem Leide olim nosti. Plura vetat languor: nec manus aut mens mihi satis prompta ad scribendum. Deum rogo te seruet, & augeat cum annis modestiam & virtutem. Lug. Bat. Kal. Decemb. ∞. IO. LXXXIV. I. Aurato, viro & poëtæ summo, item Passeratio à me salutem.

EPISTOLA XCIX.

Antuerpiam.

IOANNI ROTARIO S. D.

ET ipsæ litteræ tuæ, Vir prudentissime, mihi gratæ: & gratior causa, quæ te impulit ad scribendum. Amor enim & humanitas est: quem nisi mutuum amem, manantem à tam puro fonte, durus sum & inhumanus. Atque ego te, mi Rotari (verè & sine

& sine blanditijs dicam) iam antè inter iunctos habebam & inter caros: ita multa de virtute tuâ audiebā, & studio sapientiæ & doctrinæ: quod rarum inter tui ordinis homines, quibus * pen-
 natus ille deus carior est quàm * laureatus. Nunc autem à te lit-
 teris tam amantibus prouocatus, sequar in hunc amicitiae cam-
 pum, nec vinci me patiar officiis, quæ ab animo quidem sunt & adfectu. Constantiam nostram à te probari gaudeo, & magis il-
 lud, quòd significas te iam olim in studijs his Sapientiæ dedi-
 tum: quæ sperni scio à quibusdam vt superuacua, & in quibus parùm ad virtutem sit momenti. Sed errant. quoniam etsi à di-
 uinis litteris verum omne robur, & purâ luce nos perfundi fatear pietatis: sunt tamen hæc iuxta diuinum verbû adminicula quæ-
 dam, quibus dirigi & firmari possint vacillâtes isti gressus. Nam quin castè & cautè Philosophiâ vtendum sit, non abnego: eaque ad normam & velut lapidem exploranda cælestis legis, cum quâ tamen consentire pleramque eam (dico quæ de Moribus est) quis item neget? in Platone, Trismegisto, Epicteto, Arriano, altas præclarasque multas voces reperio: quid refert à quo eæ profusæ, si ab vno illo spiritu veritatis? Quem inspirasse, vbi libuit, prisca illa etiam pectora, & oracula edidisse per homines vanos & profanos, nihil ambigo. Inter vetustissimos Iobum vide. quem è gente electâ fuisse non censent, & tamen scripsisse omnia electa. Mercurium illum ter maximum, quem dixi. my-
 steria in eo multa & arcana nostræ legis; etsi Ægyptium fuisse traditum sit, nec imbutum veris sacris. Idem in philosophis est, & omni illâ scholâ quæ à Socrate: quorum scripta notas non obscuras & scintillas præferunt clari illius ignis. Itaque vt in prælio, non gladijs solùm & grauioribus telis res geritur, sed etiam funditorum quædam opera & leuis armaturæ est: sic in hac nostrâ contra vitia & adfectus militiâ, non solùm illo penetrante Verbi mucrone, sed etiam philosophorum hastis & sagittis aptè interdum & vtiliter pugnabimus. Sed digredior. & tu fortasse aliquid de repub. item nostrâ exspectas, vt remunerer te hâc quoque parte. Sed quid scribam? lenta hîc omnia, non læta: & videntur res nostræ velut in vado quodam adhærescere. idque eo tempore, cùm velis & remis festinandum sit. Nam qui in nos pugnant, quos progressus cottidie faciant, vides. Reme-
 dium

* Mercurius.
 * Phœbus.

dium hîc mutatâ reipub. formâ & ab vno capite quæritur, vti-
nam vtiliter ! Sed vix spero. ita multi palàm, plures dissident oc-
cultè. A labe eâ quæ Flandriâ corrumpit, immunis nostra Batavia
non est : & hîc quoque varia iudicia & discidia animorum. Ita
vereor ne rebus nostris fractis & labentibus *extremum malorum*
(vt Tacitus noster ait) *discordia quoque accedat*. Quod si fit, con-
clamatum est : & exsequias Belgicæ, quibus commodum est, ite.
Sed hæc sunt illa, aduersus quæ Constantia nos munit : & in
cuius præsidio ego quidem acquiesco. De falso Cicerone illo,
gaudeo tibi probari iudicium nostrum. Illud miror, Italos fuisse
tam obesæ naris : à quibus, si deo placet, aureus ille partus. De
Boulenio & Panhuisio, faciam sedulò : & si quid aliud erit, in
quo gratum facere tibi tuique similibus possim. Salue. & per te
Iohannes Viuianus vir planè bonus & poëta. Lugd. Bat. XIV.
Kal. Ianuar. ∞. IO. LXXXIII.

EPISTOLA C.

Antuerpiam.

PETRO EGMONDO S. D.

GRATVLATIONEM expectas? increpabo. Tûne Româ re-
cens redieris, & tribus verbis ad Lipsiû ? idque post bien-
nium, & illoipso biennio per silentium elapso? Certè tuum. non
enim ego etiam silens, qui ad te crebrò, ad Bensium etiam, & ad
Wincelium dedi. At nunc, tamquam in oculis mihi & ore assi-
duus, ita languidè scribis & quasi inops rerum. Quin si de te
nihil & itinerum euentu : saltem de manu illâ nostrâ aliquid lit-
teratorum? quid Fuluius, quid Muretus, quid meus Bensius acti-
tent, & illi velut Patres litterarum ac Senatores? quid iunior alia
soboles, qui succrescunt? Non enim effætam nunc ingeniorum
Italiam censeo, illam nutricem eorum olim & parentem. Hæc
peccasti. &, vt spem imò viam veniæ ostendam, purga. Quod
fiet vnâ re, si priores illas litterulas delebis & obrues grandi ali-
quâ epistolâ, longâ, latâ; & quò magis latâ, magis lætâ. Talibus
enim alloquijs egeo nunc, ô Egmonde, in torpido hoc morbo.
qui me, annum & tres ipsos menses, iam tenet; nec notus quidem
adhuc planè medicis, adeò non remotus. Ardores viscerum sunt
& interni æstus, haud procul ab Hypochondriacâ melancholiâ:
nisi quòd mens & caput mihi sana. quæ tentari tamen & ledi per
eum

eum morbum non te, credo, fugit. Similis aliquis languor fuit, qui magnum Laurentium illum Medicē tenuit & citò abstulit, sed per imperitiam medicorum. Nam aliàs, ad mortem non ita præceps. Ego omnibus armis in eum pugno, & præcipuè auxilio Nympharum (frigida enim in potu & esu mirè iuuant:) & aliquid sanè proficio: nisi quòd ad extremum, vereor ut suppeditet me tam pertinax hic luctator. Victus enim aliquoties non vincitur, directus non cadit, fugiens non cedit. Antæus aliquis est:

—— ab ipso

Sumit opes animúmque casus.

Et profectò Terræ illa progenies, ducet me ad terram. De me habes. nam de studijs, scilicet in languore hoc languent. Tu autem quid? Grudiósne cogitas, & illíc honorem? Faueo, & voueo. illud miror, in eâdem togâ candidâ tecum conspici tam nigros. Etiámne ille, ab Lutetiâ huc adspirat? O frontem, frontem! Nec tamen illum nimis culpo (perseuerat enim esse quod fuit:) magis illos, qui flectunt & inclinant se ad tales. O vrbs mihi olim amata & culta, misereor. tenebræ & infamia tibi, per tam obscuros, tam infames. Tu autē, si me audis, obdura & fortiter age: peruioces, si inter suffragatores aut arbitros, vlli erunt mediocriter boni. De migratione nostrâ: amicè tu, nescio an ex famâ meâ, aut ex vsu. Inter hirundines istas ego? æstates aliquot otij & pacis hîc egimus: vis mutem ad ingruentem primam nimborum hiemem? non decorè, fortasse nec prudenter. Perpetuum enim ferenum in illâ parte quis mihi spondet? Obscura, mi Egmonde hæc talia: in quibus vetus illud Tiberianum iure nobis placeat, ut *consilia, quibus impares sumus, fato permittamus*. Homo hîc quid videat? desipit maximè, qui sapit maximè. & solus ille æternus æthereusque oculus est, qui hos euentus cernit, & dirigit sæpè præter omnium mentem. Illi ego hæc & me permitto, & clamo ex animo hoc vetus:

* *Αγὼ δὲ μ' ὦ Ζεῦ, & σὺ γ' ἢ περὶρωμένῃ.*

Tu mi Egmonde vale, & Clarissimū Iurisc. & Antecessorem Iohannē Wamesium, si occasio tibi, à me saluta. virum prudentem, doctū, & (quod expertus sum) in virtutem & litteras valdè pronum. Idem cupio & censeo de Antecessore Philippo Suerio.

* *Tu Iupiter me ducito, & Fatalitas.*